

De morbis acutis infantum. Cui accëssit liber observationes de morbis aliquot gravioribus medicas complectens / [Walter Harris].

Contributors

Harris, Walter, 1647-1732.

Publication/Creation

Londini : Impensis Gul. & Joh. Innys, 1720.

Persistent URL

<https://wellcomecollection.org/works/syrese5k>

License and attribution

This work has been identified as being free of known restrictions under copyright law, including all related and neighbouring rights and is being made available under the Creative Commons, Public Domain Mark.

You can copy, modify, distribute and perform the work, even for commercial purposes, without asking permission.

Wellcome Collection
183 Euston Road
London NW1 2BE UK
T +44 (0)20 7611 8722
E library@wellcomecollection.org
<https://wellcomecollection.org>

62589/8

6

DD
h
26

Sn1

w4

Presented to the Medical Society
DE *of London*

MORBIS ACUTIS *by*
INFANTUM.

Cui accessit

J. Chamberlaine

LIBER

OBSERVATIONES

DE

MORBIS aliquot GRAVIORIBUS

MEDICAS

Complectens.

EDITIO TERTIA, iterum recognita.

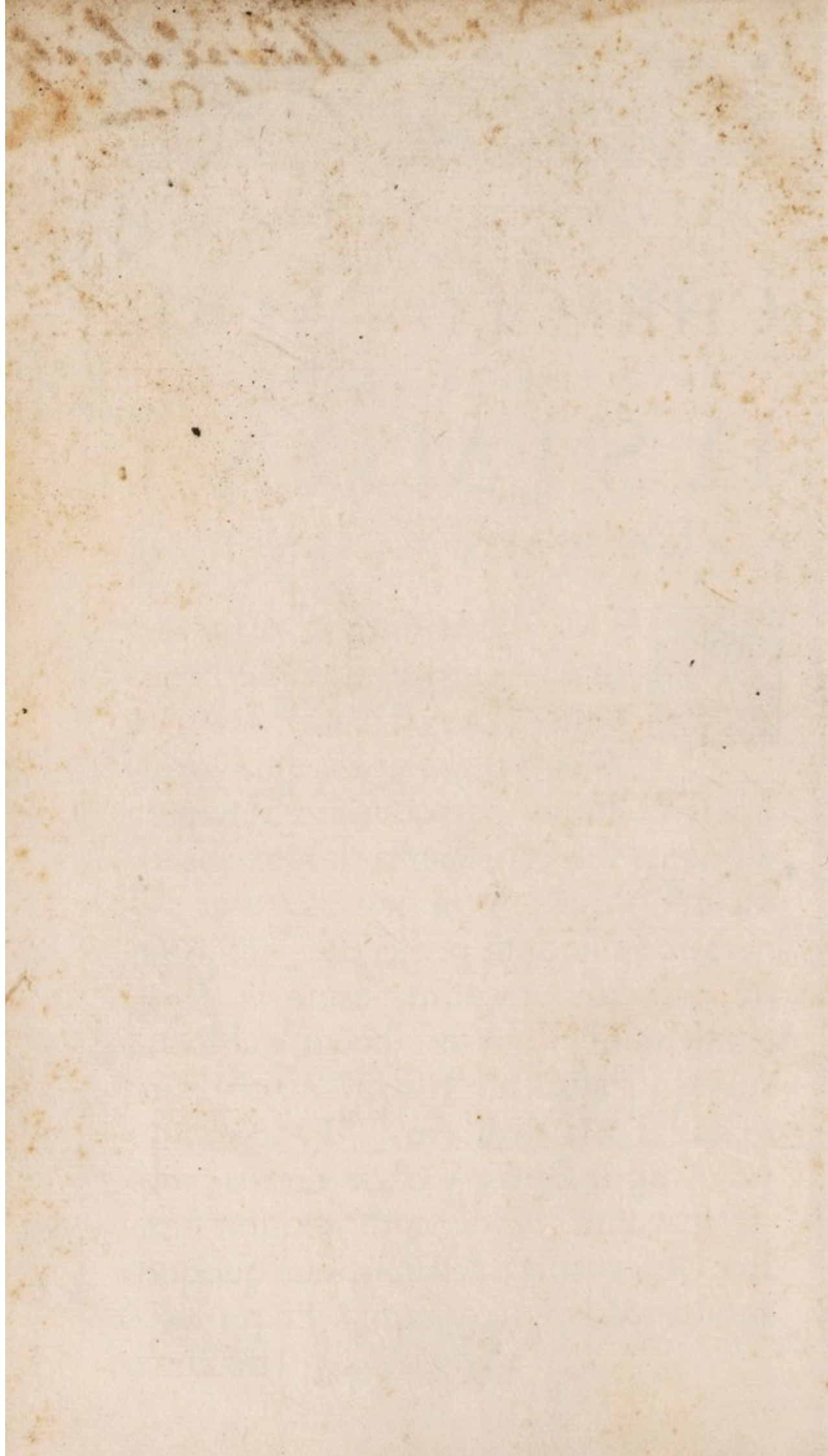
Autore GUALTERO HARRIS, M.D.
Celeberrimi Collegii Medicorum Londinen-
sium Socio, & Chirurgiæ ibidem PROFESSORE.

Ἰησις γδ' ἀρχὴ ἐν ἰατρικῇ, καὶ μέσα, καὶ τέλη. Hippocr.

L O N D I N I :

Impensis GUL. & JOH. INNYS, in Areâ Occidentali
D. Pauli. M.DCC.XX.

REVERENDO ADMODUM
I N
CHRISTO PATRI,
ERUDITISSIMOQUE DOMINO,
D. SIMONI
EPISCOPO ELIENSI.

UM illustrissimus, ornatissimus, mihiq̃ue maximè benevolus, CAROLUS MARCHIO VIGORNIENSIS, qui priùs opusculi hujus patrociniũ suscipere dignatus fuerat, repentino fato abreptus sit: inter omnes quos cultu ac veneratione summâ prosequor, nemo sanè est, cujus nomini, honoris ergò, eundem libellum in lucem publicam rursùs proditutum libentiùs aut lætiùs quam Tuo dedicem. Tantis quippè Amplitudinis Vestræ meritis obstrictus sum, ut dignum aliquod summæ Observantiæ testimonium quoquomodo reddere nequeam. Et profectò

D E D I C A T I O.

maximas inter vitæ meæ fælicitates
semper recensebo (neque ea est præter
dignitatem medicam Gloria) quòd offi-
cia mea medica, qualia qualia fuerint,
Optimis quibusdam Viris, & potissi-
mum Tibi, Reverendissimoque Ar-
chiepiscopo Cantuariensi, D. D. Joh.
Tillotsono, Bonorum omnium Mæce-
nati (non ità pridem totius Angliæ
Primate, nunc verò in Beatorum Sedes
illustriores Translato) grata fuerint,
perbenignéque accepta. Quin &, per
vitæ curriculum, haud rarò observavi,
probos integrosque viros, etiamsi ætate
paulò proVectiores, benevolentia quâ-
dam innatâ, in me nimis eâ indignum
sæpiusculè propendisse; iniquos verò
improbosque, minimâ sine causâ, im-
pulsu quodam incitatos, inimicos mi-
hi infestosque sæpissimè fuisse. Adeò
ut verum id esse, quod Oratorum sum-
mi fuit effatum, compertum quidem
habeam: *Amicitiam nisi in Bonis esse
non posse.* Quinetiam, si molestiam
nullam exhiberem, hîc referre non
pigeret, Bonorum Proborumque u-
num,

DEDICATIO.

num, Edvardum Chamberlanum, L. L. D. spectatæ virtutis virum, scriptisque suis egregiis *Angliæ Notitiam* universæ jam Europæ illustrantibus clarissimum, benevolentiam adeo mutuam, ac singularem, mecum diu fuisse astrictum, ut monumento suo marmoreo, quod extrâ Ecclesiam in pago juxta Londinum sito, & CHELSEY dicto, sibi plusquam octagenario erigi curaverat, me *Amicum Amico* inscribi voluerit.

Si rerum humanarum derepentè pereuntium quævis summam nostram sollicitudinem mereatur, certè Amici jactura præ aliis quibuscumque est dolenda. Et ratio potissima, cur senes congerendis utcunque pecuniis ita sint proni, cur alieni ita sint identidem rapaces, ea esse videtur, quia multas assentationes, multa Amicorum simulachra, plurimumque saltem cultus & obsequii, senibus grati ac naturæ illis debiti, comparabit *Regina illa Pecunia*; quanquam nullæ opes Amicitiam fidam conciliare, nullæ virum Bonum, alterumque sui similem possunt

DEDICATIO.

possunt effingere. Nôrunt videlicet fenes, quàm rara sit optabilis illa Benevolentia ; eùm *ex omnibus sæculis vix tria aut quatuor Amicorum paria* antiquitas commemoravit.

Quicquid verò de moribus alienis sit ritè statuendum, nostrum quidem est, & in potestate ferè nostrâ, nosmetipfos præstare saltem mediocriter Bonos ; æquiusque videtur, & multò consultius, unumquemque dare operam, ut Sese, quàm Mundum, meliorem reddat.

Alii itaque indomitâ Honorum cupiditate flagrantes, Simulandi artificium accuratè ediscant, omniaque studiosè agant ad gratiam conciliandam ; alii *Summum Bonum* in Voluptate collocantes vitam brevem, noxiis utique & imprudentibus delectationibus, multò breviorē reddant ; alii salutem Patriæ, pro quâ tot egregii, magnanimique viri, multis retrò sæculis, ultrò occubuerunt, rebus postponant propriis ; alii denique inexplebili lucrandi siti
semper

D E D I C A T I O.

semper exardescant, ac si vitam immortalem, inter omnia senio collabentia, ipsi ducere haud dubitarent; aut si gaudium morienti sempiternum esset, omnium rerum copiâ Superbientem decedere, hæredemque prodigum post se relinquere. Hoc saltem probè novi, notitiâ rerum aliquali edoctus, neminem in hâc quâ patet terrâ Fælicem esse posse, neminem perturbationum expertem, jucundamque agere vitam, nisi qui suavibus mundi incantamenti magnoperè sibi interdicat, nisi qui frænum injicit cupiditatibus, qui Virtuti sese consecrat, morumque probitatem amplectitur.

Sed molestiam nimiam haud licet facessere, Tibi scilicet principi bonarum literarum Antistiti, cui nulla laxatio curis, studiisq; datur Sacris, qui non modò Concionibus salutiferis, singulis septimanis habitis, ætate quamlibet multum ingravescente, prodesse omnibus etiamnum studes, doctrinamque verè cælestem jugiter promulgas, sed & summam

D E D I C A T I O.

nam bonorum omnium laudem ac admirationem consecutus es, cum propter libros complures pietati, benèque vivendo inservientes, tum propter Commentarios imprimis illos admirandos, quibus Sacras Scripturas veteris Testamenti, sapientiâ senili ac consummatâ, præ aliis fortè universis Doctorebus, exposuisti.

Diu benèque valeas, Reverendissime Præful, in Ecclesiæ decus, & Reipublicæ utilitatem; liber à communibus senectæ incommodis, quantum humana fert natura; & certissimè immunis à morbidis omnibus cruciatibus, quos *intemperans juventus* necessario secum ducit, *effœctum corpus tradens senectuti*. Ita est mihi ardentè in votis, qui me sanctè profiteor,

Paternitatis, Amplitudinisque Vestræ,

Humillimum, Devotissimumque Cultorem,

GUALTERUM HARRIS.

PRÆFATIO.

 I priores hujus libelli editiones à doctis nonnullis fuerint fortè benigniùs exceptæ, typisque transmarinis quibusdam mandatæ; si epistolas aliquot ornatissimè scriptas à Medicis Præclarissimis longè dissitis, propiùsve degentibus, studio faventes meo, contigerit accepisse; id omne solito multorum candori, aut summæ quorundam virorum excellentium, moribus optimè compositorum, atque in delictis alienis humaniter cæcutientium, bonitati acceptum refero. Nihil enim quantumvis eximium, scriptoque exquisitum, nedùm imperfectum, animos inflare nostros, superciliumque attollere debet. Etenim summa hominum Sapientia ac Scientia ea quidem videtur, quæ insipientiam

PRÆFATIO.

atque inscitiam communem ob oculos proponit. Et quò aliis quisquam in hac rerum communi Ignorantiâ, ac rectæ rationis inopiâ percipiendâ, est sibi magis conscius, eò aliis illum Superiorem, facillèque primas in scientiis obtinere censeo.

Quamobrem alii sibi placeant, se probè intelligere, cur Globus hic terrestris aut in orbitâ suâ præstitutâ regulariter volvatur, aut in certo universi loco naturaliter permaneat, neque pondere suo gravissimo in quamcunque partem aeris fluidi, quaquaversus circumfusi, unquam declinet; quâ porrò ratione levis compressio Atmosphæræ tam immensum pondus æquabiliter sustineat; alii terras illas incognitas in penetralibus telluris absconditas, aut similia tenebris obducta, nullis telescopiis pervia, profundo suo ingenio accuratè describant; alii facillè complectantur, quid ventos agitet in tantos nonnunquam turbines, undè adveniant venti, quò tam celeriter avolent, quid denique vires illorum concitatas subito frangat. Alii aliter disquisitiones suas collocent,

PRÆFATIO.

collocent, magnamque ingenii admirationem exinde comparent. Quòd si quippiam Philosophia vera pro Postulato tradat, si Axioma pro certo statuatur, quod notitiam omnium promeretur, id præ aliis est, aut sit potissimum, tranquillum scilicet animum quantivis esse pretii, & virtutem innocentiamque, quantumlibet vulgò spreto, quantumlibet hanc puerilem habitam, blandissimis vetitorum lenociniis tantò antecellere, tantò lucem tenebris splendidior, tantò firmam corporis valetudinem adversissimæ magis expetendam.

Cæterum siqui ingenio pollentes, artemque medicam penitissimè callentes, conatus in hoc opusculo meos nihil præclarum, aut laudabile, nè invidiæ dignum, produxisse contendant, equidem illis admodum facile assentior, nimirum benè compertum habens, multò facilius esse, magna conscribere volumina, verborum flosculis, argumentis variis, doctis speculationibus, copiosis autorum citationibus, & plurimà delectatione referta,

PRÆFATIO.

quàm Opellam aliquam Parvulam insigni hominibus usui, commodoque universo futuram.

Quòd si fuerint etiam è doctis, benèque institutis, qui ex malevolentia Physicâ, lucri incitamentis, vel ex protervia ingenii, quædam in his scriptis excerpant, quæ coràm indoctis pravè pervertant, ad rodendam existimationem; ego illis injurias nequaquam retorquebo, sed potius exoptabo omnia secunda ac sælicia, multas accessiones usque ad ingluviem aut satietatem, sed & præ aliis omnibus reditum mentis sanæ, benèque affectæ, in corpore sano.

Et quanquam paucis Medicis, quantumlibet excellentibus, peritis, doctrinâque abundanti, concessum est, generi humano permultum benefacere; propter rerum omnium humanarum incertitudinem; propter propensam erroribus humanitatem, & imperfectiones cùm cogitandi tum agendi communes ac naturales; propter mores affectusque toties dispares,
in

PRÆFATIO.

in diversis temperamentis, propter tot contingentia, interna & externa, fabricam humanam curiosissimam perturbantia; propter solitam ægrotantium cunctationem, ineptamque illorum procrastinationem, antequam peritum Medicum voverint accersere; propter ingentem medicamentorum, tam Simplicium, quàm Compositorum copiam, nimisque evitatam præscribendi candidam simplicitatem, propulchrâ scilicet & gloriosâ, sed fallaciore remediorum variatione, nè Docti videlicet aliis viderentur probè carere ubertatis Medicæ cognitione; & porrò propter Methodi Medendi necessariam variationem, in regionibus & climatis diversis, ritèque immutandam, in eâdem regione, juxtâ varias anni tempestates; & propter successivam auxiliorum mutationem in singulis ferè sæculis, pro ratione Modorum Medendi vicissim invalentium; & denique propter sententias dissentientes, & consilia absimilia virorum doctorum, vicissitudine sempiternâ. Attamen spes mihi nonnulla affulsit, hunc qualemcunque libellum jam-

PRÆFATIO.

dudum fuisse, atque in posterum fore compluribus studiosis haud prorsus inutilem, viamque saltem commodam posse præmonstrare, quâ viri sagacitate & acumine majori præditi, salutisque publicæ nobis studiosiores, possint deinceps Facultati Medicæ longè magis prodesse, fierique suo tempore, quòd maximè exopto, Utiliores & Sapientiores.

Quinimò admonere libet, me nonnunquam meditari, ut, Deo volenti, Exercitationes quasdam Medicas & Chirurgicas, coràm Collegio nostro eruditissimo habitas, in usum aliquem, uti spero, Publicum, aliquandò typis fuerim traditurus.

ELENCHUS

ELENCHUS RERUM

I N

LIBRO PRIORI.

U A ratione autor hæc conscribere in-
ductus. p. 1. Quæ ad *curationem In-*
fantum certiores spectant, à medicis
hactenus desiderari. 2. Faciliorem
verò eam fore, ac vulgò creditur. 3. Probatur
id argumento ex ætatum differentiis, & tempera-
mentis. *ibid.* Morborum omnium Infantilium
una eademque causa. 4. Quænam ea sit, 5. Tem-
pestivus remediorum usus in febribus quàm sit
utilis. 6. Quis *Infantis*, & quis *Pueri* nomine
intelligendus. 7. *Diagnos* horum morborum
quibus criteriis sit investiganda. 7, 8. Undè pen-
debat incertitudo, ut videbatur, diagnostica. 8.
Quòd *ex pulsu* infantum iudicium habeatur in-
certum. 9. Ut & *urinâ* eorundem. *ibid.* *Causa*
eorum affectuum *procatarctica* 10. Quantum
salus foetûs à matre pendet. *ibid.* Cur innata
generis bonitas, aut vitium, aliorum animalium
quàm humanæ proli certiùs transmittatur. 11, 12.
Causæ aliæ affectuum infantilium recensentur.
ibid. Nempè frigus facillimè susceptum. 13. Lac
nutricis vitiosum. 14. Narratio memorabilis

Elenchus Rerum.

quantum discriminis subire soleant infantes, qui Nutricum Conductitiarum custodiæ exponuntur foris. 15. Quæ ratiunculæ istum morem vulgò inducunt. 16. Præmatura carniū esitatio. 17. Potus liquorū spiritibus abundantium Infantibus imprudenter concessus. 18. Vinum puellis adultis quamobrem profit, & cur Acida aliis plurimum noceant. 20. *Vinum* quibus convenit, & quos maximè lædit. 21. Quodnam eorum Infantibus magis innocuum. 22. *Causæ omnes* morborum tenellorum in unâ proximâ semper coalescunt. *ibid.* *Historia affectuum infantilium. ibid.* Symptomata universa *Acido* prædominanti ortum suum debere. 26. Non in *hypotheseon* inventionē, sed in fælicitate ipsius *praxeos* medico licere gloriari. 28. *Hippocratem* indicationes curativas non à primis, at secundis qualitatibus expugnandis desumpsisse. 29. *Prognosis* 31. *Curatio.* 32. *Sylvii de le Boe* laudatio, pariter ac censura. 33. Quodnam fundamentum curationis infantum sit imprimis jaciendum. 34. *Indicationes Curativæ* duæ 35. Celeberrimus *Sydenhamus* primus viam deditâ operâ monstravit *purgandi* nonnunquam vel in ipsis *febris*. 36. Quàm utilis ac necessarius sit *catharses* usus 37. Quantum convenit catharsis, in eâ quæ nuper prædominata est Febre Epidemiâ. 39. Prima indicatio est *acidi* exquisita *præparatio. ibid.* Quòd *humorum præparatio* olim usitata fuerit inutilis ac inanis. 40. Cur tot veteres medici *catharsin* in febrientibus neglexerint. *ibid.* *Præparatio* humorum per *Alexipharmaca* & *sudorifica* rem deterioreni plerumque facit. 41. *Coctionem* citiùs promo-

Elenchus Rerum.

promoveri *evacuationibus* quàm cæteris quibuscunque. 42. *Præparantia medicamenta* enumerantur. *ibid.* Quænam Testacea cæteris anteponi mereantur. 42, 43. Annotatio iis non indigna scitu, qui medicamenta pauperibus liberali manu, & absque aliquâ mercede, elargiri amant. 43. Sententias alienas de facultate medicamentorum modestiâ summâ esse invicem trutinandas. 45. Quare *magisteria* numero *Præparantium* non accensentur. 46. Quarè nec *salia volatilia*, nec *spiritus volatiles*, nec *salia lixivialia*, nec denique quodcunque genus remediorum impensè *calidorum* suprâ modum sint laudanda. *ibid.* Quòd prædicta *Præparantia* sint ex *anodynis* potentioribus. 47. Usus eorum perminutus effecit, ut illa eorundem facultas medicis minimè observaretur. 48. Ex quibus medici peritia est jure æstimanda. *ibid.* *Formulæ & usus medicamentorum Præparantium.* 49. Objectioni cuidam occurritur lepidâ quâdam fabellâ. 52. Traduntur *formulæ* blandorum *cathartorum.* *ibid.* Quid nonnunquam faciendum sit in symptomatis dissonis & incongruis. 53. Annotatio de usu Mercurii dulcis vulgaris ter sublimati periculoso, ejusdemque sexies, novies, aut duodecies sublimati, usu multiplici tutissimo. 53, 54. Medici Clarissimi insignis observatio de hujus excellentiâ in Comate puerorum. 54. *Emplastrum* regioni umbilici. 55. *Rhabarbari* præ aliis purgativis merita laudatio. *ibid.* In quo loco sit habenda *aloe.* *ibid.* Tractatio *puerorum* paulò proVectiorum. 56. *Cautiones* quædam *primam infantum purgationem* respicientes. *ibid.*

Elenchus Rerum.

ibid. Quòd *catharsis* è *fortioribus*, rarissimè sit tenellis injungenda. 58. Quædam *Hippocratis* contrà nos militantia, atque adversùs usum *catharseos* in *febris* facientia. *ibid.* Iisdem respondetur. 59. Error medicorum quorundam fatalis purgatione præposterè utentium. 60. De *puerorum venesectione*. *ibid.* Reprehensio *chymiatrorum* istorum, qui sese hostes interne-
cinos *omni venesectioni* palàm denunciant. 61. Adeptorum *nugatorie imaginationes*. 62. *Testaceorum* vires & facultates. *ibid.* *Testaceorum* nomine quænam hîc intelligenda sint. 63. Propter ignorantiam illorum usûs *opiata* in usum ità immodicum irrepsisse. 64. Quòd *narcotica* infantibus neque sint necessaria, neque tuta. *ibid.* Medici *narcoticis* faventis super eâ re scomma. *ibid.* Medicamentorum omnium impensè *calidorum*, ut & *cardiacorum* in medicatione tenellorum notatur periculum. 66. An *Testaceorum* usus *obstructiones* pariat? 67. Quid veteres medici de Acidorum usu uno ore senserint. 68. Quantò magis apud nos acidorum usus, quàm alibi extimescendus. *ibid.* Quid sit de *crisibus* judicandum. 69. Animadversio apologetica pro veteribus Medicis, qui *Crisibus* plurimùm favebant. *ibid.* *Naturam crisisum* evacuationes plurium generum vel in *febris* planè indicare. 70. De *præcipitantium* usu & viribus quid sit sentiendum. *ibid.* *Cathartica* esse *Præcipitantium* medicamentorum primaria. 71. Quomodò *febres* admodùm mites deveniant sæpè, quas dicunt, *malignæ*. 72. Methodus medendi *pesti* apud *Turcas* invalescens. 73. *Febrium* apud nos causam repletioni
ut plu-

Elenchus Rerum.

ut plurimum deberi. 74. Quòd in Febris spiritus animales nullo veneno, ut quidam docti sentiunt, vulgò inficiantur. *ibid.* Notio *malignitatis* coarguitur. 75. *Sudorifica*, qualia, & quousque sint utilia. 76. Historia *febris* quæ anno præterlapso fuit maximè *Epidemica*. 77. De *dentitione difficili* infantum, ejusque Curatione. 78. Duplex *dentitionis* tempus. 79. Quodnam instrumentum sit gingivis incidendis magis commodum. 80. Hirudinum applicationem Dentitioni faciliùs promovendæ multum conducere. *ibid.* *Aphtharum* curatio. *ibid.* Cur *aphthis* producendis ita sint proclives infantes. 82. Cur medici temperamentum corporis ex conspectu linguæ soleant dignoscere. *ibid.* *Diarrhæa* quomodò curatur. *ibid.* *Vomit* infantum. 84. Quo casu, & quâ cautelâ Narcoticorum usus modicus infantibus permitti possit. *ibid.* Quodnam Emeticum sine magno discrimine illis nonnunquam exhibere liceat. 85. *Torminibus* eorum quæ *specificè* conveniunt. *ibid.* *Convulsionibus* quæ apprimè conducunt. 86. Quod aliquando in intervallis Convulsionum, nunquam in ipsis paroxysmis, tuta sit sanguinis detractio. 87. *Specificæ* veterum *antepileptica* facultatibus diu prædicatis rarò pollent. 88. Exemplum puellæ *convulsionibus* vehementissimis correptæ, & rebus nullius momenti æstimatis ad sanitatem restitutæ. 88, 89. Epispasticorum usum tenellis minùs convenire. 89. Annotatio non minimi momenti. 90. Quænam in Convulsionibus vehementissimis magis profint. *ibid.* In verâ Maniâ remedium haud vulgare annotatur. 91. Præservativum

Elenchus Rerum.

vativum à Convulsionibus. 91, 92. Quædam ad *variolas & morbillos* infantum spectantia. 92. Argumentum à *naturâ variolarum* deductum, adversus regiminis calidioris usum 93. Quòd maxima hominum pars à veritate facilè defleat, quis verò propiùs illi accedat. 94. *Exempla* diversorum *Infantum* per nostram hanc methodum à *febris* suis liberatorum. 96. *Aloeticorum* noxæ, in tenellorum febribus, insignis observatio. 109. Pueri *atrophiâ verminosâ* pænè confecti curatio. 113. Curationum *Simpliciorum* præ aliis laudatio. *ibid.* *Æthiopis mineralis* descriptio nova, ejusque comparatio cum præparatione vulgari 114. *Objectio* contrà methodum præscriptam. 117. Responsio. *ibid.* Quid sit de *Chymiâ* sentiendum *ibid.*, &c. Vina Medicata, Tincturasque omnes sine igne optimè præparari. 118. Elixir Proprietatis infusione frigidâ confectum, ventriculo esse magis gratum & acceptum, quàm quod digestionem calidâ vulgò præparatur. 119. Quamobrem chymicorum nimis amantes in summâ rerum inopiâ plerùmque degunt. *ibid.* Ad opes comparandas quænam sit ratio vivendi requisita. 120. Præcellentia *operum naturæ* iis quæ *arte* fiunt. 121. *Materiæ Medicæ*, quæ in *Dioscoridis* aliorumque veterum libris uberrimè exhibetur vindicatio quædam, & præ aliis recentiorum modis ejusdem laudatio. *ibid.* *Mollerii* liber scripta *Dioscoridis* & *Matthioli* in methodum praxi Medicæ accommodam reducens æquis encomiis celebratur. 123. Nullam verò Materiam Medicam ex usu esse sine methodo medendi. *ibid.* Duo natura

Elenchus Rerum.

turæ summè admiranda phænomena Curiosorum explicationi proponuntur, in quibus Supremæ Omnipotentia permanentia vestigia sunt semper manifesta. 124.

Alia quædam Ingeniosorum ruminacione haud indigna. 126, &c. Conclusio.

SUMMA RERUM

I N

LIBRO POSTERIORI.

QUamobrem medicus quidam doctissimus nihil unquam scriberet de morbis Cephalicis. *p.* 133.

De Epilepsiâ. 134. Paroxyfmi epileptici descriptio. 135. Quare dicitur morbus Sacer. *ibid.* Curatio. 136. Duo symptomata memorabilia, minùs observata, epilepticisque supervenientia, advertuntur. 137. Eademque profligata. *ibid.*

De Paralyfi artus omnes impetenti, capite interim immuni relicto. 138. Eiusdem curatio. 139. An à flatu morbus hic deducendus. 140. Terebinthinæ hîc vires. *ibid.* Quantæ perturbationes à flatibus excitantur. 141.

De

Elenchus Rerum.

De Diabete. 142. Suppressio urinæ totalis eam præcedens. *ibid.* Descriptio diabetis. 143. Xenocratem medicum omnes morbos curare solitum, ope stercoreum & urinarum. *ibid.* Quòd Diabetes sit renum diarrhœa. 144. Curatio senis ferè octagenarii. *ibid.* De aquis mineralibus Bristolienfibus. 145. De vino Burdegalensi, in hoc morbo. *ibid.*

De vulnere pulmonum. 146. Encomium ironicum pugnæ singularis. *ibid.* Vulneratum hunc lectulo necessario incarceratum, cui febris aberat, & appetitus viresque constabant. 147. Undè præposterum hoc symptoma. *ibid.* Curatio. 148. Empyema similiter curatum. 149.

De Variolis à Lumbricis prognatis. 150. Post febrim secundariam sublatam, alia à vermibus exorta est, discriminis plena. *ibid.* &c. Curatio ejus. 151. Quinquaginta sex Lumbrici, novem circiter pollices longi, ex intestinis depulsi. 152. Præservatio à novo illorum proventu. 153. Sal catharticum amarum, frequenti nunc in usu, quid reverà sit. *ibid.* Sal gemmæ esse aquarum mineralium catharticarum pænè unicum principium. 154. Aquas illas catharticas, quæ minimum salis destillantibus suppeditant, usûs esse minùs tuti. 155. Undè falsedo illa Oceani verisimiliter deducenda. *ibid.*

De Anginâ. *ibid.* Quid in tumore faucium insigniori omnem deglutitionem inhibente fuerit faciendum. 156. Curatio. *ibid.* Cautio in usu Sulphuris requisita. 157. Alia cautio de usu Sulphuris. *ibid.*

Elenchus Rerum.

De variolis Anomalis, five cum morbillis confociatis. 158. Casus Reginae Optimæ, nunc Beatissimæ, istis Variolis (proh dolor!) extinctæ. *ibid.* Theriacæ Andromachi fatalis nonnunquam usus. 160. Historia ac progressus diurnus Variolarum illarum perniciosissimarum. 161, &c.

De affectione hysterica. 163. Curatio. 164. Narcotica fæminis hystericis, ad somnum conciliandum, sæpè inauspicatò exhiberi. 165. Narcotica puerperis maximè omnium perniciofa. *ibid.* Eorundem nocumenta primaria. *ibid.*

De cardialgiâ & vomitu. Item de dolore Colico. 166. Cardialgiæ curatio. 167. Præscriptum Bateanum ad tormina ventriculi, viscerumque. 168. Quòd Colicus dolor sit ventriculi, non Coli affectus. *ibid.* Julapia medicorum veterum annumerantur. 169. Præcautio Colicæ. 170. Paroxysmi Colici gravioris curatio. 171.

De Hæmorrhoidum fluxu immodico. 172. Fottus ex spiritu vini rectificato ad illum sistendum. 173. Ejusdem fottûs laudatur usus ad fluxum menfium immodicum supprimendum. *ibid.*

De Lue Venereâ. 175. De origine hujus morbi, an fuerit admodum antiqua necne. *ibid.* & 176. Argumenta quædam pro ejus antiquitate. 177. Luem scortationis esse comitem indivulsum. *ibid.* Et scortatoribus semper impendere. 178. Fabula de origine Luis inter obsidionem Neapolitanam temerè ficta. 179. Quomodò nupera Luis origo possit experienciâ in perpetuum refelli. 180. An tempore Hippocratis lues grassata fuerit. *ibid.* Quantum sit dolendum Luis curationem à medicis ita derelictam esse, & imperitorum

Elenchus Rerum.

peritorum inscitiae vulgò demandari. 181. Luem esse protei-formem. 182. Tantò majus à Luc discrimin contingere quantò illam sæpè minùs esse cognitam, ac intellectam. 183. Alios plures morbos ex Venereo progigni. *ibid.* Luem esse morbum venenatum. 184. Comparatio inter illam, aliaque venena. *ibid.* Quàm sit diversa veneni Venerei natura. 185. Quæ temperamenta Luem ægriùs sustineant. 186. An minor sit sævitia ac tyrannis Luis Venereæ, nostris temporibus, quàm olim fuerit. 187. Varii medendi modi. 188. De Salivatione quid sentiendum. *ibid.* & 189. Hydrargyri nocumenta annotantur. 190. Quamobrem Fernellii, Palmarii, aliorumque doctorum medicorum methodi Salivationi vulgò cedant. 191, &c. Cautiones quædam notatu dignæ, Luis curationem respicientes. 192, &c. Infalsa opinio vulgi, præpostero quodam modo se infectos curari posse cogitantis. 198. Conclusio.

D E

MORBIS ACUTIS INFANTUM.

UM ætate dudum elapsâ verba fortè haberem, peritissimo consummatissimoque medico, Domino D. *Sydenhamo*, de successibus repetitis quos in medendis *Infantum* periculosioribus affectibus sæpenumerò fueram expertus, sanè Magnûs ille Vir attentè percontatus est, quânam ego methodo uti solerem in re adeò hætenùs desideratâ, & cujus plenam notitiam (nequid graviùs dicam) medici omni laude dignissimi vix ac nè vix quidem sunt assequuti. Cui ego tùm protinùs methodum quæ præ aliis mihi placuit, lubentissimè exponebam. Re tandem ab eo perpensâ, ac in praxi suâ tunc examinatâ, ille non modò methodum nostram non improbat, sed & eam aliis perutilem fore, experienciâ suâ propriâ jam confirmatus prædicabat, atque literis me eandem consignare magnopere hortabatur. Tanto igitur Autore calamum

B

pro

pro virili assumo, & salutis tenerrimorum, quantum in me est, verè inservire studeo.

Potui adjicere, verèque affirmare, eundem præclarum Autorem, postquam hunc libellum primò editum perlegere dignatus fuisset, pro summâ suâ humanitate, me blandè compellâsse, his verbis: *Ego neminem unquam adulator, neque te sum adulaturus, cum tibi dico, me nullum alium priùs vidisse, cui inviderem. Equidem sentio, hunc tuum libellum communi utilitati plus posse conducere, quàm ea omnia quæ ego scripserim.* Quod quidem ego non loquor, vanitate aliquâ, philautiâ, aut consilio iniquo ductus, sed quasi impulsus ob rationem tacitam qualemcunque. Quid enim blanditiæ inanes, quid tenuis aura popularis, in provectâ ætate? Quid plausus immeritus viro mundi ineptiis brevi valedicturo?

Scio quàm leviter delineatam, imò incognitam sanè provinciam perlustrare contendam, cum pueruli, ac maximè infantes ægrotantes, nihil quicquam obstrepent, ad diagnosin luculentam, nisi quod querulis vagitibus, & proterviæ incerto idiomate, possimus expiscari; quapropter medici non pauci nominis amplissimi, palàm sunt nobis aliquando professi, se Pueris febricitantibus, ac præsertim recens natis visendis advocatos, invitâ quidem Minervâ, tanquam ad mysterium nescio quod evolvendum, aut insanabilem aliquem affectum sanandum, plumbeis pedibus accedere solitos.

Minimè

Minimè dubium est, ægritudinum puerilium curationem exquisitam perindè omnibus exoptandam esse, ac aliud quicquam quod in arte medicâ hætenùs desiderari videatur. Nec modò viri opulenti, qui terrarum & latifundiorum amplissimorum hæredes aut exoptant, aut sospites conservare volunt, in hâc re plurimum ponunt, verùm & parentes universi *πατρὶς* ferè invincibili erga sobolem suam exardescunt, atque in tutelam eorum tanquàm propriam suspirant. Quamobrem si facem utut exiguam mihi detur accendere, quâ alii egregiis animi dotibus ornati opus hoc tam imperfectum limato suo ingenio perpoliant, ac magis absolutum reddant, incepti neutiquàm poenitebit, & boni id ego consulam.

Quisquis igitur *Infantum* minimorum symptomata, quæ manifestò se produnt, diligenter expendet, qui cras in illorum molliculam, simplicissimam diætam attentè considerabit, non ita arduum & difficilè pensum hoc fore comperiet, ut falsâ imaginatione ductus priùs existimabat. Etenim asserere non verebor morbos illius ætatis genere paucissimos esse, & gradu tantummodò differre; imò curationem puerorum multò tutiorem ac faciliorem, quàm virorum & mulierum.

Inter ætates, ut senilis alterationem qualemcunque in melius agerrimè sustinet, propter partium omnium solidarum siccitatem & duritiem,

ritiem, atque saxeam ferè temperiem, ita molities juvenilis, & tantum non mucilaginosà teneritudo alterationibus omnimodis recipiendis proculdubiò apta nata est. Siccus utique est senex iis omninò in partibus, quibus infans humore excellit: nimirum ossibus, membranis, ligamentis, arteriis, venis, nervis, ipsisque carnibus; quandoquidem vel ossa infantum cartilagine potius dici mereantur; cumque humido tam primigenio, quàm ascititio adeò abundant, adeò mollia & fluxibilia sint eorum corpuscula, certè illorum temperamentum omnium humidissimum est ritè statuendum.

Et quemadmodum temperies puerorum humidissima est, haudquaquam vereor pronunciare, morbos illorum universos ejusdem generis esse, ab unâ eademque Causâ produci; quòdque prout partes corporis diversæ, sint superiores sint inferiores, hâc vel illâ ægritudine affici soleant; prout nempè ventriculus, intestina, pulmones, caput, & nervi, maximè urgentur, aut malè se habent, idem reverà morbus quamplurima nomina sortiatur.

In quâ assertione, nè paradoxon inconsultò sustinere videar, *Hippocratem* ipsum, libro de Flatibus, de unâ eademque universâ morborum causâ differentem audiamus. Τῶν δὲ νόσων ἀπασέων, &c. *Morborum omnium unus & idem modus est. Locus verò ipse eorum differentiam facit. Quarè videntur quidem morbi nihil*

Nil simile habere, propter diversitatem scilicet locorum, quum sit tamen una morborum omnium species, & causa eadem.

Quocircà si humidi puerilis naturam paulum examinemus, id in nullam aliam putredinem, nisi acescentem, degenerare aptum, liquidò constabit. Quemcunque enim affectum pati deprehenduntur *Infantes*, hoc vel illo nomine insignitum, rarò aut nunquam eis deesse fæces Acidum redolentes, & maximè ab initio ructuum acidorum copiam, observare potui. Rursùm liquores fermè omnes in putredinem tendentes, acorem ante omnia contrahere solent. Imò lac ipsum, proprium tennellæ ætatis pabulum, si aliquantò diutius asservetur, ultrò coacescit, & ad ignem sine acido quocunque instillato spontè coagulatur. Porro symptomata infantum singula acido, ut parenti legitimo, ortum suum debent.

Addatur his tonus sanguinis debilior, & crasis nimium infirma, ita ut spiritus in eo hospitantes nondùm eò prædominii devenierint, ut functiones aut munia sua debitè obire, aut quoscunque humorum motus irregulares à causis vel externis vel internis suscitatos possint ipsi vi propriâ componere. Liquor nempè vitalis, musti in morem, priusquam ad debitam ἀκμὴν fuerit exaltatus, in acorem præternaturalem facilè degenerat; neque tamen idem ità difficulter, tempestivâ artis ope, in ordinem redigitur.

Et meherculè *tempestivorum* auxiliorum usus & emolumentum in singulis ætatibus ægrotantium, nunquam satis inculcari potest, quia principiis morborum sive Chronicorum, sive Acutorum peritus Medicus facilè subvenire potest, quemadmodùm scintillæ primæ cujusvis incendii, quantumvis magni, facillimè extinguuntur; quandoquidem vel minima mora devastationibus conflagrationis incredibilibus, ex scintillulâ primò contemptâ locum præbeat. Idque ego sæpenumero expertus, sanctè affirmare possum, me diù observâsse in acutis omnium morbis, quibus tempestivè satis accersitus fuerim, sælices admodùm successus, & curationem paucis diebus fuisse peractum, modò ægrotus & astantes imperatis fideliter obedirent, & si viscera fuerint mediocriter sana. Quòd verò Febres ipsæ continuæ in primo illarum exortu, si rectè tractentur, facilè averruncari possint, frequens mihi occasio periclitandi exhibebatur, cùm Familiæ Regiæ Serenissimi *Gulielmi Tertii*, per quinque annos, durante bello postremo inter *Fæderatas & Gallicas* copias, cura mihi mandaretur. Etenim famulos ferè omnes quotcunque fuerint, sæpè admonebam, ut me sub primum febris insultum, illicò accerferent. Neque *plumbeis* pedibus advenire solent nuntii, quando ægroti cum medico gratis consilium ineunt; secus quàm vulgò fit *Londini*, ubi populus (ita usu iniquo comparatum est) *virorum imperitorum*, aut muliercularum periti-

am

am amat aliquandiu experiri, dum in extremo discrimine versentur, priusquam ad medicos doctos confugiat, forsitan impensæ non mediocris formidine deterritus. Eventus verò fuit, quòd ex illis quamplurimis, uno post alterum febricitantibus, inter expeditiones castrenses, nè unus quidem illorum per tot ætates ad plures abiret.

Infantem intelligimus non modò strictiori sensu, cum *Galeno*, unicum mensem natum, aut bimestrem, aut ad summum trimestrem, verùm etiam latiùs (uti vulgò fit) puerulum paulò provectiorem, nempe ad quartum usque annum. Pueri nomine complector deinceps ad annum decimum quartum. Quò minor autem natus est qui malè valet, eò faciliorem fore morbi alicujus gravioris eliminationem, cum experienciâ multiplici, tum ratione ipsâ suffragante, edoctus constanter affirmo. Etenim in humido quàm in sicco, in molli quàm in duro, quælibet impressio, sive fuerit bona sive mala, citiùs pericitur, tametsi in sicco, duroque eadem semel peracta diutiùs quidem permaneat. Facillimè inquam in morbos dilabuntur *Infantes*, & nisi aut seriùs aut imperitiùs tractentur, facillimè in sanitatem restituuntur.

Diagnosìs affectuum puerilium non ab ipsorum narratione, neque tam ab explorato pulsu, aut ab urinæ curioso examine, quàm à nutricum & muliercularum iis assidentium

responsis est extorquenda. Quippè nōrunt foeminæ an nauscâ & vomitu, & quamdiu laborârint; an lac vel cibum coagulatum rejecerint; an importuni vagitus, vigiliæ, & inquietudo, torminibus ventris eos excruciarî indicârint; an ructus acidi, vel singultus emittantur; an tussis adsit; an sedes vel pauciores quàm par est, vel frequentiores fuerint; quo colore demùm inficiantur, an albidæ, viridescentes, vel bile sint admodum saturatæ. Nōrunt an siti præternaturali, & proindè Febre detineantur; an ulcuscula in ore (aphthæ dictæ) latè serpant, atque inter cibandum molestias creent. Percontanti respondebunt, an insultus membrorum Epileptici dicti, majores vel minores, diuturniores aut breviores, repetiti vel rariores, puerilia corpora jam corripuerint; conspiciere possunt, an Gingivarum pars aliqua plurimùm albescat, aut intumescat, & proindè an Dentitionis sit tempus quo malè se habent; denique an quid alicujus momenti, siue sit tumor abdominis, aut alterius partis, siue exanthemata qualiacunque aut pustulæ, vel color icteritius, aut phlegmonodes, instar Rosæ quam dicunt, extrà sese prodat. Reliqua pleraque ad speculationem subtilem, quàm ad praxin, mihi quidem videntur magis attinere.

Incertæ verò diagnoses (quæ multùm obtrahit) querela non tam à symptomatum defectu, quàm à præposterâ ac ineptâ medendi ratione ortum suum duxisse videtur. Sub hoc
enim

enim prætextu, & velo medici sæpè ignorantiam & errores suos quoquo modo celare nituntur. Neque excogitare equidem possum, quâ ratione summum numen omnia gubernans & prospiciens, & in miros agendi ordines res quasque optimè disponens, quodque ipsis bestiis, & insectis omnium vilissimis nativam quandam & sufficientem sese conservandi sagacitatem communicare dignatum est; quorsum inquam, humano generi æquam & idoneam conservationis rationem voluerit deficere, quæ in aliis universis tutandis suppetit.

Quod ad Pulsum puerorum spectat, is naturaliter quidem, aut levissimâ quâvis ex causâ est creberrimus, ut quodammodò febricitare nunquam non videantur. Præterea, istâ morum proterviâ juniores fermè omnes sunt præditi, ut carpum eodem situ, motû expertem, vix momento plerique sustineant ad pulsum attrectandum. Denique tot sunt quæ eorum Pulsum accelerant, vel aliàs immutent, ut sententia exindè lata sit ut plurimum fallax futura.

Urinæ puerorum sanitate rectâ gaudentium sunt crassissimæ, ut si eas inspiciat curiosus quispiam hujus rei nescius, affectum quempiam graviolem subolebit, cum interim valetudine jam fruantur secundissimâ. *Infantum* urina unâ cum fæcibus inter pannos continuo redditur, atque excoriandis *illorum* femoribus,

bus, quàm profundo hariolatoris examini potius infervit.

Ut morbos eorum rectius investigemus, causæ procatarcticae notitia non est in totum prætereunda. Ea autem potissimum refertur ad dispositionem tam maternam quàm paternam, quâ principia prolifica tum temporis constabant, cum conceptus ipse primum transigeretur; ac deindè ad illud alimenti genus quod in utero materno vitæ & motûs stamina inchoantibus, per umbilicum, vel etiam poros carnis, nè dicam cutis, tunc apertissimos transmissum fuerit ad nutritionem debitam foetui præbendam.

Nemo est qui inficiâs ibit, morbos dari hereditarios, à parentum altero prognatos: qui dubitet, quin arthritis, epilepsia, calculus, phthisis, &c. à fonte paterno in filiolos nonnunquam profluant. Integræ familiæ ex eadem prosapiâ oriundæ, sæpè eodem morbi genere vitam claudunt. Scilicet semen prolificum sæpè diathesin morbosam fatui adeò clavo trabali infigit, ut nullâ unquam arte vel industriâ in posterum amoveri queat. Verùm qui progeniem fortem, vegetam, & perquam sanam pecuniis anteponunt, à traduce Epilepsiâ, à Scrophulosis, & Leprosis genitricibus imprimis caveant.

Heredi-

Hereditariæ verò labis pueros ab ortu insufficientis nullam existimo causam esse frequentiore, quàm quæ à matre in utero gestante participari solet. Prægnantes enim mulieres mille erroribus in victu sunt pronæ, mille casibus fortuitis expositæ, quibus aut terrefactæ, aut alias læsæ, injurias indelebiles foetui à tenerrimis unguiculis sæpè sæpiùs communicant. Quàm absurdis enim desideriis interdum urgentur prægnantes! Hæc carbones, illa gypsum, tertia cineres devorat, & in summis deliciis habent; hæc carnes, illa pisces crude comedet; imò non defuere, quarum appetitus adeò enormitèr fuit depravatus, ut nullum edulium eas reficere posset, nisi quod ex corporis humani parte aliquâ carneâ vel callosâ constaret. Quinetiam quanta imaginationis vis in Gravidis pollet, quot portenta produxit! Maculas omnis generis foetibus impressas unusquisque in viâ quotidie conspicit. Atque si historias Gravidarum admirabiles ubicunque colligere mihi nunc esset animus, hoc est, si sub umbrâ eruditionis copiosæ memet tanquam insatiabilem librorum helluonem magnoperè venditarem, locus est jam à cæpto doctè deflectere, & in amplum campum, utut alienum, expatiari. Sed malim institutum rectà prosequi, & brevitati studere, quàm plurimis verborum ambagibus, atque Autorum diù tritorum citationibus ineptis, scientiæ falsò sic dictæ ostentationem facere. Quippè semper ratus Doctiorem reverà quempiam esse, qui de re unâ
aut

aut alterâ ex proprio penu scit verum pronuciare, quàm qui mille autorum litigantium sententias, indiculorum peritus, noverit colligere.

Genitricēs istæ, quæ in hosce appetitûs depravati effectus magis sunt proclives, eam labem foetui inurunt, quæ non nisi temporis medicantis ope in solidum est eluenda. Pauperculæ, quarum animos à melancholiâ detinet labor, vel ministerium aliquod quotidianum, & quarum victus tenuior est & simplex, depravationes recensitas minimè omnium experiuntur. Præ cæteris hystericae mulieres (quibus annumerare possumus longè majorem earum partem quæ cuticulam lautius curant, otioque liquefcunt, & quarum sanguis lento torpore perinde coacescit, ac stagnantes aquæ putredinem subeunt) diathesin morbosam foetui unâ cum primis naturæ rudimentis frequentius communicant. Siquidem *mali corvi malum* (ut aiunt,) *ovum*.

In cæteris animalibus innata generis bonitas proli certissimè transfertur, partim quia victus eorum simplicissimus est, & partim, idque potissimum, quia mas naturæ leges inviolatas universim servat; neque est piaculi istius reus, ut gravidæ fæmellæ se unquam commiscere voluerit, postquam sive odore, sive instinctu suo admodum sagaci, nè dicam rationali, fæmellam gravidari suboleverit. At verò genus Humanum (cujus ratio intumescens
plerum-

plerùmque dictat cristas in sublime erigere, & præ se brutum omne semper aspernari) quovis hirco ferè salacius, indomitam suam libidinem adeò nescit gubernare, ut à primâ conceptione ad ipsum parturiendi momentum, fæminam vix desinat importuniùs exagitare. Hinc viri torosi & vegeti prolem valetudinariam non rarò progignunt. Hinc annosi senes, scilicet ab effrænatis amplexibus (benigno naturæ favore) jampridem emancipati, liberos rectiùs valentes effæto suo semine plùs semel procreant, quàm juvenes utcunque strenui, atque æstu venereo flagrantissimi solent.

Post causam procatarcticam prædictam, à principiorum generationis conditione ac statu deducendam, aut à matre gravidâ plurimùm pendentem, causæ eorum affectus propiùs respicientes ad quatuor capita referri possunt. 1. Ad frigus susceptum. 2. Ad lac nutricis nimis crassum. 3. Ad carnis deglutitionem præmaturam. Et 4. Ad insanam matercularum, ac nutricum plerarumque indulgentiam, in pitissatione vini, aut liquoris alicujus spirituosi, suis infantibus non rarò permittendâ.

Et primò frigus ab iis facillimè susceptum, idque frequenter ab aëre vespertino, viam sæpissimè sternit affectibus febrilibus, quibuscum jactari solent infantes. Quandoquidem nullo naturali vestitu, prout cætera animalia, matris utero nudi prodeunt, ratio, vel potiùs natura statim dictat, sobolem adeò ope propriâ de-

stitutam,

stitutam, alienam eò magis necessario requirere, atque involucris admodum calidis esse fartam tectam conservandam. Præterea aëris mutabilitas, & vicissitudo continua nunc caloris, nunc frigoris apud nos se invicem excipientium aperte monent, nos cunctos maxime sollicitos esse oportere in protelandis aëris injuriis. Quò tenerior enim est alicujus, etiam adulti, natura, eò magis subjicitur externis aëris impressionibus. Verùm tenerrima omnium & mollissima est infantum crasis; & nisi summa adhibetur cura in vestimentis adaptandis, non splendidis & sumptuosis, sed calidis atque ætati idoneis (idque potissimum in pueris honestè natis) morborum insultus vespertino frigori debitos non diu effugere possunt. Atque amictûs exquisita ratio (quicquid contra obstrepent athletici nonnulli) singulis ætatibus ita necessaria videtur, ut qui valetudine minùs firmâ per totam vitam languescunt (in quantum mihi observare licuit) ut plurimum spiritum diutiùs ducant, & frequentius in senectutem vergant, quàm qui sanguineo, carnoso, & temperamento robustissimo, hoc est, optimo sint naturâ præditi. Quod sæpè nihilo magis, quàm summæ vestimentorum illis curæ, his incuriæ, meritò attribuendum est.

2. Nutricis lac nimis crassum. Etenim si nutrix vino aut poculis spirituosus ebibendis dedita sit, lac ejus repentè flammis succenditur, & per mammas ignes ferè inextinguibiles lactentibus facile transmittuntur; sin eadem ma-
riti

riti amplexus intempestivos, duranti lactationis tempore, lascivior admittat, menses ex coitu irritari solent, & propterea lac corrumpitur, & coacescit, atque aliorsum derivatâ lactis materiâ id sensim diminuitur, ac strigosus infans victu incongruo aliquamdiu laceffit multoties enecatur. Si denique nutrix hysterica sit, hoc est, teneriori & delicatulo temperamento prædita, utut casta sit, ac sobria, tamen lac degener, & crassius, tandem aliquando ex ipsâ temperie est evasurum. Quanto igitur discrimine versatur universum lactentium genus! In quàm lubrico exponitur prolis innocuæ salus! Meherculè ex hâc, & causis illicò recensendis fieri solet, quòd pagorum in viciniâ *Londini* campanæ funebres ferè semper sonare audiantur, ob infantem aliquem innocuum nutricis errores immeritò luentem, ac non aliâ de causâ fato jam defunctum, quàm quòd nutricem nactus sit minùs sobriam, immundam, protervam, aut morum turpitudine aliquâ coinquinatam.

Quinetiam ex eisdem causis pendebat observatio, quam non ita pridem fecit fide dignus Theologus, duodecim mille passibus à *Londino* parochiæ Rector, qui cum animi dolore gravissimo mihi seriò narrabat, suam parochiam limitum spatio, & numero incolarum non parvam, atque in aère admodum salubri sitam, fuisse sub primum ejus adventum infantibus lactentibus quaquaversus repletam, & nihilominùs intra spatium unius anni se univer-

fos

fos (duobus tantum exceptis, & unico suo libero, quem parum firmum curæ meæ, ex quo primum natus est, non inauspicato commiserat) tumulto mandasse; nec non eundem numerum infantulorum statim bis suppletum (pro more nutricum mercedi soli inhiantium) ex urbe per totum terrarum orbem fortè maximâ, & semper inexhaustâ, se eodem isto anno terræ parenti ante diem reddidisse.

Maximè dolendum est, tot *Matres Illustres*, simul ac vulgares, teneram suam progeniem, tam prorsus inopem, posse tam inhumanè, & immisericordiâ quâdam plusquam brutâ, ità derelinquere, & exponere velle tantis periculis Nutricum Mercenariarum, quæ emolumentis apud nos prodigis die Lustrico collatis avidissimè inhiant, mercedemque illam tenuem septimanatim subsequenter iniquè contemnunt; ideoque pertæsæ præsentis muneris, id oscitanter præstant, novæ prædæ arripiendæ ocysimè prospicientes. Sed agite, propter quæ Comoda *Matres* vulgò sic immolant dilectos suos *Infantes*? Nimirum propter liberiores recreationum fruitionem; propter cultum corporis nitidiùs accommodandum; propter visitores importunos gratè accipiendos, gratiamque istam insipidam mutuò referendam; propter scenica spectacula commodiùs frequentanda, vel denique propter dilectissimum chartis multâ nocte ludum. Propter hujusmodi rationes, inquam, *Matres* à conspectu suo *Infantes* recens natos, sæpiùs amandant, illosque lactandos temerè tradunt

tradunt in manus valdè dubias, quocunque ferè ducit volubilis fortuna, vel fata, sive propitia, sive infensa, incertò trahunt. Sed poenas meritas postea luunt delicatulæ Dominæ, in quas amor non rarò frigidiusculus à prole suâ revertitur, si fortè mortem effugiat, ardentissimus verò, permanensque amor in *nutricem* lactantem, pro *verâ Matre* habitam, sapissimè transfertur.

Ad hæc crassities lactis, undecunque nata, nequit non secum trahere diversi generis incommoda, cum infantum corpora præ omnibus aliis continuo fluida esse debeant, cum ductus tenuissimi chylo transferendo destinati sint immunes ab obstructionibus conservandi, cum denique crassities ipsa alimenti præternaturalis ex adverso sit naturæ infantum fluidissimæ, atque obstructionibus primarum viarum quibuscunque locum præbeat.

3. Ad præmaturam carniū, nè dicam esum, utpotè in edentulis, sed deglutationem: Est autem res perquam admirabilis, quòd matres infantes suos victu ità prorsus incongruo & omnifariam improprio, penitus jugulare non vereantur, quos tamen ità perditè amant, ut illorum amore planè insanire conspiciantur. Quis enim seriò existimet solidam tenacemque carniū substantiam infantibus tenellis commodam fore, qui nullos adhuc dentes ad masticandum extrusos, vel siqui fortè extrudantur, minimè firmos habent ad opus masticationis quadantenus peragendum?

Quisnam ingenii acumine leviusculo donatus, alimentum proprium virilis & insigniter robustæ ætatis, tenerrimæ & simplicissimæ, ac viribus infirmis præditæ, quomodocunque convenire pronunciaverit?

In omnibus ætatibus diætæ ratio exquisita non est prorsus negligenda; sed quia juniorum temperamentum injurias ex eâ parte inflictas facillimè omnium suscipit, atque vires affectibus resistendis impares habet, ideò cautelâ diligentiori in iis opus est ad istiusmodi errores præveniendos. Ingluvies enim carnis præmaturè ingestæ cruditatum est feracissima, quæ voraci huic ætatulæ ferè inseparabilis. Alimentum crudum & indigestum humorum putredinem necessariò progignit: ex quâ putredine non solum lumbrici generantur, verum etiam symptomata diversa, & gravissima, eaque valdè anomala, quibus miselli intabescunt, sæpissimè pendent.

Hic obiter animadvertendum, cruditates infantum ex abundanti quotidie accumulari, eò quod nutrices ferè omnes statim ab usu victûs, qualiscunque is sit, eos obdormire nunquam non permittant.

4. Ad pitissationem vini, aut liquorum spiritibus abundantium imprudenter concessam. Hæc etiam causa, sicut & præcedens, ad fatuam matercularum indulgentiam est referenda. Quippè augurantur, ea quæ ipsis bona & jucun-

& jucunda, & quæ cor ipsorum sollicitudine oppressum exhilarare solent, neutiquam posse infantibus suis in vitium vertere. Quasi verò eadem caliga omnibus pedibus aptari, quasi crepundia viris, virilia pueris accommodari possint! Meherculè bonæ istæ mulieres non satis advertunt, quàm molles & teneri sint juniorum *ventriculi*, neque recordantur, quòd alterius alimentum (ut dici solet) fuerit nonnunquam alterius venenum; denique ex animo tollunt, quòd stomachus suus delicatus non nisi *mensâ opimâ* quandoque satietur, cum appetitus horum languens, & debilissimus, panatellæ ægrè digerendæ vix sufficiet.

Quò propiùs verò ad senectutem quisque vergit, eò magis illi vina moderatè sumpta convenire solent. Quandoquidem calor senum languidus succendiculis spirituosus planè indigeat, quæ ex vino copiosè suppeditantur, ad naturalis illorum caloris tum conservationem tum incrementum. Quapropter infantum naturæ, utpotè à senili longissimè distitæ, vinum est maximè alienum, quorum nervi omnes debilissimi illo facilè franguntur, & quorum tenera corpuscula subtili calore vini aut sensim colliquantur, aut in flammæ febriles præcipitanter ruunt.

Sunt apud nos Nutrices sceleratæ, eæque habitæ aliis peritiores, puerperis vulgò inservientes, *duranti* mense illarum puerperii, quæ non verentur tenerrimis infantibus clanculum

dare propinandum vinum, spiritumque vini, fortè saccharo dulcoratum, cùm id furtim commodè possunt, quotiescunque immodicè plorant, ad placandum scilicet eorum ploratum, sibi que quietem conciliandam; undè dira illis symptomata è causis absconditis superveniunt. Eundemque in modum sæpiùs delinquent nutrices foris lactantes, quæ non modò cerevisiam fortem, spiritusque ardentes ipsæ largiùs ingurgitabunt, atque eo pacto lac suum calfacient & inficient, sed & teneris curæ suæ concreditis eadem audacter exhibebunt, idque præsertim in Torminibus, quæ illis ipsæ extimulârunt, diætâ suâ incongruâ, aut intemperantiâ.

Sed quanquam vinum sit tenerrimæ huic ætati planè adversum, nec non serum illud lactis vino *Canarino* confectum, tam sæpè ipsis infantibus à mulieribus concessum; tamen nequeo laudare, in regionibus his septentrionalibus vitam ducens, quod *Galenus* non sine ratione olim asseruit, utpotè in meridionalibus plagis degens, artemque medicam cum summâ laude & gloriâ ibi exercens; pueros scilicet *nè delibare unquam vinum debere, ante decimum quartum ætatis annum.* Nam vinum moderatè sumptum puellis nostratibus congruit & prodest, ventriculum illarum cruditatibus obnoxium, mensibus appetentibus, roborat & tuetur, & à lumbricis generandis sæpè incolumes præstat. Aurantia, limonia, atque acidorum omne genus, carniū frigefactarum nimius esus, & maxime cum aceto, aut acetariis junctus, obstructions

ctiones pertinaces nostratibus sæpè pariunt, & mensium periodos illas primas interpellunt, & cum gravi dolore, deliquiis animi, anxietate, ventriculi perturbatione, & vomitu, illas cogunt procedere, donec tandem illum fluxum, salutis omnium fæminarum tam necessarium, penitus supprimant.

Sunt qui vini usum minimis indulgere volunt, eò quòd carnibus ita præmaturè vescantur. Nempè coctionem cruditatum, quibus carnivori infantes sunt proculdubiò obnoxii, plurimum promovere, vel in hâc ætate, vinum apud illos censetur. Verùm an error unus sit altero emendandus, an verò uterque potius non sit aufugiendus, non tam pluribus disceptabo, quàm observationi eorum tradam, qui infantes pauperiorum victu simplici ac sobrio necessariò enutritos, cum iis divitum, & luxu semper gaudentium, inter se conferent.

Sanè vina omnis generis paulò liberaliùs ingesta, quemadmodum & liquores quilibet alii spiritibus referti, fermentum naturale ventriculi omnium, & præsertim Puerorum destruunt, appetitum prosterunt, tunicas ventriculi comburunt, nec non eas, instar pergameni coràm igne nimis arefacti, corrugant; sed & tunicam nervæam (quod maximi in hoc casu est momenti) summoperè lædunt, atque mediante hâc tunicâ universos corporis nervos labefactant, spiritusque animales in omnimodam confusionem certocertiùs adigunt. Quod minùs

omnium teneram hanc ætatem lædit, est vinum album, utpotè à veteribus frigidum appellatum, non verò absolutè frigidum, sed comparatè ad vina alia, sive sint rubra, sive colore fulva aut flavescentia. *Galenus* autem pueros nè gustare quidem vinum, sicut paulò antè dictum est, rigidè imperavit.

Omnes causæ ægritudinum infantilium antecedentes, & mediatae, quotcunque reverà fuerint, aut excogitari potuerint, in unâ causâ proximâ & immediatâ tandem coalescunt, nimirum in *Acido* longè latèque præpollenti.

Historia igitur affectuum graviorum, quibus plerumque corripuntur Infantes, hoc se modo ferè habet:

Ventriculus illorum, à quâcunque causâ id primariò pendet, in *Acidam* intemperiem nunquam non facessit, undè fit quòd alimentum omne nequaquam in homogeneam chyli substantiam ritè conteratur, verùm in lac quoddam coagulatum, Anglicè, *a posset*, continuò transiat. Inæqualis ista chyli, aut nutrimenti conditio, *aciditati* prædominanti jugiter *se debens*, nauseam, vomitiones, & ructus *acidum* redolentes, præ aliis omnibus parit. Si diutiùs res protrahatur, paulatim magis magisque impallescent, nec non quippiam flavescentis aut viridescentis coloris admixtum decolor vultus ostendit. Tùm flatibus intumescit ventriculus, atque eruptiones flatulentæ fursùm feruntur. Interim

Interim pustula rubra una, aut altera (certissimum *Acidi* redundantis signum) cuticulâ exurgit, in superiore aliquâ corporis parte, nunc scilicet in genâ utrâvis, nunc in mento, nunc fronte, aut in colli regione, aut quandoque inferiùs; atque infans indies in deterius vergit. Sed & idem anhelat, & cum stertore aures astantium feriente nonnunquam spiritum ducit; quo quidem symptomate semper laborareprehenditur (maximè si carnosior sit) quoties morbus in acutorum partes transit. Porro tussiculâ levi, câque siccâ, & nonnunquam suffocativâ, sæpiùs urgetur: Siccâ quidem tussi ob acrimoniam humorum ramulos asperæ arteriæ valdè sensiles continuò vellicantem; suffocativâ autem propter bronchia pulmonum serosis humoribus in ea depluentibus, neque exitum invenientibus, gravissimè onusta. Quinetiam quia nervosi generis debilitatem maximam habent, atque mollitie temperiei summâ ac delicatulâ sunt donati, idèò vim tussiendo molestissimam ferre nequeunt, atque agitationi pectoris violentæ, quasi suffocati, & nigrificantes facie, ferè succumbunt. Sin coagulationes præfatæ ex ventriculo in intestina (quod sæpissimè fit) mox descendant, nunc tormina ventris, nunc dejectiones alvi viridescentes, nunc verò diarrhœas violentas producant. Dum verò in ventre inferiore agitur tragædia, aut torminum dolor ingens febrim acutam accendit, quæ minùs peritè tractata plerisque infantibus vitam eripere solet; aut dolor aliquantum mitior, & curationi qualicunque im-

peritæ fortè cedens, in tumorem abdominis duriusculum sæpè definit, qui in nonnullis aut rachitidi, aut scrophulis producendis commodè inservit. Gelatina quædam tremula (proxima lumbricis generandis materia) nunc albidior, nunc fusci aut flavescentis coloris, nunc viridi juncta, nonnunquam spontè, sed sæpiùs à rectâ medicamentorum operatione, unâ cum fæcibus excernitur. Fricant interim infantes sæpissimè suas nares, quod non modò præsentibus lumbricis contingit (quemadmodum mulieres vulgò credunt) verùm & in unaquâque Febre, quæ ab humorum corruptelâ exoritur; acrimonia enim humorum fursùm lata sensiles narium membranas, tum in acutis, tum in chronicis affectibus plerisque, tamque in adultis quàm junioribus, vellicare aut pungere solet. Tormina ventris memorata vigilias, inquietudines, querimonias, aut ejulatus quosdam noctes diesque efficere solent, quibus quoquo modo compescendis nutrix toties quoties mammas lactenti admovet, quò induciæ quædam molesto suo officio aliquantisper interponi possint. Cæterùm si nutricula rerum domesticarum penuriâ etiam laboret, atque idcirco infantem furdo aëri ejulantem subindè derelinquere cogatur, vel si ea mercedi soli inhians (ut sæpe numero fit) nullâ commiseratione versùs plorantem teneatur, ille herniâ intestinali, aut omentali, ad plures sæpè annos perseverante, vulgò detinetur. Porro lac & cibus omnis (durantibus sc. torminibus) minùs rectè concoquitur, magisque acefcit & coagulatur; febricula sensim

fenſim exoritur, ſitis intenditur, artus omnes flaccidi fiunt, collum non ſuſtinet capitis onus, atque tenellus fit quotidie magis magisque debilis. Utque ſinis illorum ægritudini tandem fiat, motus Convulſivi, aut membrorum ſubſultus debiliffimo ſuperveniunt: Et cum nervi nullam ulteriorem vim muſculis cordis commovendis, & ſanguini per arterias (circulationis lege) protrudendo relictam habeant, albedines oculorum ad Cœlos (proprium innocentiae nullatenus violatae domicilium) naturâ ſurſum feruntur, atque infans brevem vitæ curriculum immaturè conficit, antequam recta ratio edocuerit, quàm ſit reverà miſerum in rerum naturâ diutiùs verſari.

Si Dentitionis ſit tempus, quo malè valent, plerisque ſymptomatum prædictorum cruciari ſolent, atque inſuper aphthæ, ulcera oris caliditatis ferè igneæ (cruſta quaſi inalbeſcens) quæ ante dentitionem ab ortu primo ſæpè adveniunt, & nonnunquam ſeriùs, ſed quæ hoc potiffimum tempore prædominium habent, os totum adeò interdum exulcerabunt, ut nec mammas quantumlibet dilectas, neque cochleare pulticulâ præſertim calidâ repletum queat ſine moleſtiâ admittere os ipſorum tenerriſimum, & quaquaverſus exulceratum.

Addam, ore Infantum aphthis multum ſauciato, ſæpè accidere, ut neque vagitum aliquot diebus emittere, neque lacrymam ex oculis deſtillare poſſint, quamvis oris teneritudine

dine summâ, & calore intenso, nec non aliis febrim concomitantibus malis, miserè excrucientur. Atque idcirco iis rem benè augurari solco, cùm ex mutis in clamorosos illi vertentur, cùmque sub exitum morbi fletu & plangore tota domus compleatur.

Pueri natu paulò majores febrilibus symptomatis tentati, de capite affecto plerumque conqueruntur, cujusmodi dolorem rariùs idiopathicum, sed utplurimum sympatheticum esse, nimirum ex ventriculi & inferiorum partium dyscrasiâ pendentem, verisimile quidem videtur.

Quòd universa hæc, & consimilia symptomata immediatè proveniant ab alimenti nimia coagulatione, aut incrassatione, eâque longè majori, quàm quæ infantum naturæ quomodocunque convenit, quorum ductus omnes fluidi necessario debent esse; quòdque istiusmodi coagulatio aut cuipiam *aciditatis* gradui jugiter se debeat, aut saltem exindè proficiscatur multò sæpiùs quàm ab aliâ quâvis causâ, luculenter constabit, siquæ sensibus ipsis, aut demùm curationi (quæ acidum obtundentibus, & coagulationes solventibus optimè instituitur) fides certò adhiberi possit.

Frequentes vomitiones gelatinæ tenacis, aut pituitæ cujusdam viscidæ & coagulatæ, ejusdemque nonnunquam viridis, cùm vehementiùs ægrotent; halitusque *Infantum* sæpenumero

et *acidum* redolens, sunt res sensibus admodum manifestæ.

Quòd viridis fæcum color *acido* bili admixto, se prorsus debeat, observationi sensibili illorum, qui experiri amant colorum in viridem mutationes, aceto & spiritibus acidis perficiendas, evidenter apparebit. Præterea odor dejectionum viridium, nunquam non curatricibus *acidus* appellatus, idem dilucidè commonstrat

Torminum dolor immanis in ventre inferiore, unaque pallor faciei insignis; humorum *acidorum* prædominium apertè confirmant. Porro quodocunque diris cruciatibus pueruli torquentur, utut sanguineo prius, & florido corporis temperamento fuerint donati, tamen tum temporis summè impallescent, nisi quòd genarum rubore, eoque in pallidum facile ac citò redeunte, subindè soleant perfundi.

Hic obiter annotabo, quòd honorem (siquis fit) novæ hypotheseas inveniendæ nullatenus ambiam, neque si hypothesein aut excogitaverim, aut quoquo modo stabiliverim, mei esse ducam, omnimoda argumenta, invitâ quidem naturâ (ut moris est) cogere, ut dictæ hypotheseas veritati fidem faciant. Res siquidem primaria artis medicæ, & quæ generis humani salutis unicè inservit, in tali morborum dignotione versatur, qualis experientiâ & curatione ipsâ tum fundatur, tum corroboratur. Reliqua enim quæcunque *Φαινομένων* explicatio, quan-

quantumvis docta & subtilis habeatur, sophistam acutum, aut philosophum improprie sic dictum aut ingenium promptum non raro ostentare potest; sed medicum reverâ peritum, atque arte suâ præstantem, haudquaquam denunciabit. Etenim omnes istæ perbellæ speculationes, & animis juniorum lascivientibus (perindè ac poetici volatus) semper admirabiles, sæpè nusquam existunt, nisi in ipsâ Inventoris phantasiâ; atque ab iis etiam, qui praxi medicâ minùs omnium fæliciter valent, haud raro solent excogitari. Atverò idæâ morborum solidæ ac veræ nunquam rectè ediscuntur, nec earundem veritas nisi in ipsâ Praxi aut dijudicatur, aut comprobatur.

Scio quàm obnoxia subtilibus omnium animadversoribus videatur hæc notio *acidi* à nobis existimati in omnibus puerorum affectibus insignioribus prædominium habere. Neque tamen disceptabo, nimius in hâc re, an singulæ *aciditatis* notæ, quascunque homines nasutuli, altercationibus gaudentes, aut negotiis vacui, possunt comminisci, *acido* illi, quod in ventriculo puerorum dominari affirmo, ad unguem quadrent. Votis meis abundè sufficiet (utut in perpoliendâ notione minùs perfectè laborem) si ità fælix fuerim, ut *Curationis* methodum efficaciorē, ac certiorē eâ quæ hætenùs passim obtinuit (quod lubens quidem relinquo iis, qui veritatem dictorum experiri volunt, determinandum) tandem indigitare valeam.

Nihilo-

Nihilominus non præteribo quæ medicorum omnium facile princeps, *Hippocrates*, de causis morborum paulò fusiùs explicat in libro *de veteri medicinâ*: Ut scilicet planè evincat, morbos universos non primis, at secundis qualitatibus originem suam debere. Verba igitur ejus sic se habent: Οὐ γὰρ τὸ ζηρὸν, ἑὸδὲ τὸ ὑγρὸν, ἑὸδὲ τὸ θερμὸν, &c. Non sicco, neque humido, neque calido, neque frigido, neque horum quoquam hominem lædi existimârunt (nempè veterum medicorum præclarissimi) neque horum aliquo ei opus esse. Sed quod in unoquoque potentius esset, & suprâ naturam humanam, adeò ut ab eâ superari non possit, id lædere censuerunt, & tollere conati sunt. Est autem valentissimum inter dulcia dulcissimum, inter amara amarissimum, inter acida acidissimum, & quod in re quâque summum est. Hæc enim in homine inesse, eique nocere videbant. In homine namque inest & amarum, & salsum, & dulce, & acidum, & acerbum, & insipidum, aliaque infinita, quæ pro copiâ & viribus varias habent facultates. Et hæc quidem mixtione, & mutuâ inter se contemperatione, neque cernuntur, neque quenquam molestiâ afficiunt. At ubi horum quidpiam secretum fuerit, & per se extiterit, tunc & conspicuum fit, & hominem molestiâ afficit. Quin & ex cibis qui minimè nobis conveniunt, & qui in corpus ingesti hominem lædunt, horum unusquisque aut amarus est & minime temperatus, aut salsus, aut acidus, aut alio aliquo modo intemperatus & vehemens,

vehemens, ideóque perurbationem in corpore efficiunt. Et postea, Οὐ γὰρ τὸ θερμὸν ἐστὶ τὸ τὴν μεγάλαν δύναμιν ἔχον, &c. Neque enim est calidum, quod magnam vim habet, sed ipsum quatenus acerbum, & insipidum, aliaque de quibus dixi. Rursus, Οὐ γὰρ τὸ θερμὸν ἀπλῶς. Non propter calidum simpliciter homines febricitant, neque ipsum solum affectionis causa est, sed est & amarum & calidum idem, & calidum ac acidum, & salsum ac calidum, & alia infinita; ac rursus frigidum aliis facultatibus conjunctum, &c.

Ex his, & quamplurimis ejusmodi aliis in libro prædicto fusiùs explicatis, liquidum est, nostrum divinum senem, sapientiâ medicâ omnibus aliis prælucentem, pro certo determinâsse, secundas illas qualitates, nimirum aciditatem, amaritudinem, falsedinem, & consimiles, symptomatis caloris aut frigoris conjunctas, esse ut causas morborum principes & efficientes, præcipuè considerandas. Et proindè addere nullus dubitabo, quòd naturaliter sequatur, Curationem ipsam non tam ad calorem frigidò extinguendum, quàm ad aciditatem obtundendam, quemadmodum & amarum alterandum, falsum contemperandum, crassos humores incidendos, tenues & nimis fluxos compactiores reddendos, ásperos leniendos, ac denique obstructos corporis ductus aperiendos atque infarctu liberandos, imprimis dirigi oportere.

Verùm

Verùm antequam *Curationem* ipsam aggrediar, operæ pretium videbitur *prognostica* quædam, ut usu laudabilī comparatum est, præmittere.

Prognosis autem, prout mihi videtur, potius pendet ab ipsâ *Curationis* methodo rectâ vel secus factâ, ut & à nutriculæ moribus, aut obsequio, an scilicet sibi nimium placeat, *solaque sapiat* (quæ, proh dolor! mœsta est consideratio) an verò morigera sit, & quæ in mandatis habet, fideliter exequatur, quàm ab infantum ac puerorum ægritudinibus ipsis. Leviores enim ex se sunt puerulorum febriculæ, neque tam exardet, aut efflagrat eorum calor febrilis, quàm suo modo paulum intendi rectius dicatur; nisi cum ars inepta cardiacis igneis & spirituosus nitens, auspiciis admodum finistris, in auxilium advocetur.

Corpulenti & obesi infantes, pituitâ diffuentes, verticis regionem mollem (pulpæ adinstar tremulæ) & apertam quam dicunt, anglicè *an open mould*, ab anteriori ad posteriorem cranii futuram persæpè excurrentem, diutius retinentes, rachitidi, tussi convulsivæ, aphthis difficulter cedentibus, ac tandem scrophulis, maxime sunt obnoxii.

Macilenti & strigosi sunt omnium tenerrimi, acri calore, pro ratione ætatulæ, aduruntur, & in febres pessimi moris, hoc est illis quandantenus

tenus inflammatorias, & nervoso generi adversas, sunt ut plurimum proclives.

Pueri ex matribus hystericis, teneris, morbosus, fructus horarios aut acetaria (tempore gestationis) continuo devorantibus, aut acida & acerba quaecunque tunc temporis percipientibus, aut ex iis quæ sunt ventricolæ, ac mera abdominis mancipia, aut denique in quibus appetitus insigniter depravati, cujuscunque fuerint generis, regnare solent, hisce inquam parentibus orti, è gravi aliquo morbo difficilius convalescunt.

Quicumque alvo sunt laxiore præditi, melius sese habent, quàm qui astrictâ.

Tempestas verna, atque æstiva, febribus illorum citò propulsandis maximè omnium favent, minùs verò tempus autumnale aut hyemale.

A medio mensis Julii ad medium ferè Septembrem tormina infantibus epidemica (utpotè quorum vires æstus tempestatis annuus tunc labefactare, vel penitus exhaurire solet) adeò quotannis increbrescunt, ut plures tenelli unico tunc mense, quàm tribus vel quatuor aliis mensibus, vulgò extinguantur.

Convulsiones & tormina diuturnis & pertinacibus vigiliis stipata, res in extremum deductas esse discrimen luculenter ostendunt.

Convul-

Convulsiones, aut saltem membrorum sub-
fultus, tenellos hâc vel illâ ægritudine aliquam-
diu debilitatos, aut regimine calidiori paulò
plùs incensos, coronidis loco, ad finem mise-
riarum, quibus excruciatì sunt, ut plurimùm
perducunt.

Quod ad *Infantilium affectuum Curationem*
attinet, nullus (quod scio) omnium Autorum,
qui de hisce rebus, quemadmodùm & de mul-
tis aliis ad curandos morbos spectantibus volu-
mina solenniter evulgârunt, eam tam luculen-
ter dilucidavit, aut in usum communem dedu-
xit quàm possit desiderari, ut nobis quidem vi-
detur. Meherculè morbos multiplices accuratè
describere, causas ornatè recensere, signa tam
diagnostica quàm prognostica pro more tradere
neutiquam neglexêre. Semitam diu tritam al-
ter ab altero similibus vestigiis diligenter pres-
sit; atque ut plurimùm posterì, quæ à prioribus
acceperunt, absque nimio examine sunt facilè
amplexi. Paucissimi quidem fuerunt qui *In-
dicationes Curativas* alias quàm vulgares sta-
bilire sunt ausi, qui observationes ex naturâ
infantum genuinè deducendas, magis quàm
vulgares, aut artificio singulari concinnatas,
scripto prodiderunt.

De *affectibus Infantum*, optimè omnium,
quos mihi perlegissè contigit, tractatum edi-
dit *Sylvius de le Boe* qui *acidum* esse veram
ac generalem eorum causam strenuè sustinuit,

sed qui partim ob vehementem suum ardorem erga chymicas quasdam præparationes maximè volatiles, atque eo nomine calidiores, & partim ob Opiatorum continuum ferè usum, vel in tractatione minimorum *Infantum* (ut *Doctoris Opiati* nomine non immeritò distingueretur) quod in theoriâ doctissimè, simul ac verissimè, magnâ ex parte stabiliverat, in praxi planè labefactabat, si non funditus dirueret.

Siquid igitur fundamenti stabilis ad *Infantes* curandos jacere desideremus, teneritudinem eorum, atque imbecillitatem naturalem præ oculis habere imprimis oportet. Eligenda etiam nobis ejusmodi medicamenta, quæ tenerrimis maximè conveniunt. Etenim quò mitiora ac tutiora sunt remedia quæ adhibemus, eò certius ex animi sententiâ succedet eventus. Et profectò medicamentorum nobilium ac generosorum (uti vulgo dici solent) usus nunquam aptius quam in tractandis *Infantibus* latâ mædicinæ provinciâ exulare potest. Quorsum enim inserviunt ignium intensissimorum dies noctesque deflagratio, ad vires mineralium extrahendas, ubi alteratio quælibet facile peragitur? Quænam obsecro harmonia naturalis excogitari possit inter duritiem metallorum ferè impenetrabilem, & quasi ceream temperamenti infantilis mollitiem? Quonam pacto appetitus admodum debilis, qui panatellæ aut ipsius lactis victum tenuissimum sæpius ægrè digerit, medicamentorum naturæ
tenellæ

tenellæ incongruorum, ac inflammabilium vim causticam possit sustinere? Quemadmodum alimentum ipforum simplicissimum, ita & medicamenta iis vulgò exhibenda debent esse simplicia, à naturali suo statu parùm recedentia, atque artificii nimis operosi utplurimùm expertia.

Quandoquidem humorum *aciditas* causa extat primaria omnium affectuum quibus tenera ætas excruciarì solet, totum curationis artificium in acido expugnando unicè versatur. Sanè nebulæ quamplurimæ oculis tyronum obduci possunt, quò minùs veritas sedulo indagatori patefiat. Cæterùm si quod verum est candidè pronunciare fas sit, neque operam & oleum perdere efflagitemus, quæ ad *acidum* expugnandum rectà tendunt, sola curationem promonent; quæcunque verò eò non spectant, tenera infantum corpuscula magis, vel minùs, saltem laceffunt.

Verùm *acidi* subjugatio *duabus* solummodò *Intentionibus* innititur. Nempè primò, ut *aciditas præparetur*, atque reddatur idonea, quò meliùs è corpore eliminetur. Secundò, ut *acidum* sic ritè *preparatum* evacuationibus debitis *expurgetur*. Altera sine alterâ scopum vix attinget; sed vis ambarum, alterius alteri opitulantis, affectus eorum acutos citò ac tutò amovebit, modò tempestivè adhibeatur; atque vel diatheses morbosas chronicas dictas haud parùm contemperabit.

Tenerræ ætatulæ *Purgatio*, vel in mitioribus illorum febribus, & antequam vires fuerint nimis labefactatæ, primâ facie discriminis alicujus plena apparebit. Atqui emolumentum certitudo ex methodo jam describendâ pro periculo faciendo apologiam optimam dabit.

Purgatio quidem ipsorum *adultorum* febribus quibuscunque continuis laborantium eandem periculi simul ac audaciæ speciem inexpertis præ se tulit. Veruntamen eventus ejusdem auspiciatus, nuperis medicorum aliquot imprimis peritorum experimentis plurimum comprobatus est. Primus autem nostratium, catharseas beneficia *vel in ipsis febribus* nonnullis evulgavit incomparabilis ille februm omnis generis debellator, & practicus insignissimus, Dominus D. *Sydenhamus*, qui in *schedulâ* suâ *monitoriâ* paucis abhinc annis typis mandatâ *methodum* suam deditâ operâ exposuit, ad Epidemicam illam Febrim propulsandam, quæ tunc temporis grassabatur. Atque ita porro exinde promeritus est, quod nobis videtur, ut nullum unquam sæculum (quamdiu medicinæ ars florebit) ejus nomen conticescat: nempe qui pariter diaphoreticorum tam apud nostrates quàm exteros usum nimis vulgarem in pluribus locis operum suorum reprehensione acrisæpè perstrinxit. Neque siluit vir clarissimus in operibus suis jampridem editis, nimirum in *Peripneumoniâ Nothâ* (morbo apud nos non ita raro) curandâ; ut & in aliis affectibus, eximium Catharticorum usum antea inculcaverat; atque

in

in *postscripto* operibus ejus universis pridem superaddito *febris hyemalis* nuncupatae curam in *purgando* unice posuerat. Tantus scilicet viri fere septuagenarii, ac valetudine maximè infirmâ laborantis ardor in bonum publicum, indignè tulit fato jam in procinctu stante impediri, quò minùs Observationes suas circa hanc materiam omnibus numeris absolutas in *Aureâ illâ Schedulâ* tandem redderet.

Quòd verò *catharsis* (quanquam inter Arcana medica haud numeretur, atque mirabilibus Chymiae vix quicquam debeat) sit omnium auxiliorum, quotquot ferax hominum curiosorum inventio unquam excogitavit, reverà primarium, inducor quidem ut credam, ob hanc potissimum rationem: nempe quia firmam corporis valetudinem vix quisquam obtinet, aut illaevam vel paulisper conservare potest, qui alvum non habet de die in diem *catharsi naturali* mediocriter solutam: quæ quidem *catharsis naturalis* perindè est necessaria ad vitam sustentandam, & salutem corporis conservandam, ac cibus & potus noster quotidianus ad ipsum corporis nutrimentum. Neque enim ratio vivendi magis requirit, ut pars cibi melior & succulentior per venas lacteas transmittatur, ad debitum nutrimentum corpori præbendum, quàm quòd pars ejus crassior & deterior (quæ nimis diu retenta halitus noxios, & quasi venenatos, fursùm emit) naturâ aut arte per lentinam corporis expellatur. Et profectò eam gloriam sibi ipsi *purgatio* jure acquisivit, ut, ex usu vulgato, nomine

Medicinæ amplissimo sola omnium insigniretur.

Septennio elapso ante primam hujus opusculi editionem mos mihi fuit in *febris* præsertim mitioribus *puerorum*, nec non *infantum* vel minimorum, secundum methodum jam laudatam, *catharsin* lenem adhibere; licet id in adultis negligerem: & quantum res ex animi sententiâ successit, nequeo facile narrare.

Quamobrem cum primum *Schedulam* præfatam attentè perlegissem, eâdem animi lætitiâ perfundebar, ac si insignem aliquem favorem à Numine Divino me recepisse contigisset. Itaque facillimè tunc adductus fui ad fæliciter experiundam methodum illam catharticam in quibusdam adultis, qui ex eâdem in juniorum febribus successus optatos sæpissimè fueram expertus.

Sed notandum quòd symptomata febrilia tunc temporis caput potissimum impeterent, & ventriculum immunem ac ferè intactum relinquerent, quòdque natura febris illius Epidemiæ adultorum catharsi magis faveret, quàm in succedenti febre contigit, in quâ nausea & vomituriatio ventriculum maximè perturbari, & pro catharticis emetica fore necessaria protinùs indicarent. Et Medicum illum præclarissimum equidem commonefaciebam, de manifestâ alteratione Constitutionis tamdiu prædominantis. Sed vires senilis corporis ita fractas & imminu-

tas tunc fuisse idem agnoscebat, ut nullum amplius iudicium de morbis popularibus ferre, neque ad visendos ægrotantes ædibus suis egredi in posterum valeret.

Adjiciam quòd Febris Epidemica, quæ anno tunc præterito, ubivis grassata est, atque tot familias tam ruri quàm oppidis degentes nuper corripuit, quæ Caput præ aliis corporis partibus adorta est; & quæ remissionibus & paroxysmis incendii febrilis insignibus, citrà frigus aut rigorem manifestum, durante ejus statu, sæpè conspicua fuit; evacuationibus repetitis (ut nobis visum est) certius, tutius, & citius cessit, quàm aut Cortici Peruviano (scilicet spretis, vel posthabitis illius usui evacuationibus) aut aliis quibilibet methodis, sive Cardiacis consent, sive Diaphoreticis medicamentis.

Prima autem *indicatio* in curandis *infantum* febribus est, *Acidum* ritè *præparare*, quò melius id eliminetur. Atque *acida* debere præparari, antequam possint cum *Εύφορία* expurgari, facile constabit, si naturam *acidi* paulum expendamus: nempe si incrassandi & coagulandi vim, quâ idem pollet; si generalem obstructions pariendi causam ex isto parente quàm sæpissimè oriundam; si naturalem omnium liquorum, exceptis tamen spirituosus, in *Acidum* putredinem; si molestiam illam pertinacem, quâ medici solent torqueri in iis curandis, quorum corpora *acido* humore multum scatent; sed & præ aliis argu-

mentis si tormina consideremus, quæ purgationes sine corporis præparatione debitâ exhibitas, in habitu in *acidum* vergente comitari solent.

Scio quòd vox illa, *Humorum Præparatio*, apud autores complures legi possit. Atque finis propositus fuit, ut catharsis tandem aliquando secutura eò fæliciores eventum haberet. Nempe crassos humores attenuare contendebant, fervidos temperare, obstructas vias aperire, vel per poros cutis diaphoreticis eosdem impellere. Verum ut plurimum huic fini nescio quos *syrupos*, aquas simplices destillatas, atque ejusmodi nugamenta adhibuerunt, quæ præparationi five alterationi designatæ nihil prorsus contulere. Interim tempus, quod morbo acuto subjugando apprimè necessarium fuit, otiosè quidem, imò pessimè absumebatur.

Hæc verò qualis qualis *præparatio* ortum suum, ut opinor, duxit à trito illo, verum non satis intellecto *Hippocratis* aphorismo §. I. n. 22. *cocta, non cruda, sunt medicanda*. Atque hujus magni canonis in alienos à re sensus frequentem contorsionem fuisse causam haud minimam equidem existimo, cur medici tot celeberrimi multis retrò sæculis ne hilum ferè somniârunt de purgationis beneficio in febribus continuis. Nempe cum febrium primi insultus (& maximè postquam ægrotantes lectulo calidiori fuerint aliquandiu incarcerati) cruditatis signa evidentia sæpissimè exhibent;

medici

medici astantes, utut in praxi aliàs egregiè versati, statim ad sudorifica, tanquam unicum asylum plerùmque confugiunt; ad catharticas autem mentionem non minùs ipsi, quàm ineptæ nutrices, magnoperè exhorrescunt.

Nec me præterit, autores aliquot de catharsi in febribus, sicut & de aliis ferè omnibus, disputationes prolixas instituisse; sed si rem ipsam paucis complecti liceat, potiùs ad implendam paginam, ad animum lectoris occupandum, atque ad doctrinæ copiam ostendendam, quàm ad veritatem ipsam sive illustrandam, sive determinandam verbosè collimârunt. Magnum hujusce ævi ornamentum & lumen, *Sydenhamus*, insolitâ animi fortitudine, ac ingenio non vulgari præditus, hanc rem de quâ alii planè verba dederunt, tùm ratione multiplici comprobavit, tùm factis, hoc est, praxi ipsâ plenius absolvit.

Præparatio humorum crudorum in febribus usitata, per alexipharmaca ac sudorifica, magis ad humores crudiores reddendos, quàm ad *coctionem* veram introducendam spectat. Profectò ista immaturam potiùs ad mortem præparant, dum cruditates ex imis corporis partibus fursùm ad Caput impellendo, Phrenitides, Convulsiones, atque ejusmodi deploranda Symptomata certo certius arcessunt.

In principiis febrium (five sint essentielles, five symptomaticæ) siquidem præ Coctionis lentâ expectatione evacuationes necessarias in crastinum produceremus, tempus illud opportunum, sæpè irrevocabile, celeri pede præterlabitur. Tempus illud, quo fundamentum omne curationis secuturæ illicò jaciendum fuit, quo demùm vires constant, quo ferè solo evacuationes emolumento esse possunt, sub cardiacorum infulsâ administratione, vel chymicorum febrifugorum fallaci experimento, paulatim fugit, atque æger nuperrimè athleticus, furibundus nunc denique redditus, miserrimè perit. Adhæc affirmo, non obstantè hominum cæco præjudicio, evacuationes opportunè celebratas urinam, quæ cruda apparuit, ad *coctionem* exoptatam, atque unâ ægotantem ad incolumitatis propiorem conspectum citiùs ac certiùs nonnunquam ducere, quàm quodlibet aliud, quantumcunque illud fuerit, quod nobis innotescit, humani ingenii tentamen.

Præparatio igitur de quâ nunc agitur, nequaquam est obtinenda *sudorificis* propriè dictis, hoc est, corpus excalfacientibus, quæ nullo nomine teneris *Infantibus* aut puerulis profunt, sed multifariam lædere deprehenduntur. Quandoquidem res prorsus temperatæ *aciditatem* prædominantem securè absorbeant, ebullitionem paulatim lenient, atque anodyna potentia ac tuta sunt evasura. Talia sunt: *oculi & chelæ cancrorum, testæ ostreorum, concharum,*

charum, os sepiæ, cortices ovorum, creta, corallia, corallina, margaritæ, mater perlarum, lapis Bezoar uterque, c. c. ustum, ebur ustum, os è corde cervi, rasura c. c. unicornu, bolus Armena, terra sigillata, lapis hæmatites, &c. Inter composita, *pulvis è chelis 69. compositus, lapis è Goâ, species confectiõis de Hyacintho,* facile primas obtinent.

Quænam verò Testacea, aut acidum absorbentia, in usum præ aliis sint adducenda, aut quænam illorum in diversis ægritudinibus magis sint proficua, non ita facile est exponere. Alii enim Medici docti & præclari Bezoardica & Margaritas cum reliquâ lapidum pretiosorum suppellectili, nempe suas Dominarum sententiis conjungentes, magnificiunt, & ad sydera tollunt. Quippè quæ magno constant pretio, longèque adducuntur, Dominarum suffragiis sunt semper præstantissima. Alii contrà non minùs docti quidem, sed sanioris fortè judicii pro vulgaribus & vilioribus absorbentibus decertant, & pretiosa ista existimant sæpè potius præscribi in quæstum pharmacopolarum, quàm in salutem ægrotantium. Ego verò, qui vires & facultates diversarum Aquarum Mineralium purgantium, quod genus magnum numerum passim habemus, vix gustu, aut destillatione, aut alio aliquo Curiosorum criterio, satis posse inter se distingui haud parùm suspicor, & qui conceptis ægrotantium innocuis facile nonnunquam favco, rem liberam relinquens, utrùm his Aquis Mineralibus catharticis, an illis uti velint;

lint; ego, inquam, nunquam hætenus observare potui insignem & notabilem aliquem discrepantiam inter usum lapidum maximè pretiosorum, & magis vilium, nisi quòd adducar ut credam, Divini Numinis immensam bonitatem & beneficentiam, vulgò impertiri vires magis excellentes, tum lapidibus, tum herbis notis, vilibus, & vulgaribus; quàm longè advectis, raris, & magno pretio emptis. Nequè etiam mihi persuadere unquam potui, Principes & Magnates sua corpora meliùs tutari ab inclementiâ aeris, & à suscipiendo frigore, in hisce regionibus tempestatum vicissitudini obnoxiiis, vestimenta sericea, splendida, & auro atque purpurâ fulgentia gerentes, quàm solet populus vulgaris, is, inquam, qui nec rei familiaris egestate premitur, nec abundantiam nimiam superbit; qui vestibus haud sumptuosis, sed usui, coelo, regioni, & conditioni adaptatis amat amiciri. Rursus nunquam ego credidi, quòd Vini abundantia, sit Gallicum, sit Tuscanum, sit ipsum Falernum; nequè quòd dapes opiparæ, & coquorum exquisita inventa, salutem multorum tuendæ magis conducant, quàm aquæ simplicis aut cerevisiæ tenuis potus, atque edulia vulgaria, modò illa sint salubria, & in suo genere bona.

Sin inter Testacea plura, ejusdem ferè naturæ, aliud præ aliis anteponere liceat, ego Testas Ostreorum vulgares, aut in littore marino repertas, & quæ longam insolationem tulerunt, radiis Solis benignis & vivifico calore in usum
matura-

maturatæ, seu præparatæ longè meliùs quàm igne Chymico, & in cæruleum quendam aut flavescentem colorem mutatæ, multis encomiis laudarem. Et siquid unquam fuerit admirabile in Pulvere illo Sympathetico, de quo tanta apud vulgus jactantur, sed de cujus veritate nil habeo quod affirmem, id ferè totum longæ insolationi Vitrioli, & radiis Solis beneficis videtur attribuendum. Quæ verò speciatim de miris virtutibus Pulveris istius à nostrati *Digbeo*, viro urbano, ingenioso, sed nonnunquam nimis credulo, in medium proferuntur, vix credere eis possum, non magis quàm quæ in mirabilibus *Cassandræ*, *Cleopatrarum*, *Magni Cyri*, & consimilium figmentorum relationibus traduntur. Qualia quidem scripta juniorum animos, & maximè muliercularum à perlegendis utilibus dogmatis, aut historiis veris, incantamenti instar, nimis seducunt.

At verò tametsi vilioribus & vulgaribus edulcorantibus multum tribuo, eademque aliis sumptuosius sæpè antepono, nolim Medicos doctos & peritos, qui Margaritas & Bezoar magnificiunt, & quantivis pretii æstimant, tanquam subdolos & fraudulentos deceptores censorio supercilio criminari. Certè judicium tam de medicamentis, quàm de aliis rebus Medicis, dogmaticum ferre, arduum est & audacissimum; ut veniam petere vicissimque dare, magis decorum videatur, quàm de ambiguis nimis confidenter judicium ferre, ac si cuipiam *Apollo Pythius* fortè afflâset. Nam alii eodem jure & authori-

authoritate meam sententiam de medicamentorum vi & efficaciâ convellere aut increpare possunt, quo ego alienas sententias excutio. Siquidem facilè est cerebroso cuiquam, aut moroso, universas herbas, quotquot sunt quæ in Sylvâ Medicâ ubertim nascuntur, *erraticas* appellare, & sarculo anili digniores, quàm docti Herbarii diligentia; attamen mihi semper fuit clarius & evidentius scientiæ ac literaturæ signum, summa modestia, & in rebus obscuris consilii verecunda postulatio, quàm aliena Lynceis oculis intueri, dum ipsi interim sint domi Talpæ, & cæcutientes.

Porro *Magisteria* lapidum pretiosorum apud multos amplissimis præconiis celebrata, nullis ego laudibus efferre possum. Certè nativas quæcunque sunt vires alienis commutârunt. Quæ potenter absorbere Acidum apta nata prius fuerunt, Acido dulcia jam reddita, arti planè debent, quòd ad idem minus valeant.

Nullam mentionem consultò feci *salium volatilium*, five sint *oleosa*, five *spirituosa*; non *bezoardici mineralis, lunaris, aut solaris*; non *spiritus salis Armoniaci*, non *cornu cervi*: quorum tamen spirituum usus haud prorsus improbandus est vel in tenellis: nempè quia acidum absorbendi facultate excellunt; verùm eos summâ cum cautione in tenellis usurpandos esse, propter calorem non exiguum eosdem concomitantem, adverti velim. Ideoque nec elogiis sunt prædicanda *salia lixivialia*, neque *aquæ cardiacæ*

acæ calidiores, quales *aqua pæoniæ composita*, *epidemia*, *cælestis*, *mirabilis*, *cinnamomi fortis*, & similes qualescunque, nisi hæ minimâ quantitate aliis temperatioribus adeò diluantur, ut vis earum calefaciens saporì ferè insensibilis fiat. Etenim quæ corpus valdè calefaciunt, quocunque nomine honorifico ea nobilitentur, ceu pretium aliquod inestimabile præ se ferant, ceu salutem panè immortalem fronte durâ promittant, corpuscula puerorum, & multò magis infantum, facilè colliquabunt, naturalem omnem calorem vel sensim depopulabuntur, vel in febrilem tandem vertent; ac denique tenerrimæ ipsorum ætatulæ non magis conveniunt, quàm lactinia & panatellæ stomachum aratoris obtrantem possunt compescere. Quibus ductus rationibus *Galenus* usum *Theriacæ* ipsius, utut ritè præparatæ, quam tanquam unam ferè omnium *Panaceam* amplissimis laudibus in cœlum usque sustulerat, pueris tamen sanctè interdixit.

Quòd prædicti pulveres temperati *Acidum* x absorbere soleant, est res ità vulgò nota, ut probatione nullâ indigeat. Quòd verò *Anodynum* ea sint tutissima, nec non sapissimè certa & indubitata in *torminibus puerorum*, luculentissimè apparebit, si dosi multum liberaliori quàm vulgari, hoc est, sufficienti ad finem propositum exhibeamus. Adhæc, audacter eloquor, prædictos pulveres copiosè exhibitos *Tormina* eorum quæcunque, & inquietudines undecunque natas, nisi ob partium principalium insignius aliquod vitium nihil spei ex medicinis quilibuscunque

libuscuque sit reliquum, eâdem certitudine compescere solere, quâ certi esse possumus *Rhabarbari* vires purgativas demùm futuras.

Si in violentâ aliquâ Inflammatione aut turgescentiâ humorum, tantummodò sex uncias sanguinis adulto detraheremus, cùm libra ejus fuerit necessaria, non est quòd venæsectionem tanquam minùs propriam curationi inculpemus, sed parcior illius remedii potentissimi usus est unicè incusandus. Similiter si pulverum prædictorum uncia una aut altera fuerit requisita ad ægritudines Infantum quibuscum corripuntur demulcendas, quid magni ex drachmæ unius aut alterius (eodem temporis spatio quo uncia fuit necessaria) usu parco ac imperfecto, liceat expectare? Medicamentorum exquisita notitia est exigua, nè dicam minima, pars boni & periti medici. Usus medicamentorum rectus ad intentiones medicas integrè satisfaciendas, adaptatio tùm generis tùm quantitatis medicamentorum particulari ægrotantis temperiei, idque à morbi præsentis perspectâ penitus naturâ; dignotio temperamenti accurata, & potissimùm in adultis an sit sanguineum, an verò melancholicum; an scilicet febris sanguinem maximè exagitaverit, an verò spiritus ex tumultu deficient, & vires fuerint enervatæ: denique diætæ recta institutio, sunt omnia longè excelsioris momenti ad medicum optimum stabiliendum, quàm præscriptorum medicinalium apparatus, undecunque collectus fuerit, numerosissimus. Sin illud minùs verum fuerit, pharmacopola receptorum doctissimus

simus Doctorem eruditissimum in re medicâ facile superabit, ipsum pharmacopœum servulus garrulus confestim æquiparabit; nec non nutricula, aut locutuleiæ & compotrices fæminæ libris receptorum hæreditariorum turgidis jamdiu locupletatæ, palmam tum à medico quam tumvis docto, tum pharmacopœo in præscriptionibus medicis utcunque versato, fortè fortunâ reportabunt.

Verùm ut institutum prosequar, *infanti anniculo febricitanti*, aut *torminibus* (ut plerumque fit) *excruciato*, hujusmodi præscriptionibus succurrere possumus.

℞ Pulv. è chel. 69. simpl. & comp. ana ʒj. M. F. pulvis in vi. p. æ. dividendus.

Vel ℞. Bezoard. Orient. Margar. pp. ocul. 69. pp. ana ʒß. specier. confect. de hyacin. ʒj. f. pulvis similiter dividendus, pro ditioribus, si ita placet.

Vel ℞. Testar. ostreor. sine igne pp. ʒiiij. sulph. vivi ʒj. Sal. prunell. ʒij. M. F. pulvis in xij. chartas distribuendus.

Vel ℞. Pulv. è chel. 69. simpl. ʒj. ocul. 69. pp. ʒij. coccinell. gr. vi. M. F. pulvis tenuissimus in vi. chartulas dirimendus. Sumat unam quamprimùm, repetatur (si res urgeat) bihorio post, ac deinceps quartâ quâque horâ, nisi somnus intercedat, per duos primos dies. Ex-

hibeantur verò Pulveres, in cochleari Julapii sequentis, superbibendo cochleare alterum.

℞. Aq. lact. alexit. ℥iv. ceras. nigr. ℥ij. pæon. comp. epidem. ana ℥ij. Sacch. perlat. ℥ss. M. F. Julap.

Vel ℞. Aq. puleg. lact. alexit. ana ℥iiij. Syr. caryoph. ℥j. M.

Vel. ℞. Amygd. dulc. excort. n. x. contund. in mortar. marmor. sensim affundendo aq. hord. aut aq. lact. alexit. ℥ss. colatur. adde aq. cinnam. ten. ℥vi. Sacch. albiss. ℥ss. M. F. Emul-fio.

Nonnunquam Julapio Perlato (omissis aliis) uti soleo, vas diligenter agitari monens, antequam effundatur.

℞. Aq. ceras. nigr. ℥iv. meliss. ℥ij. epidem ℥iiij. margar. pp. ℥j. Sacch. albiss. ℥iiij. M. F. Julap. Perlatum; de quo capiat cochlearia tria, ut prius.

Sin molestâ tussi opprimatur infans, capiat subindè de hoc Julapio mediocri cochleare, interim pulveres superscriptos parcius assumens.

℞. Aq. puleg. ℥iiij. Syrup. de althæ. ℥ij. de bals. Tol. ℥j. M. F. Julap. Bolus Armena sæpè aliis propriè admiscetur, utpotè catarrhos in pulmones

pulmones depluentes potentissimè sistens. *Succus Pulegii*, in quo calefacto solvitur saccharum candidum, paucis remediis cedit. *Oleum amygdalarum dulcium* Saccharo dulcatum etiam optimè conducit. Item *Sulphur vivum*, (mirâ exiccandi, penetrandi, imò & compactos humores in quâcunque corporis parte discutiendi, facultate præditum) acidum absorbentibus additum in habitu phlegmatico, maximè est ex usu. Neque enim *Sulphur* planè noxiam aut deleteriam facultatem obtinet (prout *Crato*, aliique egregii nonnulli viri immeritò quidem crediderunt) sed potius vi alexipharmacâ, expulsoiâ, & corruptelæ humorum oppositâ, maximè valet.

Repetitio *Pulverum* prædictorum rarior, aut frequentior, non est exquisitè definienda, nisi pro ratione symptomatum, quatenus aut mitiora sunt, aut graviora. Id solummodò repetam, tormina omnia, inquietudines, & vigilias Infantum, Testâccis tempestivè exhibitis æquè certò demulceri, ac dolores aut vigilias adultorum ipsis Narcoticis ad tempus tolli.

Hîc autem, qui vel Praxin Medicam mediocriter delibavit, objiciat, ejusmodi *Pulverum* exhibitionem nihil Novi præ se ferre. Cui duntaxat refero, ineptum quidem, insipidum, inutilem, aut parcissimum eorum usum, atque nulli omnino intentioni ritè satisfacturum, diu nimisque fuisse pluribus notum: atverò neque tam repetitam, neque tam magnam eorundem

dosin, neque subsequenter purgandi necessitatem fuisse hactenus literis consignatam. Nota est fabella (quam & quicumque volet ad rem hanc nostram transferat) de lepidio quodam, qui cum astantes gloriose provocasset, ut ovum alterutri extremo immobile collocarent, neque quisquam eorum, varia tentans, mysterium penetrare valeret, ipse utrumlibet ovi extremum mediocriter frangens, admirationem omnem derepente tollebat, & simul risum commovebat. Id quippe cognitum spectatoribus jam fuit facillimum.

X Tertio die à quo sum advocatus, nisi *variolæ*, *morbilli*, aut *febris scarlatina*, caput attollant, aut nisi nimis serò fuerim accersitus, viribus scilicet prostratis, purgandum esse præcipio, nempe *infantem unius anni*, in hunc fere modum :

℞. Syr. de cichor. cum rheo ℥ij. rhabarb. cl. pulv. gr. xv. aut rhei cl. fenn. opt. ana ℥ss. aq. lact. alexit. ℥ij. cinnam. ten. gut. xxx. F. Mistura.

Vel ℞. Syr. violar. ℥ij. pulv. diasen. gr. xv. M.

Vel si infans protervior fuerit, ideòque minimam medicamenti quantitatem videatur postulare, ℞ Pulv. *Comit. Warvicens.* in nuperrimâ editione Pharmacopœiæ *Londin.* descripti; aliis pulv. *Cornackin.* gr. vi. vel viij. Sumat in cochleari

chleari aq. ceras. nigr. sacchari tantillo edulcoratæ.

Vel ℞. Amygd. dulc. excort. n. ij. contund. in mortar. marmor. sensim affundendo aq. hord. aut. aq. alicujus simpl. ℥j. colat. dissol. mann. opt. ℥iij. vel ℥ss. M. F. Emulsio solutiva.

℞. Elect. lenit. ℥ij. vel iij. solve in aq. lact. alexit. ℥j. Vel ℞. Senn. opt. pulv. ℥ss. vel gr. xij.

In symptomatis ἀτόποις, ex summâ humorum putredine oriundis, sæpè ex usu est *Æthiopem Mineralem* inferiùs descriptum à granis vi. ad gr. xv. in syrapi balsamici, capillorum Veneris, vel alterius alicujus grati cochleari parvo, nocte catharsin præcedente, exhibere.

Notandum verò, Mercurium dulcem bis vel ter, quemadmodum vulgò fit, sublimatum, rarissimè infantibus sine periculo posse exhiberi; imò neque eundem plurimis mulierculis vesperâ catharsin præcedenti tutò adhiberi: siquidem is tumultus inexpectatos tam sursùm quàm deorsùm latos sæpè nocte commovet, adeò ut proindè catharsis manè insequenti destinata necessario procrastinetur. Quid, quòd Salivatio nonnunquam ex unicâ illius dosi derepentè oborta medicum prudentem ab ejus usu in tenerioribus detertere debeat? Cæterùm Mercurius idem dulcis, sexies ad minimum, aut etiam novies, aut duodecies sublimatus, tam teneris infantibus,

bus, quàm mulieribus molliculis, in multis occasionibus, sine tanti discriminis metu, quamquam haud ità tutò, aut adeò frequenter ac *Æthiops Mineralis*, exhiberi potest. Veruntamen & hic Mercurius tam dulcis redditus, totiesque sublimatus, alvum sæpè lubricam facit, blandè quidem movendo, fermè sine molestiâ, sine torminibus, ac sine vomitu. De hâc Mercurii repetitâ sublimatione, aut dulcoratione, cùm æstare elapsâ verba fuerint facta, inter consultandum de puero nobili febre periculosâ tunc ruri languescente, quidam medicus peritissimus, & summâ cum laude, tum successu, medicinam faciens, mihi pro certo affirmabat, se centies, uti conjiciebat, pueros febricitantes stupore quodam insolito, aut Comate perculsos, (symptomate fanè febrili discriminis maxime pleno) Mercurium dulcem sexies sublimatum iis exhibendo liberâsse. Quippè à lumbricis, aut materiâ verminosâ delitescente, functiones mentis tantoperè perturbante, febres puerorum Comatosas usitatò gigni ille existimabat. Quæ quidem annotare placuit, ut hæc cognita aliis multis usui forsan non exiguo esse possint.

Si infans ægrotus ad tres vel quatuor annos jam assurrexerit, vel si Dentitionis negotium sit maximâ ex parte absolutum, & præsertim si lumbricorum aut putredinis humorum gravioris aliquamdiu contractæ sit suspicio aliqua notabilis, Bolus ex istiusmodi præparationibus apprime conveniet, atque potest confici, cum mixtâ cydoniorum, vel cum cortice citri condito,

to, per fetaceum trajecto, & in cochleari Julapii solutus.

Ejusmodi Boli illis haud parùm conducunt, quorum alvus est fermè constipata, & medicamentis difficiliùs solvitur, utpotè præparantes, quò catharsis manè insequenti instituenda faciliorem ac meliorem protinùs edat effectum.

Nonnunquam etiam regioni umbilicali *emplastrum* sequens, aut consimile, adhibendum impero.

℞ Aloes Succotr. ʒj. aut specier. hier. picr. ʒj. fol. sabin. summit. centaur. min. rutæ pulverat. ana ʒj. terebin. Ven. qs. f. Empl. in cujus medio imponatur parùm Gossipii, & cujus margini illinatur paulum Emplastri adhæsivi, quò meliùs parti adhæreat. Interdum colocynth. ʒj. addere licet.

Nullum omnium medicamentorum purgantium novi magis accommodum ætati puerili, magisque ex se innocuum notissimo, atque usitatissimo *Rhabarbaro*, quod febrium tenellorum materiam blandè admodùm, & tutò subtrahit, quod ventriculum, imò & totum corpus vitiosis humoribus prægravatum, tùm leniter expurgat, tùm strenuè corroborat, quodque eo nomine infantibus, pueris, prægnantibus, senibus, & ex morbo aliquo jam imbecillis, maximè quidem convenit. Titulum *Hieræ Rhabarbarum* videtur æquiùs mereri, mirè collaudatâ apud ve-

teres, nec non à recentioribus non immeritò celebratâ, & in pilulis pænè omnibus officinalibus locum primum, sive basin, tenenti *Aloe*, quæ ob amarorem suum insignem non exiguam laudem in provectioribus sæpiùs meretur, verùm ob acrimoniam, corrosionem, & calorem quem corpori summum impertit, aliquam subit, in Infantibus, infamiæ labem.

X Ab operatione lenitivi alicujus purgantis, pulvis prioribus consimilis est vesperi injungendus, & postea repetendi sunt ter vel quater in die, temporibus opportunis, pro duabus aliis nyctemeris; & rursùm tertio die iteranda est purgatio; cujus quantitas tunc determinanda est pro ratione operationis prioris.

His ritè peractis, plerùmque cessant graviora omnia symptomata, vel saltem multùm leniuntur; adeò ut proindè in vado jam res sit, quæ in extremo discrimine paulò antè fuerat.

X Pueris aliquantùm provectioribus eadem methodus (sub quâcunque formâ perficiatur) humores primùm præparandi, dein expurgandi, tutissimo usui esse potest, si sat citò adhibeatur, proportionè alterutrius medicamenti, secundùm ætates, diligenter observatâ.

(Notandum est, quòd prima catharsis quam pueris febricitantibus adhibemus, sit non tantùm è lenitivis, verùm etiam dosis illorum plerumque sit mitior, quàm aliàs fieri debet; quòd-
que

que nocte primam catharsin præcedenti enema mitissimum è lactis vaccini unciis quatuor saccharo edulcorati, & salis tantillo addito in alvo astrictâ, sit nonnunquam injiciendum.

Insuper ad vim primæ illius purgationis accelerandam, atque defectum medicamenti cathartici (siquis tunc sit) supplendum, *crystallo- rum tartari* scrupulus unus, in cochlearibus aliquot jusculi avenacei tenuioris, aut similis, solutus, tutissimè atque efficacissimè exhiberi potest.

Verùm imprimis cavendum, *crystallos tartari* sinceros, & ritè præparatos, in usum vocari, non autem adulterinos istos, & vulgò venales, quorum pretium ferè idem est, ac *tartari* ipsius *crudi*.

Si Infantem carnosum, obesum, aut temperamento humidissimo atque in acidum degeneri constantem, ægrotatio aliqua difficilis (idque tempore hyemali potissimum) corripiat, ut putredo acetosa duabus purgationibus in hunc modum exhibitis nequeat in totum superari, tunc in eâdem methodo ad vicem unam aut alteram adhuc persistere oportet, donec ægritudo omnis penitus evanescat: nisi quòd diei unius aut alterius intervallum præfatis diebus, in quibus pulveres acidum alterantes erant exhibendi, debeat superaddi.

Nec

Nec incommodi quicquam observare unquam potui ex toties repetitis purgationibus in intemperie contumacissimâ, sed vires prius enervatæ gradatim redintegrari sunt semper visæ.

Id solummodò cavendum in puerulis purgandis, quòd nulla unquam occasio, quæcunque ea sit, viribus fortiozem catharsin iis adhiberi postulet.

Quamobrem hîc præterire non possum quæ maximus rei medicæ magister, *Hippocrates*, in libro *de Medicamentis Purgantibus* scitè, sed minùs rectè intellecta, edisserit: *Quicumque igitur à febris fortibus corripuntur, his medicamenta purgatoria dare non oportet, donec remiserit febris. Sin minùs, saltem non intrà quatuordecim dies. Carnes enim ipsorum, & ventres, quùm calidi sint, medicamentum assumunt, & nihil depurgantur, & febris major fit, & color evertitur, & morbi regii speciem præ se ferunt. Commotâ enim bile, & non purgatâ, non sorbere vult æger, neque bibere, sed omnia abominatur, & plerumque perit. At si hâc die superstes maneat, & unâ cum purgatione remittat febris, sanus fit. Quapropter in febribus vehementibus medicamenta purgatoria exhibere non oportet. Verùm si alicui opus fuerit, infusum per clysterem adhibere potes, quotiescunque volueris. Hoc enim minoris periculi est.*

In his verbis Magistri nostri observandum est.
 1. Illum verba facere de *febris adultorum*,
 quæ *fortes*, vehementes, atque ardentissimæ esse
 solent, non verò intelligenda esse de *febris in-*
fantilibus aut *puerilibus*, cujusmodi sunt natu-
 râ *mites*, & minùs ardere aptæ. 2. *Medica-*
menta purgantia sui temporis fuisse vehementia,
fortissima, nec non dicta deleteria, ut *Scamo-*
nium, *elaterium*, *colocynthida*, *helleborum*, &
 similia; nostrorum verò lenitivorum pleraque
 mitissima, imò maximè temperata, si non quæ-
 dam actu *frigida*, fuisse illius sæculi sapientibus
 adeò incognita, ut *antipodes*, ut *novum orbem*,
 ut denique *artem typographicam*. 3. *Hippocra-*
tem loqui de febribus in naturali suo statu, &
 sibi met permittis, sicut & descriptiones ejus
 Morborum Epidemicorum verissimè atque ac-
 curatissimè sese habent. 4. Notandum est,
Hippocratem hîc docere, quòd si Febre deten-
 tus medicamentum catharticum sumat, atque
 illius diei periculum effugiat, idem statim, id
 est, *eâdem ipsâ die* in sanitatem incolumis re-
 deat. Quod verum quidem esse, & pueros fe-
 bricitantes eâdem ipsâ die, ab operatione primæ
 catharses absolutâ, symptomata febrilia univer-
 sa, (id autem imprimis tempore verno aut æsti-
 vo) statim excussisse ipse sæpiùs vidi.

His itaque præmissis dico, *Hippocratem* rectè
 sentire, de Purgantium medicamentorum deplo-
 ratis effectibus, prout *Pharmaca* sui sæculi *for-*
tissima viris robustis seriùs quàm oportet, in con-
 firmatâ

firmatâ Febre, ut & *Venæsectione* haud præmissâ, exhibebantur. At verò si satis tempestivè nonnunquàm in Adultis, & præsertim Sanguineis, aut Athletico temperamento donatis, die purgationem præcedenti, sanguis haud parcâ manu detrahatur, atque Lenitiva nostra proximâ exhibeantur, idque maximè, si nulla vomituritio Emeticum potius indicari commonstret; aut si Juniorum corpora Testaceis, & ejusmodi acidum contemperantibus præparentur, quò meliùs causa Febris primaria radicitùs expurgetur, via ad sanitatem celerior, imò securior sterni videtur, quàm Cardiacis aut Diaphoreticis quibuscunque fieri potest.

Videtur autem mihi (ut id obiter dicam) ea esse vera & principalis ratio, cur *Catharsis* apud Medicos benè doctos in Acutis Morbis hætenus ità malè audiverit: nempè quia iidem *plastrum equis*, ut aiunt, *præponere* solerent, hoc est, Catharsin Venæsectioni præmitterent, aut saltem posthabitatâ sectione venæ, ubi apprimè necessaria fuerit, Catharticum solum, idque è fortioribus, temerè propinarent.

Quod ad *Venæsectionem Puerorum* attinet, quamvis materiæ Febrilis in Pulmones metathesis insignior, & *Tusses Convulsivæ*, eam in minimis Infantibus quandoque exigant, tamen apertè constat, eam non esse medicinam illorum naturæ consentaneam, neque magis huic tenerrimæ, quàm decrepitæ ætati propriè accommodam. Et proinde minimè necessarium
duco

duco ejus auxilium requirere in quibuscunque Infantum affectibus, nisi in Tussibus Convulsivis, aut ubi Febrim subito exortam Tussis importuna concomitari solet; nisi & in Contusionibus gravioribus, quæ nonnunquam contingunt; nisi denique nonnunquam in Convulsionum intervallis. Etenim rarò aut nunquam Infantes, victu tenuiori & minimè lauto nutrirî soliti, verâ Plethorâ, utcunque fuerint floridi, laborare sunt habendi. Humiditas iis inest, quâ diffilure omnes solent, atque ejusdem Humidi in *Acidum* præternaturalis ac facilis conversio, est pænè omnium illis ægri tudinum causa. Neque credere fas est, sanguinem venis eductum posse Humidum temperamentum, idque præsertim in *Acidum* jam degenerans, propriè corrigere, aut emendare.

Sunt qui pertinaci contradicendi cupiditate ducti, omnimodum mittendi sanguinis usum, vel in Adultis, incusant aut reformidant. Nimirum hi sunt *Helmontii* illius nunquam iracundi, & rationi medicandi veteri semper amicissimi, sequaces discipuli; *Arcanorum* tantorum fortunati hæredes, ut nec ars medica, neque Respublica eorundem Notitiâ unquam fuerit digna. Nimirum & hi sunt qui *Chymie* cujusdam non vulgaris, Medicis omnibus peritis planè incognitæ (quæ non nisi mirandos effectus producere solet) *Adeptos & Philosophos per ignem* sese venditant. Rursum hi sunt qui viis tritis, publicis, & quantumlibet Regiis, incedere dedignantur, sed qui tramitibus deviis & insolitis

insolitis aberrare semper gaudent. Tenebris illi reconditis, & quasi Metaphysicis vagantes, lumina scientiarum clara prorsus contemnunt. Sublimia quædam inania aëriaque speculantes, frequenter cespitant; & denique Panacæas nescio quas impossibiles frustra quærunt, thesaurisque Adeptorum imaginariis (quippe Mercurio vota sua omnia clanculùm facientes) diutinè inhiant; tandemque bonis omnibus exuti (quæ in fumos abierant) aut mente capiuntur, Helleborumque requirunt, aut qui Cræso ditiores esse paulò antè somniaverant, ex inopiâ famelici pereunt.

Testacea omnia validè exiccant, eâque de causâ affectibus ab humiditate nimia pendentibus, sicut & naturis eâdem abundantibus, propriè conveniunt. Puerorum autem temperies humidissima est, eò quòd omnium molliissima. Quin & leviusculâ astrictione sunt eadem prædita, quæ ustione deperditur, quanquam ustio calorem, imò & acrimoniam non exiguam impertit, quod in calce vivâ, ut & in Chymicis quamplurimis medicamentis, manifestò apparet. Cæterùm & Aciditatem potentissimè obtundunt, quæ humiditatis aqueæ putredinem perindè sequitur, ac ignem calor. Porro *Testacea* nullam calefactionem teneris corpusculis præbent, quâ potissimùm consideratione ductus eorum usum omnibus aliis medicamentis in Puerulis curandis longè antepono.

Sed

Sed est & aliud, propter quod hujusmodi *Testacea* in pueris tractandis prædico. Venterculus eorum fermento quodam voraci, nè dicam infatiabili, imbuitur, cui tantisper compefcendo liquida sola minùs valent. Siquidem aut obtundi debet butyro orificio ventriculi superiori diu innatante, aut panatellis, vel fartis farinaceis, haud ità confestim ventriculo depulsis nutriri discupit. Atque pueros ægrotantes non semel observavi vix aliâ ex causâ languescere, quàm quòd eos nutrices *victu tenuiori ac nimis liquido* reficere solerent. Quapropter *Testacea* multis nominibus puerorum naturæ sunt idonea, neque impressionem sive alterationem quam in ventriculi regione faciunt, ità celeriter, ac liquida medicamina quæcunque, deperdunt.

Ut nihil dicam de *avibus* quamplurimis *Picâ*, sive appetitu depravato (quod pullariis notum) debilitatis, quæ arenâ cibo inspersâ, atque unâ deglutitâ, citò convalescere solent.

Testaceorum nomine, non solùm propriè dicta intelligi, sed & *corallia*, *cretam*, *corallinam*, *bezoar* utrumque, & similia, eâdem ferè facultate acidum absorbendi conspicua, & naturis affinia, licet pleraque stirpis prorsus alienæ, designari volo.

Hujusmodi medicamenta quidem diu in usu medico fuerunt, verùm usus eorum rectus, &
naturæ

naturæ puerili maximè accommodus, aut nullatenus innotuit, aut opem ferè nullam hætenus tulit. Perminuta enim illorum dosis planè effecit, ut ad alia minùs tuta, imò naturæ puerorum contraria & noxia, dico *opiata*, quilibet ferè medicorum, in vigiliis & doloribus compescendis, jamdiu transfret.

Atque hîc me non fugit scomma quoddam super hâc re à medico quodam non incelebri in me olim missum. Nempè cùm ad subveniendum Puero Nobili, maximarum facultatum hæredi, curæ meæ demandari solito, & febre periculosissimâ tùm languescenti, meo monito accerferetur, atque ille *narcotici* exhibitionem statim proponens, me ejusdem usui maximè reluctantem inopinatò offenderet: *tu inquit, more exoleto, non hodierno, si ita sit animus, medicinam facere videris*; cui ego: neque, ut mos incescit, pueris medicinam quidem aut facio, aut unquam me facturum credo. Cùm enim ex prædictorum usu, non minùs certus sim, imò longè certior (nî plurimùm fallor) & saltem tutior, in Torminibus compescendis, vigiliis sublevandis, doloribus quibuscunque leniendis, & denique in diarrhœis sistendis, ac est quilibet alius, quantumlibet *narcotica* vulgò æstimantur, cum maximo vitæ discrimine, per id genus medicamenta.

Nullus, quod scio, *opiatorum* insanus admirator eorum usum in *debilibus*, imò *debilissimis* naturis studiosè defendit; quamlibet complures
tàm

tàm in his quàm in robustis nimis addicti illis fuerint. Nempè Proverbium illud animo fortè complectentes, *Mortuos obmutescere*; neque etiam prorsùs immemores, quàm gratus sit ægrotis semper somnus, & quàm acceptabilis omnibus assidentibus & curatricibus sit curarum jucunda remissio, & cessatio molestiarum. Etenim quis medicus Narcoticis nimis indulgens, quantumlibet morbum clavo trabali figat, & curationem procrastinet, quantumvis idem crumenam emungat, non sit ægrotis dolore excruciatu æquè benignè acceptus, ac magnatibus imprudentibus blandus adulator? verumenimverò cùm pulsus juniorum sit debilissimus, temperies naturâ tenerrima, & vires sint admodùm infirmæ, neutiquam mihi constat, quorsùm incertis & periculosis medicamentis, quando tutiora, imò tutissima sint æquè in promptu, puerulo ægrotanti subvenire contenderemus.

Adjiciam & illud, quòd ex quo tempore mihi innotuit *Testaceorum*, atque ejusmodi, vis prorsùs *Anodyna*, imò *Infantibus Soporifera*, dummodò dosi ad finem attinendum requisitâ tùm exhibeantur, tùm repetantur, vix quæpiam eorum ægritudo, quantumvis dolorifica, minimam *narcoticorum* propriè dictorum delibationem nisi rarissimè postulare visa est.

Ut autem in nullis Infantum affectibus (dempto Vomitu pertinaci, de quo inferiùs agendum est) pharmacia *opiatice* est probanda, ira neque in iisdem *medicamentorum calefacientium*

(quantumlibet nomine *cardiaco*, aut *salutifero* vulgò inscribantur) usum, saltem copiosorem, laudare unquam possum. *Cardiaci* nomen astutè, & singulari quodam artificio inventum fuit, ad mulierculas omnes blandè demulcendas, ad facilem captum ruricularum, sæpè à medicis peritis longè habitantium, atque à bonis in viciniâ matronis medicinam eleemosynariam cum laude facientibus *Cardiaca* ad omnes morbos reportantium, & denique ad ignorantes universos summâ oblectatione nunquam non perfundendos. Quis enim ex plebe, *Cardiaco* propinato, malum aliquod adventurum solet suspicari? Et tamen res est aliquantum dubia nonnullis emunctæ naris medicis, *an* illorum qui citrà violentiam diem obierunt, *plures ex Morbis aut Cardiacis reverà interierint*. Quicquid enim morbi symptomata exasperare solet, quicquid sitim auget, linguam aridam facit, aut quoquo modo febrilem flammam intendit, naturis omnium tenerrimis, & vires illatæ injuriæ pænè nullas opposentibus minimè quidem convenit. Et profectò diversa nocumenta, nè dicam exitialia, ex regimine puerorum calidiori, iterùm atque iterùm suprâ adverti, cùm ex usu temperatorum prædictorum, quotiescunque is fuerit, nempè dum sæviunt symptomata, nè unum quidem incommodum observare unquam licuerit.

Hic objiciet aliquis, ex durâ, & pænè faxeâ medicamentorum prædictorum substantiâ, *obstructiones* necessariò progigni, quòdque res ejusmodi

ejusmodi indolem puerorum tenerrimam, & vias omnes illorum minimas, propter partium exiguitatem, procliviores obstructionibus necessario reddere debeant.

Cui dubitationi quò meliùs satisfaciamus, considerandum est, *parentem obstructionum* solennem & legitimum esse in illis *Acidam intemperiem*, quam sæpè contrahere solent *infantes*, ex ipsâ aeris frigiditate, atque ex temperamenti solâ teneritudine, utut victu tenuissimo, ac limpidissimo utantur. Ideò & quæcunque *Acidam intemperiem* corrigunt, contemperant, aut obtundunt, & coagulationes solvere apta nata sunt (quod imprimis ejusmodi res faciunt, & sine caloris tantilli additamento) obstructionibus submovendis, & reliquæ symptomatum catervæ, ex hâc ansâ pendentium, citò devincendæ maximè sunt idonea.

Et fatendum est, Testacea copiosius ingesta, posse tam in illis quàm in adultis, obstructiones progignere, & ventriculum offendere, aut perturbare, nisi *alvus* commodè reddatur solubilis, nunc Enematis, nunc lenitivis purgantibus, quibus quidem prudenter adhibitis, ista aliqualis obstructio, sive offensio, sive levis perturbatio, facile cedit, & protinùs fugatur.

Sunt qui intemperiem corporis *Alcalinam* docent, febrium omnium causam esse universam, quòdque *Acida* febricitantibus indiscriminatim exhibita miros successus habeant, sive vi-

ri sint robusti, five mulieres delicatulae, five pueri sint tenerrimi, qui febre aliquâ corripiantur. Sed doctrina ista, si modò commentum, quæstus potius, aut novitatis semper popularis, quàm veritatis causâ excogitatum, sit Doctrina perperam vocanda, tam experientiam vulgarem in parvulis, senescentibus, fæminisque potissimum, quàm veterum omnium medicorum sententiam impugnat; qui *acida* utero & uterinis affectibus esse maximè adversa, uno ore pronunciant; quique uno consensu statuunt, *acida* noxium corpori succum præbere, pabulumque morbis progignendis idoneum suggerere, viscerumque parenchyma vellicare, utpotè quæ non modò margaritas, sed & metalla vi suâ corrosivâ dissolvunt; item ea nervis sensoriis maximè obesse, flatus copiosos exuscitare, capitisque dolores inferre. Quinetiam nimius *Acidorum* usus tantò magis apud nos pertimescendus, quantò fælicissima *Anglorum* regio præ cæteris forsan omnibus, affectibus Melancholicis, *aciditate* exuperanti jamjam laborantibus, videtur infestari.

Alii fortassè crimini dabunt, quòd abdita, & in scholis medicorum jamdiu celebrata de *Crisibus* doctrina interim negligatur, quòdque *dierum criticorum computatio* veteribus ad unguem instituta, & ab iis, qui res minùs intelligibiles maximè admirantur, etiamnùm prædicata, in oblivionem nobis abeat. Subjicio igitur, cum *Crisis* sit repentina mutatio in morbo facta, vel ad salutem, vel ad mortem, eam, quatenùs summâ deligentiâ observare licuit, ab
ipsâ

ipsâ curationis methodo (idque maximè in tenellis, de quibus hîc res agitur) in totum pendere, atque à solertiâ artis vel imperitiâ aut accelerari, aut produci. Etenim cùm Evacuationibus generalibus tempestivè adhibitis curatio principaliter innitatur, cruditates febrim committentes citiùs, quàm aliàs fieri solet, concoquuntur, pars materiæ morbificæ statim eliminatur, & reliqua viribus impar medicamentis deinceps administratis faciliùs cedit. Atverò cùm *diaphoreticis*, & *cardiacis* dictis exagitari soleant humores, aut in majorem confusionem spiritus quotidie subvertantur, atque res permittatur solis *Enematis* à principio Febris, quæ ultrà crassâ intestina integris viribus nunquam transgrediuntur, uti *Concoctio*, ita *Crisis* ipsa, jure meritò post nimiooperè doctam & solennem medicamentorum quamplurium pompam serò, imò tardissimè est expectanda.

Quicquid certum & determinatum fuit olim à præclaris Medicis in *Græciâ* observatum, de *Crisium* naturâ, in aliis regionibus, aut longiùs ad Boream, aut ad Meridiem spectantibus, hoc est, aut frigore rigentibus, aut nimio æstu liquefcentibus, saltem eadem erunt incerta, ut videtur, & à regulis illis stabilitis multò aliena, aut immutata, pro regionum diversarum, & Februm in illis grassantium, variâ naturâ. Neque minimam Natura interruptionem in motibus suis regularibus, Criticis dictis, accipere potest, à medicamentis ipsis, sive naturam perturbantibus, sive plurimùm alteran-

tibus, ut Pulsus solet immutari, à cibo & potu præposterè ingestis.

Ut verò finiam, *Crisis* nihil aliud quidem videtur, quàm ultimum naturæ conamen reliquis omnibus viribus materiam morbificam per locos convenientes tandem evacuare. Idque apud nos sæpissimè contingit per *Sudores*, nimirum ob præposterum regiminis calidioris usum. Fit etiam sæpè per *hæmorrhagiam*, per *alvi fluxum*, per *vomitum*, & nonnunquam per *urinas*. Quæ omnia concludere efficiunt, quòd Natura ipsa, Medicorum optimus & sapientissimus, nullam aliam Febres judicandi rationem, nisi quæ debitis *Evacuationibus* perficitur, aut vult unquam moliri aut attentare.

Multa nuperis hisce temporibus variè sunt conscripta, atque argumentis disceptata, de insigni *Præcipitantium* usu in medicinâ, quasi omnes ægritudines quibuscum homines conflictantur facillimè abigerentur, si *Præcipitantis proprii & specifici* cuique morbo maximè accommodi dignotionem exquisitam nos haberemus. Notandum est autem, nos impræsentiarum agere de *affectibus puerorum acutis & febrilibus*, qui vitæ illorum derepentè interminantur: non verò de *Chronicis*, qui medianti longas dant inducias, atque novas rerum facultates curiosè experiri tutiùs permittunt. Rursùm *Præcipitatio* est separatio particularum crassiorum, quæ vi solventis acidi in liquore aliquo claro imperceptibiles suspendebantur,

tur, at ope acidum infringentis, vinculis jam solutæ, ad fundum depelluntur. Porro *Cruditates*, quæ in febribus apparere solet, nobis quidem videtur esse prædominantis acidi genuinus effectus: *Coctio* verò acidi multum infracti, atque naturæ vincentis signum. Et proindè *Catharsis* arte sollicitata cruditates fursùm prius latas versùs fundum corporis deorsùm impellit, & videtur præ omnibus aliis medicamenti propriè *Præcipitare*, quò eadem per alvum vel urinas tandem exonerentur. Quinetiam quodcunque aliud medicamenti genus *Præcipitandi* rationem aliquam habet, vix aliam ob causam, nisi quatenùs quodammodò *Catharticum* est, illum effectum unquam producit. Neque enim *Præcipitatio* in corpore diversiformi, atque totidem succis & humoribus, tot ductibus & anfractibus constanti, eadem aut celeritate aut certitudine transigi posse intelligenda est, quâ Præstigiator Chymicus instillationibus varii generis in suos liquores, vel colorum mutationes planè admirabiles molitur, vel præcipitationes dictas *Magisteria* quantociùs conficit. Quandoquidem igitur *febris* partes vitales, & maximè superiores, intentare solet, neque experimentis incertis aut periculosis moram aliquam relinquit, prudentis medici certè erit, quâ potest efficaci methodo, materiam febrilem non modò levioribus aut fictitiis *Præcipitantibus* demulcere, quin & veris & genuinis, hoc est, *evacuationibus* opportunis, quamprimùm fieri potest, radicitus extirpare.

Cùm verò per plurimos medicos famæ celebritate admodùm conspicuos, jamdiu, imò etiamnùm, serpsit consuetudo fugam omnium ferè februm *sudorificis* maturandi, non abs re erit hîc pauca quædam eò spectantia nunc subnectere.

Ut primùm quempiam *febre Epidemicâ* correptum vident, de *Malignitate* nescio quâ protinùs somniant, atque *alexipharmacis* & *diaphoreticis* haud parùm calidis *Malignitatem* illam propulsare indefinenter contendunt. Interim *febris* ex suâ naturâ sæpissimè mitis, nec mali omninò moris, ex ipsâ methodo *verè Maligna* (si quæcunque alia) solet effici. Etenim cum serum sanguini per venas & arterias transferendo debitum *sudorificis* importunis ita penitus exhauritur, nil mirum est crassiores sanguinis partes in motu suo interrumpi ac quodammodò stagnare; *Pulsus* exindè debilitari, atque inæqualem, undosum, tremulum, formicantem, aut intermittentem reddi; *Urinas* insuper eâdem de causâ paucissimas esse, aut cruditatis summæ indicia exhibere; ac denique notas *Malignitatis* primarias, nimirum *petechias*, *maculas purpureas*, & quandoque *stigmata pestilentialia*, (varios *Gangrænæ* fientis aut facti gradus) sese ostendere solere. Nempè habitus corporis humido multo priùs perfusus, & benigno calore constans, sub regimine calidiori statim exarescit, aduritur, atque æstu acerrimo prorsus torretur: ut proindè neque
lymphæ

lymphæ irrigandis continuò partibus destinatæ copia sufficiens restet, neque sanguis crassior jam redditus, & passim stagnationi idoneus, per vasa circuitiōni perenni ad vitam sustentandam necessariæ inservientia ampliùs fluere, aut satis regulariter movere possit.

Illis autem qui *malignitatis* notione ducti, utpotè nomine funestos medicaminum inflammabilium effectus tutissimè celante, calefacientia diaphoretica in curationem omnium ferè februm solent adhibere, propono considerandam communem *Turcarum* praxin, à mercatoribus fide dignis mihi concreditam, indoctam quidem, sed verè rationalem, quinimò naturalem, in curandâ ipsâ *peste*, *malignarum* omnium *februm* facilè princeps, per *succum limonum* in omne jusculum liberaliùs instillatum, per frusta *limonum* saccharata ore frequenter masticata, & per potum apud eos vulgatissimum, dictum *Sherbet*, (qui est aqua melle, vel saccharo, dulcata) hoc est, per ipsum regimen frigidissimum: utpotè quibus *Mithridatium*, *Theriaca Andromachi*, *radix serpentaria Virginiana*, & cætera nostrorum remedia calidissima, *alexipharmaca* nuncupata, bonis auspiciis sunt planè incognita, aut in nullo numero saltem habentur. Neque igitur mirum est, *pestem* (cujus terror nostratium animos fulguris adinstar longè latèque percutit) apud illos nonnunquam minorem hominum stragem facere solere, quàm mitem aliàs febrem iis in regionibus in quibus grassatur liberalis Doctrina.

Verùm

Verùm præ aliis argumentis attentius secum cogitent nostrates, quòd Febres nostræ facillimè vertantur in Inflammatorias, & sæpè partem aliquam corporis, ut pleuram, fauces, pulmones, musculos, articulos, cutim, &c. peculiari- ter afficiant; quòdque Inflammationum nostrarum origo ut plurimum fundetur in plethorâ, & repletionem nimiam. Quæ enim gens per orbem terrarum tantos pecudum greges, tot armenta avidè vorat? quæ gens omnium esculentorum copiâ & abundantiam magis gaudet, & quænam genium minùs defraudat? Itaque ubi luxus & repletio sunt vulgò morborum causæ, & febrile incendium tam frequenter suscitant, quæ medicamenta ignes igni addunt, qualicunque notioni vel hypothese illa satisfaciunt, sanè summâ cum cautelâ exhiberi debent.

Quòd verò omnis Febris Continua, quantumvis mitis & regularis, nec non Febris ipsa intermittens, *Veneno* spiritus inquinanti aut pefundanti ortum suum semper debeat, licet Clarissimus *Mortonus* id strenuè sustineat, & rationibus multiplicibus philosophicè disputet, ut aut *Alexipharmacis* calidissimis liberalius exhibendis, aut *Antidoto Peruviano* ansa opportunior præbeatur; tamen huic sententiæ viri tam eruditi, & medicâ scientiâ instructissimi nequeo suffragari. Etenim cum medicum probum decet præ oculis semper habere, tam quid nocumenti & mali, quàm quid boni & commodi, ex hoc vel illo medicamento pos-
sit

fit contingere; cùmque res sit magis tremenda & extimescenda ægrotum nostram opem implorantem manifestò lædere, (ut proindè plus fuerit detrimenti à Medico quàm à Morbo) quàm in dubiis casibus admodum cautè agere, diætam solummodò instituere, & videri fato permittere; cùm denique tutius & longè optabilius sit medico, *nil conscire sibi*, & innocentiae clypeo muniri, quàm stragem hominum qualemcunque, licet inopinatam, facere, & tela huc illuc jaculari, ex quibus nonnulli è medio fortè tollantur; certè Hypothesin omnem periculofam argumentis quantumlibet doctis stabilitam, prudentiæ erit evitare. Neque demùm ego intelligo, cur ratio formalis morborum acutorum melius explicetur per *Venena*, præstigiarum ritu, corpus humanum nunc subito invadentia, nunc derepentè relinquentia, quàm per *occultas* veterum *qualitates*, jamdiu in hoc sæculo scientissimo in ludibrium versas.

Argumentum est infidum, & vel puero dignum, quo medici nonnulli, ad partes *malignitatis* tuendas, uti solent, quòd scilicet *febrium* quarundam natura rectè statuatur *maligna*, quoniam eadem sunt sæpè *contagiosæ*. Nam si *contagium* necessariò indicaret aut probaret existentiam *malignitatis*, consequeretur *scabiem* ipsam morborum *malignorum* numero fore accensendam. In quo tamen morbo nec vires concidunt, neque appetitus prostermitur, nec pulsus, aut urina quicquam à sanissimis discrepant;

pant; ac denique in quo functiones tùm animales, tùm naturales constant, & rectè fiunt. Certè *contagio* aliquo non carent morbi, quotquot insignem *inflammationem* in se habent: ut *pestis* ipsa, de quâ jam loquor, ut *variola*, ut *morbilli*, ut *tussis infantum convulsiva*, & cæteri id genus morbi, qui inflammationi intensissimæ originem suam debent.

Quod ad *Sudorifica* in febrientibus attinet, haud inficiàs eo, *sudores* sive naturales, sive arte sollicitatos, in primis febrium insultibus (cùm pori cutis incipiunt occludi, cùmque sensibilis aut insensibilis perspiratio corporis plurimum impeditur) nonnunquam maximi è re fore. *Sudorifica* autem, quæ in usu esse debent, sint *temperata*, non ea quæ incendium internum promovent. Neque sint tàm *sicca*, & pharmaceutica, neque etiam tàm spirituosæ, qualia flammam flammæ admovent, quàm *liquida* & culinaria, quæ copiam materiæ sudoribus proliciendis supplere possunt, quæque ob calefactionem suam externam, non ob calorem suum ingenitum sudores provocant.

Rem unam adhuc notatu non indignam, nec à scopo nostro prorsus alienam, nolo prætermittere. Ea nimirum *Febris*, quæ anno præterito grassata est, & cujus historiam nunc breviter tradam, *Malignæ* etiam nomen, apud medicos quosdam diaphoreticorum usu frequentiori gaudentes, fortè asciscebatur.

A mediâ parte mensis *Maii* anni 1688. per aliquot septimanas, *Febricula* quædam (quâ ægrotantes de leviusculis doloribus singulos eorum artus per vices tentantibus, de dolore etiam capitis frontem imprimis corripiente, atque de vertigine quâdam maximè conquerebantur) adeò epidemicè invalescebat, ut nullam similiter, quâcunque ex causâ, aut quâvis anni tempestate, hætenùs observaverim. Integræ familiæ quamplurimæ eâdem febre pariter corripiebantur, ut vix uni è multis procellam illam generalem effugere contigerit. Insultus autem hic febrilis ita Epidemicus ex varietate ipsius tempestatis anni tunc temporis pendere nobis planè videbatur, æstu aliquot dierum intensissimo in frigus derepentè mutato, perspiratione corporis sensibili tunc impeditâ, & poris qui apertissimi fuerant ex improvviso occlusis. Illud verò super hâc re advertam, nunquam tot homines simul ægrotâsse, nunquam pauciores fuisse fato perfunctos. Eâ quidem febre laborantes, methodis tam congruis quàm absurdis, nimirum venæsectione, catharsi, sudorificis, administrationibus omnibus muliebribus, culinariis, aut medicinalibus, domi aliquantisper continendo, foràs in aerem prodeundo, equitandi exercitio aut alio quocunque, imò perturbatione omni & curâ paululùm vacando, ac denique nihil quicquam, aut quodlibet agendo, in universum ferè omnes convalescebant. Si quos autem mitissimo illo morbo malè mulctari acciderit, adolescentes fuerunt, & juvenes, fervidiori

diori temperamento donati, atque sudorificis calidissimis ultrà modum lacesiti. Quod in hâc re notandum restat, extimescendum est nobis, naturam hujus febris ità mitem ac benignam, tam impropriis quàm salutaribus remediis facilè propulsatæ, effectus diros atque funestos posthæc fortè habituram: nempè optatum illum successum frustra expectantibus bonis illis mulieribus, & gregalibus medicastis, ex cardiacis suis & nescio quibus sudorificis (cùm alia tempestas anni curationi fuerit planè adversa, & febris quæpiam symptomatis admodum truculentis stipata sese ostenderit) quem tempore vernali, & coëptis quibuscunque plurimum favente, atque in febre omnium mitissimâ, priùs visi sunt experiri.

Priusquàm exempla aliquot curationum methodi nostræ beneficio peractarum libeat proponere, paucula quædam adjiciam, quæ symptomata infantum magis usitata respiciunt; quæcunque apud Autores doctos vulgò invenienda sunt curiosis relinquens.

Inter omnes affectus, qui vitæ infantum interminantur, nullus tot gravia symptomata progenerare solet, quot *Dentitio Difficilis* & laboriosa. Ægritudo illa novem mensium, sive *prægnatio* (quæ *sexcentarum* & *innumerarum calamitatum autor*, æquè ac ipse uterus, perhiberi potest) genitrices non paucioribus periculis, quàm fætum omnem *Dentitio* exponit. Etenim cùm gingivæ tenellorum inflammatio-

nem

nem talem sæpissimè subeant, qualem aliæ corporis adultorum partes (undè febres teneris impendent vehementiores) eò quòd dentes ex alveolis in conspectum facilè erumpere nequeant, minimè est demirandum eorum tenera corpuscula tot symptomatis febrilibus gravissimis eapropter jactari solere. Nimirum illinc iis *tormina ventris, vigiliæ, inquietudines, profluvium alvi*, aut ejusdem *constipatio, dejectiones & vomitus virides, aphthæ, febres, convulsiones*, & similia: quæ universa eidem ferè methodo (ratione ætatis, & symptomatum violentiæ habitâ) acidum primò contemperandi, ac deindè leniter expurgandi sæpissimè cedunt; nisi morbus chronicus in acutum transiens, sit valdè complicatus, atque altas adeò egerit radices in regione partium principalium, ut nullâ jam arte dimoveri queat; aut nisi misellis fuerint ingenita mala, imò pessima, stamina vitæ.

Duplex est Dentitionis tempus, infantibus molestum: unum quo dens ossè maxillari primum emergere nititur, & quo gingivæ pars extera & superior, absque aliquo ejusdem tumore, albido quodam circulo circumscribi ut plurimum solet. Alterum est, quo dens mole jam auctior, & amplior factus, gingivam tumidam semper reddit, inflammationem insignem in eadem parit, atque eam perrumpere omni vi conatur. In primo illo *Dentitionis* molimine, æquè ac in secundo, chirurgi gingivas infantum quâcunque ex occasione imperitè incidunt, quò

quò scilicet dentes faciliùs erumpant, undè vulnus citrà necessitatem, & nullam plerùmque opem ferens, teneris promiscuè infligitur, quàm secundum solummodò Dentitionis tempus (quod diligenter notandum est) eam plagam inferri propriè requirat.

Est & aliud circà hanc rem observatione non prorsùs indignum. Nempè quòd *chirurgorum* nonnulli gingivam intumescens aperire jussì, *phlebotomo* suo id facere consuecant: quod pluribus exitio fuit. Nam cùm incisio ejusmodi statim cicatricetur, neque foramen aliquod denti extrudendo aliquantisper permaneat, planè inefficax ea fit, atque alia remedia interim negliguntur. Curandum est igitur medico, ut instrumento magis commodo (sive sit *scalpellum* quo calami scriptorii vulgò conficiuntur, sive sit aliud, cujus dorsum in densitatem *novaculæ* æmulam assurgat) *incisio* semper fiat.

Hic verò observandum, quòd inflammatio tanta ex hâc causâ tenellos nonnunquam corripit, ut frustrà tentetur curatio nisi incipiat medicus per applicationem hirudinis unius aut alterius infrà utramque aurem. Nam quandoque in ipsis tenellis necessariò requiritur sanguinis detractio, si talis omittatur revulsio, medicamenta quantumvis propria & salubria sine eâ vix scopum destinatum attingent.

Præterea

Præterea inter dentiendum os tantâ teneritudine sæpè affligitur, ut omne alimenti genus pertinaciter respuant. In hoc casu summopere cavendum, nè alimentum calidum, imò vix tepefactum, infantibus præbeatur. Nam calor oris & gingivarum ferè exurens, vix minimum caloris adventitii gradum fert sine molestiâ & dolore accedenti.

Quandoquidem *aphthæ* ab halitu acri incendii interni, teneram oris pelliculam (quemadmodum & alias corporis partes interiores) rodente aut vellicante proveniant; quæ illam acrimoniam potenter retundunt, atque etiam tollunt, ea sola nobis maximi sunt æstimanda. *Gargarismata* autem topica, aut Στομαλικά Φάρμακα nullius hîc sunt usûs. Nequeunt enim *Infantes* os suum quoquo modo *colluere*, nisi id inter ipsam deglutitionem quadantenùs evenire existimetur. Quippè illicò deglutiunt, quicquid illis propinatur ad colluendum, aut hauriendum; imò illum ipsum humorem, qui *tussis* vi ad fauces rejicitur, expuere nolunt (nisi invitos quandoque *vomit* cogat) sed in ventriculum suum delabi constanter permittunt. Nec verò materia, ex quâ *gargarismata* conficiuntur, ità est nonnunquam innocua, ut tuto eorundem usui in tenellis locus relinquatur. Certum est, *aphthas* (quantumlibet lactationem, aut qualemcunque comestionem impedire solent) *testaceis*, & lenissimis catharticis dicto modo intercalatis

G

protinùs

protinùs recessuras esse; neque video, cur pluribus artificiis ad finem attinendum nimis doctè uteremur, cùm pauciora medicamenta, & simpliciora, tam tutissimos quàm præstantissimos effectus edere possint.

Ratio autem, quare oris superficies adeò *aphthis* producendis favet, cùm interim cæteræ corporis partes ulcusculis nullis afficiuntur, hæc est: quoniam pellicula est eadem, quæ circumvestiens regionem oris per æsophagum in ventriculum ipsum continuâ serie ejusdem tunicæ exporrigitur ac descendit. Quamobrem halitus acres ex effervescentiâ corporis præternaturali circà hypochondria contingente, tanquam ex ahenò, per *oris* spiraculum fursùm feruntur, atque membranæ illius partis labem suam facillimè infigunt. Ideoque gustus *linguæ* delicatulus saporès omnes promptissimè distinguit. Denique propter eandem rationem medici temperiem corporis prædominantem *ex conspectu linguæ* usitato valent dijudicare.

Diarrhœa Infantum ab orgasmo humorum in intestina delabentium, ex ventriculo malè affecto, vel à turgescentiâ in illis bilis cum acido prædominium habente semper profluens, neque astringentibus propriè dictis, neque *narcoticis* est cohibenda. *Astringentia* enim refluxum humorum acrium versus partes nobiliores producere solent; quod humidissimo & fluidissimo temperamento præditos in discrimen

men vitæ manifestum conjicit. *Narcotica* quidem ferociam humorum turgescientium ad tempus consopiant, quò scilicet vi sæpè majore paulò post recrudescant. Adde, quòd vires puerulorum tenerrimæ, & à morbo jam multum fractæ ac enervatæ *opiatorum* energiam potentissimam rarò sine maximo salutis discrimine sustinere valeant. Quæ verò acorem molestias omnes faceffentem molliter demulcent, & tutius exhibentur, atque iis rectius conveniunt. Quamlibet enim in levioribus hujusmodi casibus (ubi *febris* abest) *Diascordii*, & similium, utroque medicamenti genere constantium, usus in malam partem non cessissè, quin potius emolumento alicui fuisse, nobis quidem videatur, tamen compertum est, ea in Febricitantibus infantulis periculo suo haud vacare; atque *cretam*, *corallia*, *Margaritas*, ac id genus alia ferocientes humores compescentia, citrà aliquam caloris novi accensionem, ut demùm *Rhabarbaro* expurgentur, symptomati huic perdomando optimè conducere, & suppetias saniores ferre.

Sed notandum est Narcoticorum mediocrem usum in Vomitu pertinaci, & præsertim in illo qui à Lacte vitioso pendet, non esse prorsus vituperandum, quantumlibet natura infantilis à Narcoticis penitus abhorreat. Nonnunquam enim symptoma tam grave, & maximè si torminibus diris ac diuturnis fuerit conjunctum, nequaquam est debellandum, nisi Laudani Li-

quidi guttis duabus, syrupo rosarum pallidarum, aut syrupo de cichorio cum rheo instillatis. Nam cum ventriculus adeò sit debilis ut nulla medicamenta, nè dicam alimenta, paulisper retinere queat, æquum videtur & necessarium, ut ad ea transgrediamur, quæ symptomati dent inducias, dum medicina leniter cathartica vires suas exerat, atque tùm ventriculum, tùm intestina humoribus pravis repleta liberet & exoneret.

Nec minùs in *Fluxu deorsum*, quàm fursùm habito, sive *Vomitu*, eadem prodesse liquebit. Quamdiu enim in ventriculi regione potissimum regnat quæ est perturbatio, atque Aciditas in primis omnium viis potestatem suam maximè exerat, medicamenta quibus facultatibus pollent eas integras, & illibatas, ventriculo impertiunt. *Emetica*, ut *sal vitrioli*, *vinum benedictum*, *tartarum Emeticum*, &c. hîc præ aliis remediis palmam nonnullis præripere videntur; sed si ætatis tenerimæ, & virium summæ imbecillitatis ratio in *emeticiis* propinandis locum aliquem promereatur, & si coagulationum facilis solutio, ac deindè subductio, à rebus nullam naturæ vim injicientibus, nullum vitæ periculum secum ferentibus, satis efficaciter, imò longè tutius, atque ab *emeticiis*, aut *narcoticis*, haberi possit, sanè prudentis medici erit ab istis omnibus abstinere, aut etiam in totum abhorrere.

Veruntamen si magna illuvies humorum fetororum ac noxiorum in ventriculo redundet, & tunicas ejus adeò obliniat, ut functiones naturales planè pervertat, atque tam alimenta quàm medicamenta sine nausèâ & vomitu ventriculus nequeat paulisper retinere, possunt quandoque cum fructu & satis tutò ipsis anniculis, aut bimis infantibus exhiberi radices Epicacuanæ circiter grana decem vel quindecim. Quippè pulvis iste, blandè emeticus, nullam post se liquidorum aut potulentorum ingurgitationem necessariò postulat; & Emeticis modò dictis longè mitior est, & operatio tenellis multò securior; denique humores viscidos ventriculo impactos, frequentem cruditatum ac deindè fluxuum causam, præ aliis omnibus Emeticis in sylvâ Medicâ reperiundis expedit, solvit, & paulatim exantlat.

Neque eadem testacea tantùm profunt in fluxu omni, verùm & in *Torminibus* infantum undecunque natis; in quibus non modò præstantes, sed & *specificas* (si quælibet alia) facultates habent. Non ego *corticem Peruvianum* (principem omnium hujus sæculi medicamentorum) *febris intermittentibus* magis *Specificum*, non *Opium* (celebratum illud alterum remedium) *vigiliis & doloribus* pertinacibus compescendis, quàm *testacea* illa priùs memorata *Torminibus infantum specificè* subvenire censeo. Quamquam enim inter innumera ferè experimenta, in tantâ temperamentorum varietate, paternis

tot tralatitiis infirmitatibus contingentia, fortè singularem hîc illîc instantiam contrà nos militantem, curiosus quispiam fortè fortunâ, inquam, observare poterit; id tamen naturæ summè depravatæ, non remedio in viribus suis delinquenti, est omninò tribuendum. Neque enim *corticem ipsum*, longè latèque pro *specifico* deprædicatum, *asthmaticis* viris febre sive intermittente, sive aliquantùm remittente laborantibus, ità certò convenire constat. Et nihilo-minùs *Specificorum* omnium *Princeps* in id genus morbis, & maximè in primo illorum genere, jure merito nunc audit.

Quod ad *Convulsiones* spectat, aut insultus illos sæpè minùs propriè dictos *epilepticos*, tam à viribus jam proximè attritis & exhaustis, quàm ab acrimoniâ materiæ morbificæ propaginem nervosam extimulante ut plurimùm pendentes, *testacea* nostra, & maximè si *castoreum* iis adjiciatur, magis eximiis imò & magis innocuis facultatibus, vel in tanto affectu, vigere deprehendentur (utcunque apud quosdam hætenùs pro quisquiliis & rebus nullius momenti sunt æstimata) quàm aut *aquæ antepilepticae*, quæ teneros plurimùm excalfaciunt, aut *spiritus volatiles* qualescunque, qui scintillarum instar in omnes corporis partes extemplò profiliunt, quique ex parvis initiis magnum incendium febrile sæpissimè faciunt. Nam cum tunica ventriculi & æsophagi interior tota sit nervea, atque tum alimentorum, tum medicamentorum facultatibus in penetralia corporis intimiora

miora quantociùs transferendis sit idcirco accommodatior, cumque spiritus illius partis, u & cæterarum, incolæ jamjam irritentur, vellentur, ac in motus inordinatos exagitentur, videtur nobis maximè necessarium, ut acrimoniam illam nervos irritantem absorbentibus remediis, & tumultum spirituum planè compescantibus, imò somnum iis sine *Ναρκώσι* conciliantibus, non verò rebus tumultum spirituum majorem excitantibus, & quæ calorem jam latè depopulantem augent, curatio potissimum instituat.

Porro in intervallis Convulsionum sanguinis modica detractio, siue ea sit per sectionem venæ, siue per hirudines aut retrò aures, aut brachio adhibitas, nonnunquam est ex usu, & maximè conducit. Et postea testacea cathartica lenioribus intercalata prodesse possunt.

Atverò in ipsis Convulsionum paroxysmis phlebotomia infantes in summum periculum conjicit, cum tenera natura, convulsionibus jam lacescita, pænèque succumbens, virium imbecillium ulteriorem simul diminutionem ex tantâ venarum depletionem vix ac nè vix ferat.

Neque vires Infantum tunc sunt æstimandæ ex Convulsionum vi & robore, sed ex intermissionum statu & conditione, & potissimum ex observatione virium ad potulenta & esculenta siue debiliū siue validarum,

In *Convulsionibus* quamplurima pro *specificis* vulgò habita (quorum nomina diu in omnium ore tritissima reticere placet) tam ab autoribus gravissimis quàm à practicis celeberrimis decantari solent. Veruntamen virtutes multorum (quantum observare licuit) nostram de se expectationem videntur vix explevisse; quanquam & in tanto affectu omnem movere lapidem laudabile quidem sit, neque cujusquam industria in exquirendis appropriatis medicamentis est reprehendenda. In paroxysmis infantum convulsivis, utpotè à torminum prægredientium materiâ acri nervos omnes vellicanti jugiter obortis, ea quæ acidum obtundunt, temperant, aut infringunt, idque sine corporis novo æstu aut calefactione, quæque aciditatem sic infractam atque aculeis orbatam per inferiora deducunt, inter alia comperientur vires non contemnendas, atque horrendo huic symptomati debellando nonnunquam pares continere.

Quin & hujusce dicti veritatem multum comprobata habui in puellâ annum vix unicum agente, filiâ cujusdam agricolæ, *Convulsionibus* quas unquam vidi gravissimis, vehementissimis, & frequentissimis correptâ, quæ per plures dies ante meum adventum labia, oculos, artus, imò & totum corpus minimâ cum intermissione exagitaverant. Fuit illa tunc temporis pallidissima, nec non horrido aspectu; alvus interim astricta, atque id quod parcissimè deiciebatur colore fuit viridissimum. Altâ tamen voce ejulabat, quantumlibet vires pro-

sterni

sterni videbantur, ut viciniam commiseratione
haud levi eadem afficeret. Durantibus verò
hisce *motibus convulsivis*, ac torsionibus ven-
tris, vix cochleare alimenti aliquamdiu assump-
ferat, *cardiacis* solummodò nescio quibus sub-
indè enutrita. Huic miseræ infantulæ subve-
niebam, & curationem fæliciter adhibebam
nullis aliis medicamentis, nisi unciis duabus *o-*
culorum 69. cum *crystallis tartari* admixtis. X
Simplicissimi illius Pulveris scrupulum unum
aut amplius singulis horis in *aquâ pulegii*, aut
consimili, statim deglutire cgebatur, à cujus
repetitâ dosi somnus paulatim conciliabatur, ac
paroxyfmi *convulsivi* fuerunt plurimùm immi-
nuti. *Enema* è lacte saccharato, eodemque
salito, semel atque iterùm injiciendum esse cu-
raveram; donec tandem *crystalli tartari* (tàm
alvum leniter solvendi, quàm obstructas vias a-
periendi facultate pollentes, modò quantitas
eorum sufficiens introsumatur) viam sibi per in-
feriora patentem faciebant. His verò paucis,
& hâc nullâ remediorum pompâ, infans ille
deploratus è faucibus imminentis fati, inspera-
tò quidem, sed perfectè evadebat. Cur autem,
ut id obiter dicam, tenellos *convulsionibus* ex-
cruciatos, & simul *vigiliis* ac inquietudine qua-
si absumptos, *vesicatoriis* aut nuchæ, aut aliis
partibus admotis, ulteriùs ego torquerem, ne-
queo probè intelligere; quandoquidem id genus
medicamentum *comatosi* stupore excitandis, aut V
potiùs extorquendis, videatur esse propriè & pe-
culiariter dicatum; cùmque porrò Epispastica
vias urinarias vel adutorum tantâ acrimoniâ
non-

nonnunquam afficiant, ut ab iis cruciatus fæ-
vissimos cogantur aliquamdiu subire, fatendum
est corpusculis tenerrimis illa minùs tutò posse
convenire.

Quidni addam, quòd, ex quo methodo suprà
laudatà in medendis Infantibus usus fuerim,
plures eorum, sub primum meum ingressum
convulsionibus correptos viderim, imò & non-
nullos iis adco jam graviter debilitatos, ut me-
dicamentis qualibuscunque deglutiendis nullæ
omninò vires amplius suppeterent; sed quòd
vix meminerim quidem tenellorum quenquam
convulsionibus tunc temporis prorsùs *immunem*,
post primum usum *pulverum* prædictorum, de-
nuò correptum memet unquam vidisse.

Sed de Convulsionibus Puerorum præterea
dico, si Testacea in illis incassum usurpentur,
quùm visceri humores ventriculum tunc re-
plent & opprimunt spiritusque interturbant &
confundunt, mistura ex oymelitis Scyllitici un-
ciâ unâ, & aquæ Hyssopi unciis duabus, parti-
tè vel cochleatim exhibita, ventriculum sic o-
nustum sæpè liberabit, spiritusque confusos unà
componet ut proindè mitia illa absorbentia fæ-
liciùs ex sententiâ tandem succedant.

Ideoque fatendum est hujusmodi medica-
menta nonnunquam minùs valere, ad cere-
brum restituendum, tantis spirituum irritationi-
bus affectum, tantis eorum nixibus aut orgas-
mis concussum. In gravioribus igitur paroxys-
mis

mis convulsivis, Pulveris Antepileptici in capite de Epilepsiâ inferiùs descripti grana quindecim, aut scrupulus unus, aut alia antispasmodica, infantibus aliquoties propinari possunt. Ex quo, longioribus spasmodorum induciis comparatis, propria cathartica, aut etiam nonnunquam Mercurii dulcis sexies, vel novies sublimati grana octo ad duodecim, satis tutò exhibentur, ad materiam morbificam è sedibus superioribus infrà deturbandam atque eliminandam. Imò verò perpendendum, an in verâ Maniâ, sive in maximâ furentium spirituum rabie, quicquam medicamentorum æstus illos cerebri impetuosos melius compescat, aut incendium illud restinguat quàm frigus *Mercurii* suprâ descripti, aut *Æthiopis Mineralis* intensissimum. An autem Elleborus albus, de quo tanquam specifico in *Maniâ* perdomandâ tanta à veteribus medicis vulgò perhibentur, quandoquidem radix sit calida & sicca ordine tertio, maximâque corporis perturbatione operetur, sit huic morbo turbulento magis accommodatus, quàm impensè refrigerantia, judicent si velint illi, penès quos miseri Maniaci diu vincti manent, ad arbitrium dominorum despoticorum sæpè incarcerati, & quorum libertatem præmaturam nonnunquam vix permittit hæredum rapacium quæstus, aut tutelæ illorum curatoria emolumentum.

Unum porrò libet addere de Convulsionibus. Quandoquidem Familiæ quædam plures suos Infantes, unum post alterum, certis Infantia periodis, ex Convulsionibus quasi Hæreditariis, præmaturè

præmaturè perdiderint; & cùm mos apud nos invaluit vulgaris exhibere recens natis syrupum violarum, oleum amygdalarum dulcium, vel calidum succum rutæ, ad mundandos illos, vel purificandos à sordibus in utero contractis, ea-que finem propositum minùs attingere videntur; Experientia mediocris testari potest, Syrupum de cichorio cum rheo meliùs succedere solere, ad præservandos Infantes à dictis illis Convulsionibus, ex quibus multi perierunt, si tenellulis in hanc lucem jam editis, præ aliis medicamentis quibuscunque exhibeantur, statim à partu, ejus Syrupi, qui minimè ingratus est, saltem drachmæ tres, è cochleari, ad delibandum primò, & paulò expurgandum.

Variolæ & Morbilli Infantum, plerumque illis mitis & tranquilla sanguinis effervescentia, sæpè non ita malè se habere solent, ubi nec Medicorum auxiliatrices manus expetuntur, neque curatricum sibi magnoperè placentium abundans peritia efflagitatur. Cùm verò effrænis sanguinis impetus medicam opem jure expostulet, *testacea* priùs recensita id ferè auxilii *infantibus*, quod *adultis narcotica*, præbere solent. Atverò spiritus volatiles, qui in usu sunt, aquæ cardiacæ, *Mithridatium*, *Theriaca Andromachi*, & cætera calidiora alexipharmaca, aut diaphoretica, sunt imprimis fugienda, quæ exanthematis præproperè expellendis, atque præcipiti eorum foràs extrusioni omni ope moliendæ præcipuè destinantur; at quæ, loco virtutis cardiacæ aut expulsoariæ, quam præ se ferunt,

variolas

variolas ex se benignas in periculosas multo-
ties immutant; & *morbilorum* materiam, aliàs
in superficiem corporis facilè secedentem, irri-
tant, perturbant, & introvertunt, dyspnæas le-
thales sæpè invitant, catarrhosque suffocativos
excitant; ac denique sanguini leviter & modicè
æstuanti mox ulterius succendendo videntur
maximè quidem inservire.

De *Variolarum* naturâ pensitanti mihi in
mentem sæpè subiit admirari, quâ ratione re-
gimen intensè calidum in hoc morbo non mo-
dò apud ineptas nutrices, verùm & medicos a-
liàs satis doctos ita invalesceret; cùm hic mor-
bus sit maximè *inflammatorius*; cùmque *sup-
puratoria* omnia medicamenta, propriè sic dicta,
partibus corporis, sive uni, sive pluribus intumen-
tibus, & suppurationem requirentibus externè
applicari solita, tùm à medicis tùm chirurgis,
uno omnium consensu, sint & esse debeant
facultatibus summè temperata: qualia sunt *ra-
dices althææ, & liliorum, folia malvæ, al-
thææ, branca ursinæ, farina lini, fenugræci,
tritici, butyrum, adeps, oleum, vitellum ovi,
mucilagines, medulla, & similia*, quæ calore mi-
nimè excellunt. Remedia enim calidiora sive
interna, sive extrà adhibita, sunt planè *discuti-
endi*, & rarefaciendi, & facultate prioribus quo-
dammodò contrariâ prædita. Adde quòd hæc
functiones naturæ *suppurationi* ita incumbentis
reverà perturbent, & in confusionem præposte-
ram necessariò adigant. Quamobrem *testacea*, quæ
sunt viribus admodum *temperata*, quæ *suppu-
rantibus*

rantibus medicamentis naturâ suâ benignâ ac miti proximè accedunt, quæ *putredini* corporis universali summoperè resistunt, quæ denique functiones neque animales neque naturales interturbant, aut inordinatas reddere solent, pluribus certè nominibus curationi Variolarum in genere, sed præsertim illarum quæ teneros corripunt Infantes, beneficium non exiguum conferunt.

Potui pluribus rem institutam defendere, atque adeò limites hujus opellæ in longinquum proferre. Sed lectorem nolo diutiùs detinere, ambagibus ullis scholasticis nullam unquam determinationem permanentem aut subituris, aut promerentibus; & ad praxin medicam nihil quicquam attinentibus; nolo autorum inter se in æternum vellicantium citationibus gloriosis umbram eruditionis non vulgaris aucupari; ac denique nolo aliorum sententias subtiliter convellere, quò in alienis hallucinationibus ipse triumphos agam, & quò meam qualem qualem opinionem quoquo modo propugnem. Etenim probè novi quàm reverâ difficillimum sit, veritatem rerum penitus scrutari; novi illum ad veritatem cujusque rei proximè accedere, qui minùs aliis errâsseprehenditur. Utcunque enim homines ex quâlibet ansâ cristas suas in altum vulgò erigant, & *scientiæ consummatæ* speciem in hâc vel illâ disciplinâ sibi facillè assumant, mortalibus tamen haud concessum est ultra tenuitatis & fragilitatis naturales terminos progressus facere. Et profectò quantò quis aliis
scientiâ

scientiâ est *superior*, tantò ut plurimùm se gerit *submissior*. Videtur autem nobis quædam rerum mediocris comprehensio, atque pari scientiæ proportionè limitata, à supremo mundi gubernatore, omni sæculo partitim diffundi, ut scilicet neutrum alterius *ignorantiam* nimiam meritò exprobraret. Sanè perdidimus nos, inter magnas rerum humanarum vicissitudines quamplurima, quæ in prioris alicujus sæculi præclaram memoriam & cesserunt, & semper vertent. Neque etiam desunt ipsimet nostro huic sæculo (quicquid invidi ringuntur) sua inventa laude admodùm digna, quæ *artem medicam*, usquedum *Ars* erit, & magnoperè *nobilitabunt*, & à nostris sic excultam seræ posteritati sacram tradent.

Exempla aliquot *Infantum* methodo hâc nostrâ curatorum nunc tandem exhibebo; id autem non eo animo ut conamina nostra, qualiacunque ea sint, *aliis* omnibus peritioribus *methodis* anteferenda proponerentur. Quippè quid alii judicio magis valentes possint, non est nostri determinare. Illud duntaxat agimus, ea quæ pro *vero*, aut saltem *verissimillimo*, ex nostrâ observatione, sunt comperta (eandem judicandi potestatem aliis facilè relinquentes quam nos jure suscipimus) & quæ nonnullis è re fore haud veremur conjectari, in lucem emittere, & publici juris facere.

Observatio I.

I. Obilissimus Infans, *Filius* natu maximus Illustrissimi *Marchionis (Viri muniorum omnium in Republicâ maximorum summè capacis, quem nullæ rerum humanarum vicissitudines ab integritate singulari unquam transversum egerunt, ac denique ingenii celeritate quâdam incredibili donati) temperamento corporis valdè sanguineo & succulento præditus, sed cujus nervi facilè vellicabantur, *febre acutâ* plus semel fuit correptus; *materia* autem *febrilis* in *Pulmones* illius potissimùm se semper transferebat. Interim *Dominus* dyspnæa graviter laborabat, & difficilis inter dormitandum anhelitus suis astantibus clarè fuit auditus. *Pallor* faciem venustissimam obducebat, *sitis* maximè urgebat, & *calor* cutis intensus ac mordax, cum jactatione & inquietudine continuâ.

Sanguinem è brachio paulò liberaliùs primum detraxi, ac deindè *ipsâ hâc Methodo* quam descripsi semper auspicatò sum usus, quâ *febris* cum omni symptomatum satellitio fuit facilè profligata, & sanitas demùm restituta.

* *Marquis of Worcester*

Cæterùm

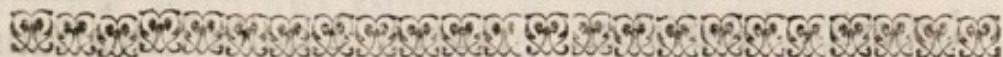
Cæterùm primum tempus, quo *illustrem* hunc *Infantem* ac *Dominum* ego invisebam, fuit, cùm jam quatuordecim menses esset natus, Junii die 14. Anno 1685. *Tussi autem convulsivâ* tunc temporis fuit maximè debilitatus, cùm curæ nostræ committeretur; Clar. Domino Doctore *Short*, medico nemini secundo, in sociam operam fæliciter accersito. Venâ brachii dextri ex communi consilio statim aperta, & sanguinis unciiis circiter quatuor deductis, equidem proponebam *margaritarum*, & similium aciditatem prædominantem temperantium; usum solito copiosorem; *succi pulegii saccharo cando* edulcati cochleare interrim bis vel ter in die simul præbendo, atque tertio quoque die alvum ejus *mannâ* blandè solvendam; cui quidem *methodo*, ut à me aliàs comprobata, ac simul tutissimæ, facilè annuebat vir candore singulari, & perspectâ morum probitate, non minùs quàm peritiâ artis, præstantissimus. Atque eo pacto *Nobilissimus* ille *Infans*, Augustissimæ post Regiam Familiæ proximus à Patre tunc Hæres, qui ex judicio præclarissimi illius medici haud minùs *trium mensium spatio* liberandus videbatur, *decem* circiter *diebus* (ut non malè tùm temporis palàm augurabar) è gravissimo hoc morbo convalescebat.

Porro eundem *Nobilissimum Puerum*, jam quinque annos natum, exindè *febre continuâ* decumbentem; & primùm de *capite* ac *ven-*

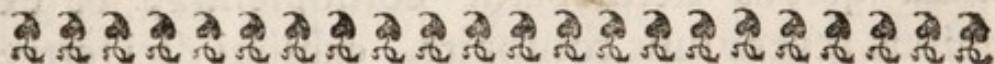
tre alternis vicibus quiritantem, sed mox in-
manissimis torminibus in regione Ilii intestini
miserè excruciatum, cum pulsu debilissimo (for-
tunante Numine) ad sanitatem reducebam.
Notandum autem, quòd cum hæc *febris acu-
tissima & continua*, in *intermittentem* & tutam
denuò transmutaretur, paroxysmus, nullo ri-
gore aut frigore inter initia (ut fieri tolet) con-
stans, sed *tussiculâ siccâ* aditum sibi pariter ac
durationem faciens, semper à prandio singulis
diebus recurrebat, *corticis Peruviani* vires ex-
periri placuit. Verùm emolumentum exindè
enatum erat fugax, & merè palliativum, donec
stillæ aliquot sanguinis è naribus fluentis cum
tussi vehementiùs urgente, & *febre* novas vires
capeffente, me aliquamdiu priùs reluctantem
(eò quòd robur nativum ex hoc morbo jam
plurimùm attereretur) è brachio *sanguinis un-
cias* ad minimum *sex* detrahère tandem coge-
rent; atque die proximâ *catharsin* adhibere.
Quibus igitur exactis, *julapium corroborans*, &
reliquiis *tussis* abigendis præcipuè destinatum,
illi jam valdè imbecillo ità protinùs conduce-
bat, ut ad perfectissimam valetudinem quotidie
propriùs accederet, & sanitas ex omni parte
confirmata (quâ ab illo tempore jam integrâ
fruitur) ei restitueretur.

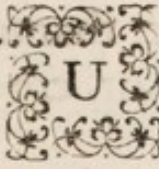

Observatio II.

2. Iliolam ejusdem *Celsissimi Marchio-^{Lady}*
nis, & Dominam, undecim men- *Elizabet*
ses natam, habitu opimo & crasso
præditam, febre acutâ cum tussi
ferè convulsivâ, ineunte vere, sed & tempestate
admodum frigidâ, nuper correptam, methodo
prius recensitâ auspiciatò tractabam, & paulò
maiore temporis spatio (nempè æquâ ratione
tempestatis anni habitâ) ad integram sanitatem
reducebam, nisi quòd sub finem curationis gut-
tas aliquot elixir Propriet. dulcis testaceis exhi-
bitis denuò adjici curaverim.

Observatio III.

3. Nicus *Filius illustrissimi Comitissæ* (non
modò antiquo Natalium splendore,
verùm & universis animi dotibus egre-
giis ornatissimi) septendecim septimanas natus,
torminibus ventris, dejectionibus viridibus, aph-
this,

R^t Hon. Earl of Pembroke

this, inquietudine perpetuâ, nec non *subfultibus membrorum* crebrò recurrentibus, incipiente februario, laborabat. Aures, è quibus madidus quidam humor (pro more infantum) copiosè effluere solebat, jam fuerunt prorsùs exarefactæ. Hujusmodi præscriptionibus obtinui, ut *Nobilissimus* ille *Infans* intrâ spaciū sex dierum quàm rectissimè valeret.

℞. Pulv. è chel. 69. comp. 3j. Margar. pp. ʒij, sal. prunell, ʒj, M. F. *pulvis* in viij. p. æ. dividendus. Sumat unam statim, in cochleari *Fulapii* sequentis, superbibendo cochleare alterum.

℞. Aq. lact. alexit. ʒiv. puleg. ʒij. pæon. comp. ʒiij. facch. perlat. ʒj. M. F. *Fulap.*

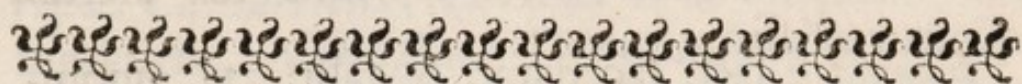
Postquam primis duâbus diebus *illustris infans* de *Pulveribus* prædictis quod præscriptum erat assumpserat aliquoties in die, ad Symptomata quibus detinebatur consopienda, & ex quibus reverà sunt consopita, exhibui diei tertię aurorâ *syrupum solutivum* sequentem; quo alvus leniter subducebatur, atque res omnis in vado fuit constituta.

℞. Syr. de cichor. cum rheo, de rhamn. cathart. a 3j. rhei el. pulv. gr. xij. tinctur. croc. gtt. x. M.

Deinceps per duos alios dies in *pulveribus* illis

lis exhibendis adhuc pergebam, ac rursùm tertio *cathorsin* eandem instituebam. Quibus absolutis ægritudo omnis in totum evanuit, color faciei pallidus fuit in vividum immutatus, atque aures, uti priùs, exudare protinùs ceperunt.

Observatio IV.

4. Onoratissima ejusdem Illustrissimi Co-*Lady*
Catharine
 mitis Filiola, tres annos & dimidium quarti nata, febre lentâ exacerbationibus valdè irregularibus constanti corripiebatur, atqui Illa de gravi *capitis* dolore maximè, & *ventris* nonnunquam, conquerebatur. Alimentum omne fastidio illi fuit, & somnolentiâ identidem premebatur, ut *variolarum* suspicio apud domesticos omnes fuerit oborta; subsultibus nervorum aliquoties inter dormiendum, nec non *tussiculâ siccâ*, nonnunquam tentabatur. Sequentia præscripsi.

℞. Aq. lact. alexit, ℥vj. epidem. ℥ss. margar. pp. ℥j. pulv. è chel. 69. simpl. ℥ij. sacch. crystall. ℥ss. M. F. *Julap.* de quo capiat cochl. iij. quartâ quâque horâ, vase priùs diligenter agitato.

℞. Aloes. Succotr. ℥j. summit. centaur. min.

H 3

fol.

fol. fabin. ficc. ana ʒʒ. tereb. Ven. qs. f.
Empl. umbilici regioni adhibendum.

Die proximâ persistebat in usu *Fulapii*.

Epispasticum etiam modicum subtùs nucham
 fuit applicatum.

Enema è lact. saccharat. & salit. ʒvj. quoni-
 am alvus non respondebat, injiciebatur.

℞. Æthiop. Mineral. calomel. sexies Sublim.
 ana gr. vj. mivæ cydon. ʒij. f. *Bolus* serò ex-
 hibendus.

Sequenti die sumebat *Syrupum* hunc *Cathar-
 ticum*:

℞. Syr. de rhamn. cathart. ʒij. pulv. *Comit.
 Warvicensis* gr. vj. rhei el. pulv. gr. xij. tinctur.
 croc. gtt. xx. aq. ceras. nigr. ʒj. M.

Crystall. tartar. ʒʒ. ad vim purgativam ex-
 acuendam in haustu feri possetici propinaba-
 tur.

Eâdem nocte quatuor cochlearia *Fulapii* præ-
 dicti exhibebantur horâ somni.

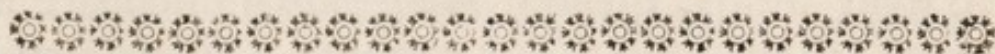
Quartâ die & quintâ *mixtura* sequens coch-
 leatim dilingenda reliquis additamento fuit.

℞. Co.

℞. Corallin. ʒij. fol. menth. ficc. pulv. ʒj. pulv. è chek. 69. simpl. ʒj. syr. de Balsam. *Tolut.* de althæâ ana ʒj. aq. aurant. ʒss. M.

Vesperâ sextum diem præcedente *Bolus* suprascriptus repetebatur; & manè insequenti *Syrupus Catharticus*; ex cujus vi & efficacîâ, sub meridiem, *Nobilissima Domina lumbricum* spithamæ longitudinis ventriculo evomuit. Quo factò, ab ægritudine omnimodâ promptissimè liberabatur.

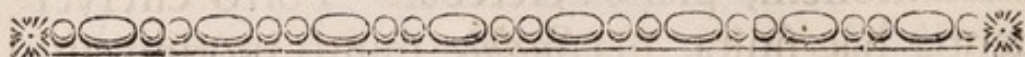
Observatio V.

5. Onoratissima, & unica *Filia* Serenissimi Principis ac Ducis, vix unum mensem adhuc nata, *nauseâ* ac *vomituritione* fuit malè affecta, nec non *sedibus viridibus*, ac proindè *torminibus* cruciata. *Pulvere perlato* ad gr. viij. vel ʒss. in cochleari aquæ menthæ, bis vel ter in die propinato, *tormina* ventris facilè propulsabam; atque *Rhabbaro* à gr. vj. ad ʒss. in tantillo *Syrupi de cichorio cum Rheo* materiam morbificam blandissimè subducebam; ex quibus color dejectionum viridis in meliorem immutatus, ac, *torsionibus* statim sublatis, dies noctesque fuerunt quietis plenæ. *Nausea* pariter ac *vomit*

Duke of Ormonde

tus, ventriculo jam emendato, protinùs cessabant.

Observatio VI.

6. *Ilia* unica eximii Domini, & Parliam²enti Senatoris, atque ex amplissimâ & florentissimâ familiâ in Comitatu *Surriæ* oriundi, sex menses nata, *febre insolitâ*, ac mali moris, qualem *malignam* nuncupare amant, aliquamdiu fuerat correpta. *Dejectiones* ejus *virides* fuerunt, color faciei pallidissimus, nec non plumbeo proximus. *Aphthæ* oris lactationem omnem prorsùs impediabant; & *symptomata* quædam *inuisitata* maximum vitæ discrimen unâ intentabant. Mentum suum, quantum potuit, fursùm attollebat, & caput retrorsùm dies noctesque deflectebat, adeò ut ego abscessum aliquem circa fauces hærentem, aut *strangulationem* repentinam, statim ac advocatus, proindè suspicarer. Huic alterum è *pulveribus* præmemoratis ad gr. xv. quâlibet vice exhiberi jussî, secundùm methodum superiùs descriptam. Atverò toties quoties propinabatur, ex improvîso contigit *Ebullitio* talis, qualem in nullo infante tam perceptibilem observare adhuc licuit. Omnia enim deinceps in tumultum enormem conversa sunt, atque res in extremo discrimine perindè versari videba-

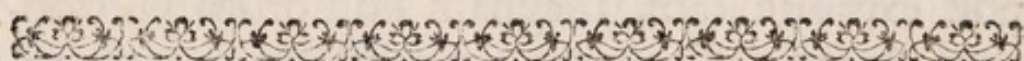
Foot onflow lly. Kensington^{tur}

tur, ac si *suffocatio* totalis eam statim confectura esset. *Ebullitionem* verò usitatam inter *Acidum & Alkali*, sub primam illorum in vase admixtionem, planè referebat. Porro effervescentiâ hâc finitâ, illa *Sudore* multo protinùs diffluebat. Neque tamen post plures *pulverum* doses, & subsequenter lenissimam *catharsin*, aut symptoma illud tantillùm minui, aut cætera in melius mutari videbantur. Itaque *Mercurii dulcis & florum sulphuris* ana gr. iv. in tantillo syrupi caryphyllorum, tandem vesperi exhibebam; & manè insequenti, ad summam humorum corruptelam sive corrigendam, sive averruncandam, eandem repetebam. Ex secundâ autem illorum dosi matutinâ, non ita diu post exhibitionem, magnam humorum putridorum & fætidissimorum sanguine striatorum copiam, colores irridis multiformes æmulantium illa evomuit; ex quo statim convalescere incæpit, & *pulveres illi*, à quibus paulò antè ita abhorrebat, tunc iterùm propinati *optimè* quidem *conducebant*, nullâ jam ebullitione inter eorum usum ampliùs comparente. Exindè etiam plorare, ac intentâ voce vagire incæpit. Item *tussis* perexiguam molestiam creans, tùm fuit exorta, tùm facilè propulsata. *Aphthæ* quantocyùs recedebant, *febris* protinùs evanescibat, color vividus vultui restitutus, atque infantula hæc universis pro *deploratâ* meritò habitâ pristinum vigorem omni ex parte citò recuperabat.

His addere libet, causam symptomatum priùs recensitorum, & præsertim retorsionis capitis inusitatæ, mihi postea visam innotuisse. Etenim ea puella demùm incidit in Convulsiones Epilepticas pertinaces. Et porrò observavi, Epilepticas sæpè solere, non modò inclinare caput retrorsùm in Paroxysmis, sed violentiâ summâ caput retorquere, à gravi aliquo dolore occiput excrucianti fortè subito impulsas. Ea scilicet causa in primâ Infantiâ paulò debilior delitescibat, & postea accrescens, aut suscitata, cum impetu & quodam furore manifestius se exhibebat.

Observatio VII.

*Capit.
Burton*

7. Illius unicus præfecti navis onerariæ ad *Indias Orientales* navigare solitæ, octo dies tantummodò natus, tempore hyemali, *torminibus, dejectionibus viridescentibus*, atque *inquietudine* continuâ laborabat. Adde, quòd *aphthæ*, adinstar *crustæ albæ*, labia interna, imò & totum os adeò jam obducebant, ut mammis nutricis os suum tenerimum admoveere, aut minimùm lactere haud valeret. In hunc igitur modum præscripsi.

Rx. Mar-

℞. Margar. pp. ℥ij. pulv. è chel. 69. simpl.
℥j. M. F. *pulvis* in viij. *chartulas* dividendus.
Sumat unam ter in die, temporibus opportunis
in cochleari *julapii* sequentis.

℞. Aq. lact. alexit ℥ij. puleg. ℥j. facch. perlat.
℥iij. M.

Die primâ, ac deinceps, *tormina* sunt con-
fopita, & somnus placidus conciliabatur.

Tertiâ die fumebat *syrupum solutivum* se-
quentem :

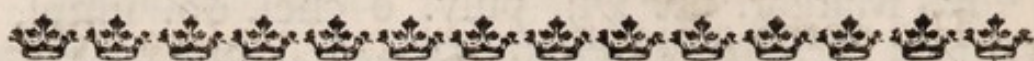
℞. Syr. de cichor. cum rheo ℥ij. pulv. rha-
barb. gr. vj. aq. rofar. gtt. xxx. M.

Eâdem vesperâ *pulverum* prædictorum alter
propinabatur.

Die quartâ lactere incæpit, *aphthis* jam eva-
nescentibus; atque sedes fuerunt omnis viridi-
tatis expertes. Veruntamen eâdem die, & quin-
tâ, in usu priori *pulverum* perseveravit.

Sextâ *syrupum solutivum* cum Rhabarb. pulv.
℥ss. loco gr. vj. fumebat. Quibus demùm ex-
actis, perfectè convaluit.

Observatio VIII.

Reo?
Geo. Selater
Pector
of
Hage
near
Bromley

8.

Ilia Theologi, liberali eruditione perpoliti, decem circiter menses nata, *profluvio alvi* violentissimo, inter *Dentendum*, corripiebatur, ut ex dejectionibus continuis quæ virides fuerunt, nec pauciores quadragintâ aut quinquagintâ, spatio viginti quatuor horarum, sicut parentes mihi retulerunt, ferè exanimis foret, & ab omnibus habita pro deploratâ. Exhibebam ei *pulverum* descriptorum (inter quos in sistendis *Diarrhæis Cretam* primas obtinere, & vel *Coralliis* præstare, conjectari soleo) scrupulum quartâ ad minimum quâque horâ, sed & sæpiùs inter initia, donec fluxus admodùm remitteret, ferocia bilis sedaretur, somnus unâ conciliaretur, & vires aliquantùm redintegratæ fuerint. Tertio die præparatos jam humores è corpore exigebam *Rhabbaro* illo nunquam satis laudando, quod tam partium jam imbecillarum robur firmat, quàm impuritates blandissimè tollit & expurgat. Perseveravi in eisdem ter vel quater in die exhibendis, donec tertia dies rursùm rediret, quâ *catharsin* eandem repetebam. His finitis perfectè convalescebat.

Hic

Hîc porrò adjiciam. Quemadmodum *Rhabbaro*, inter *purgantia infantibus* sive *febre* sive aliàs affectis accommodata, palmam facilè adjudicem; ita vix aliud reperire est ex naturâ suâ magis improprium, aut propter calorem suum periculosius, in tenellorum *febribus*, decantatâ illâ *Aloe*, quæ febricitantibus illis (quantumlibet *præparatio* ejus meritò *Sacra* in adultis fuerit habenda) perniciosior extat, tum propter intensum suum *calorem*, tum propter *corrosionem* suam insignem tenerrimæ indoli maximè adversam. Atque hujusce rei veritatem potui, si libuerit, confirmare, historiâ memorabili *Nobilissimi Infantis* vix quadriennis, febre lentâ correpti, & binorum dierum spatio ad eas incitas redacti, per usum potissimùm *Hieræ Picræ*, in vehiculo, uti mos est, calido infusæ, ut labes viscerum indè subitò enata, quam *Autopsia Anatomica* postmodum demonstrabat, omnem fidem longè superaverit. Verùm fileo, memor quemadmodum *de mortuis*, ita & *QUOAD VIVENTES*, nil nisi benè, & honorificè dicendum.

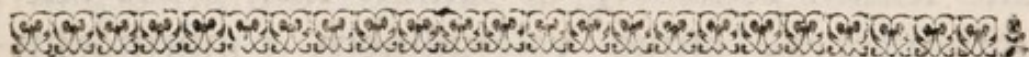
Observatio IX.

9. *Ilia* Generosi, quadriennis, æstate anni 1687, laborabat *FEBRE* omnium vehementissimâ, quas in tenerâ hâc ætate unquam vidi; habitus corporis fuit admodum macilentus, fitis adfuit inexplibilis, calor cutis ultrâ illos annos acer adeò & mordax ut tangentis manus incendium ejus internum vix sine molestiâ sustinere posset. *Parotides* interim dolore excruciabant, nec non mediocriter intumebant; genæ rubore summo utplurimum perfundebantur; atque illa anxietate & inquietudine continuâ languescebat. Eam sic ægrotantem vesperi primum invisebam. Cui illicò propinabam ex *pulveribus* prædictis, & redditis parum expulsois, per sulphuris admisti semidrachmam, paulò post repetendam, in cochleari *aquæ Pulegii*. Manè insequenti eadem sunt iterata; sed bihorio post haustulum matutinum, sanguis è naribus copiosè fluebat, atque tota frons livida & turgidula erat, cum rubore insigni hîc illîc intersperso, tanquam si omni ex parte recens verberata frons ejus videretur. Sub tempus sinistrum *macula* planè *coccinea*, magnitudinis duorum plus digitorum, eademque rotunda se exhibebat. Quibus spectatis neutiquam deterritus, imò rem benè omi-

nans,

nans, in *acidum contemperantibus*, sed iis jam minùs expulso-riis propinandis, per illum diem permanebam. Proximâ autem, hoc est, die ter-tiâ ex quo adveni, tametsi *febris, calor, & si-tis*, æquè intensa atque priùs tunc manerent, tamen *pulverem* purgantem, cujus operationi promovendæ opem non exiguam conferebant *crystalli tartari*, exhibere nullus verebar; undè quinquies aut sexies dejecisse eam contigit. De-nique *eâdem ipsâ die febris* illa in totum pro-fligata est, *sitis* vesperi nulla, & *calor cutis*, tanquam sanissimæ, jam fuit tactui maximè temperatus, ut proindè sub noctem pusilla inte-græ valetudinis conscia parentibus suis lætè excla-maret: *Quàm rectissimè nunc ego valeo.*

Observatio X.

IO. Illia Generosi, annum unum nata, ha-bitu opimo aut præpingui, mense Novembri, propter *difficilem denti-tionem* gravissimè *febricitabat*; *sitis* illi inex-plebilis fuit, vultusque pallidissimus, nisi quòd & nonnihil viriditatis pallori conjungeretur. Quotiescunque os mammæ lactatura admove-bat, *tussi* statim exortâ à lactatione desistere to-ties coge-batur; quo symptomate equidem ad-monitus, uvam tumidam ac inflammata[m] fuisse conjiciebam. Os præterea *aphthis* valdè exul-ceratum

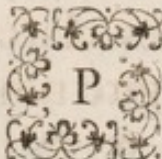
ceratum est, quod firmè occlusum vix unquam aperire voluit, nisi naribus quandoque compressis, ad spiritum ducendum, & simul medicamentum sumendum, nonnunquam impellere-
tur. Sedes ejus viridissimæ, atque acidum redolentes, cum jactatione frequenti, *torminibus ventris* eam excruciaci ostendebant. Inter dormitandum anhelatio astantium aures clarè pertingebat. Præterea nè tantillum vagire tunc potuit, donec excurrente septimanâ, & ex remediis ipsissimâ hâc methodo, quam descripsi, administratis multum retusâ ægritudine, clamor infantibus usitatus præsentium aures tandem demulceret. A *secundâ catharsi* singula symptomata manifestò remittebant; & à tertiâ celebratâ, color vultui floridus cum candore nitidissimo sensim rediebat, os sanum fuit, oculi rediti vivaces, atque valetudinem confirmatam deinceps obtinebat.

Adjiciam & *Chronici affectûs* exemplum non vulgare, quod nec ab instituto multum alienum, nec ipsum fortasse erit prorsus inutile.

Obfer.

Observatio XI.

11. U E R quidam tredecim annos natus, *atrophiâ*, uti apparuit, *verminosâ*, adeò emaciatus fuit, ut ipsissimo sceleto, quàm Puero viventi similior videretur. Facies fuit cadaverosa, aut *Hippocratica* dicta, oculi concavi, nares acutæ, ossa pellibus tantummodò circumtectâ. Ex morbo fatuus, & rationis omninò expers fuit; de alterâ parte conclavis in alteram, ope artuum strigosorum, vix repere ut limax potuit: omnes ejus excretiones, sive per urinam, sive per sedem, fuerunt interdium in braccas, noctu in lectum, involuntariè emissæ. Huic indies exhibebam *Æthiopis Mineralis*, quem in usu habeo, grana viginti quinque, aut semidrachmam, manè & vesperi, corpus interim blandissimè laxando quartâ quâque die. Complures illinc *lumbricos* per alvum excrevit, atque deinceps *ἄρχεο* & *ἄσαρχ* paulò post evasit.

Libet hîc præfatis adjicere, verèque affirmare, in communem utilitatem, permultos Infantes pauperes, mihi olim adductos, miserrimè emaciatos, adeò ut nulla omninò caro nates aut femora adimpleret, nil tegeret corpuscula nisi flaccida cutis, fuisse à me curatos, pinguesque

aut carnosos citò redditos, nulla alia medicamenta illis exhibendo, nisi pulverem tenuissimum testarum ostrcorum mundatarum, quem pro illis gratis sublevandis semper in promptu habebam, & per intervalla prius recensita eisdem dando, aut Rhabarbarum solum, aut Sennam solam, aut Rhabarbarum cum Sennâ, ad leniter expurgandum.

Et persuasissimus sum, vel in provectâ jam ætate, post diuturnam Experientiam, simpliciores medicandi methodas, à technis elegantibus doctorum quorundam alienas, & ventriculo plerumque gratiores esse, & sanitati restituendæ magis conducere, & Benedictione Divinâ frequentius comitatas succedere solere, quàm farraginem medicamentorum pomposam, quantumlibet multiplex Autoritas, recens aut antiqua, contrà hanc sententiam, & contrà simplex verum, vi insigni militet, aut obstrepere possit.

Præparationem autem *Æthiopis* nostri *Mineralis*, utpotè apud nullum autorem, quod scio, legendam, & usui multiplici, ut opinor, futuram, describere non gravabor.

℞. *Hydrarg.* p. ij. *Flor.* sulph. vel sulph. vivi p. j. Agitentur in mortario vitreo, aut alio, donec omnes globuli Mercuriales penitus evanescant, & massa redigatur in pulverem fuscum tenuissimum, qui paululum conservatus maxime nigrescit.

Vulgaris modus *Æthiopem Mineralem* conficiendi est, *Mercur.* crud. & *flor. sulph.* ana p. æ. incorporando, & deflagrando, donec genus quoddam *capitis mortui*, finitâ combustione, in formâ *pulveris* mediam admistæ massæ partem retinentis restet; cujus facultates genuinæ annon exustione illâ plurimum deleantur, an verò etiamnum, & quantum vigeant, nondum ita constat, ut quid certi statui possit: quemadmodum & de plurimis præparationibus aliis Igne exortis idem sit dicendum.

Præparationem hanc cæteris *Mercurialibus* ut plurimum anteferre soleo, tum quia qualicunque quantitate, & quotiescunque exhibita *salivationem* non solet excitare, quæ tenerrimis naturis neque convenire potest, neque inexpectata citrà horrorem astantium unquam conspicitur; tum quia *simplici ac naturali modo* perficitur, absque aliquo auxilio *Artis* nimiooperè Curiosæ, quæ *medicamenta* nullo loco numerare solet, nisi *ignium* luculentorum torturæ ea prius commiserit, quò scilicet *puriora* & à sordibus nescio quibus ingentis *defecatoria* illinc fiant, cum tamen ex *optimo* statu, & naturalibus eximiis facultatibus polenti in *deteriorem*, minus tutum, ac prorsus novum eadem non rarò transmutentur. Sic autem indomita *Mercurii volatilitas*, cui quidem *figendæ* tot laboribus & tantâ contentione *Chymici* diu sudârunt, minimo *mortarii* & *pistilli* negotio facillimè subigitur.

Potui quamplurima alia *Curationum* exempla enumerare, si diutiùs eâdem in re immorando molestias lectori facefferem.

Potui & in memoriam revocare, atque meritò comprobare, consuetudinem illam veterem, semperque optimam, morbos plerosque tùm Infantiles tùm Pueriles facilè præveniendi, medicamentis notis & salutaribus, corruptelæ humorum resistantibus, & singulo ferè mense aliquamdiu exhiberi solitis. Quippè cùm indoles puerorum tenerrima impressionibus omnibus externis, pariter ac internis tàm obnoxia sit, cùmque indigestiones aut cruditates in teneris tàm facilè prædominium obtineant, prudentis medici erit, diatheses illas morbosas ita per *Ἐπίρρησιν* corrigere & emendare, quæ nequeunt aliquando in temperie tàm molli ac imbecillâ in totum tolli.

Potui & pluribus disceptare, an *tutius* sit *Infantes* recens natos *nutricum conductitiarum* custodiæ, uti mos incesst, temerè committere, ut scilicet Parentes, postquam infans ex nutricum errore aut incuriâ animam innocentem iam efflaverit, illum tunc maximè periclitari tandem intelligant; an verò ab ortu primo potiùs ablactandi fuerint; an Matres ipsæ nutricis partes jure agere deberent; aut denique annon nutricula, ubi talis requiritur, sit domi maternæ alenda, & sub Parentum œconomiâ sit à mariti consortio diligenter cohibenda.

Verùm

Verùm jam tempestivum est *Objectionem* diluere, tam medicorum quorundam in praxi egregiè versatorum, quàm aliorum qui *materiæ medicæ*, quâ patet, recens investigandæ operam diligenter dederunt: Nempè culpabunt *methodum nostram* simplicem, & minùs ornatam esse, tam ex rebus vulgò notis constantem, quàm *varietate* illâ *Præscriptionum* medico docto apprimè necessariâ, atque apud Autores sæpè exuberanti, plurimùm destitutam. Imò & crimini dabunt, me *præparaciones Chymicas* apud autores plerosque omnes in operibus jamdiu celebratas, aut penitus ignorâsse, aut saltem immeritò posthabuissè.

Hi igitur meminerint, *Medicum esse Naturæ* tantummodò *ministrum*, & φύσει νόσων ἰατρεὺς. Querantur verò iidem nos nudos esse natos, *Naturam paucis contentam*, quódque *Artis* sit *Naturam* quoad possit æmulari, vel potius *adumbrare*. Sciant etiam illum, *qui nimis longas, vel qui nimis multas remediorum formulas præscribit, aut ex Ignorantiâ peccare, aut Dolo malo*.

Quod verò ad *Chymiam* attinet, malim ego eam sat probè callere, quàm promissis Chymicis inanibus & gloriosis fidem nimis credulam adhibere. Nihil dicam, quòd apud Clarissimum *Lemerium*, Hermeticæ artis, ut & hujus sæculi (quoad rem *Chymicam*) decus & ornamentum, aliquamdiu fuerim *Parisiis* convivator, nec non

contubernalis. Sin ars medica *methodis curativis genuinis* minùs fuisset instructa, cùm *Chymica* primum in medicinâ locum præ aliis non ita pridem ambirent, *præparationibus* multis *Chymicis*, nî multum fallor, ea minùs postmodum exuberâset. Quorsum enim ad res ignotas, incertas, imò & periculosissimas, quorsum vel ad *Asyla Ignorantiæ* confugerent medici, nisi rerum diu notarum, & à pluribus expertarum, suspicio aliqua notabilis meritò fuisset oborta? Certè *umbram*, amissâ *Substantiâ*, non ita avidè captaverant, nisi lux *umbræ* illius tremula incantamento quodam oculos fortè perstrinxisset. Nolim verò *Chymiam* intrâ *Pharmacopæiæ* limites circumscriptam temerè vilipendere, quemadmodum & nullis limitibus medicis conclusam nolim alios inconsultò magnificare.

Cæterum illi, qui medicamenta nullâ arte nisi Spagyricâ, nullâ ratione nisi igne posse rectè præparari autumant, paulò expendant, quòd Vina omnia Medicata, & Tincturæ plurimæ, sine ignis auxilio optimè conficiantur; atque sic ventriculo sint magis grata & accepta, sic corpori universo sint magis benefica. Et profectò ignis Spagyricus sæpenumerò partes rerum crassiores, ingratas, fæculentas, & impuras, unâ cum puris & salutaribus videtur cogere & impellere, ut ex promiscuâ illâ particularum adversantium conjunctione fastidium & nausea, ægritudo & perturbatio facilè in ventriculo orientur. Cujus rei veritatem non solummodò frequenter

frequenter in Vinis Medicatis nunc cum igne, nunc sine igne confectis observavi, sed maximè in Elixiri Proprietatis Dulci conficiendo, quod à multis annis semper domi comparavi, ut egenis aliisque gratis donarem. Nunquam verò memini, ullam ex quamplurimis mulieribus, quibus illud medicamentum, longâ semper ac frigidâ infusione præparatum, toties præscripsi, & quæ vulgaribus ejusdem præparationibus sæpè offendeantur, conquestam esse de remedii molestiâ, incongruitate, aut fastidio, nisi quòd nonnunquam paulisper calidum id videretur. An verò vulgares ejus præparationes magis peccent in festinando haud satis lentè, an in electione Myrrhæ aliorumque minùs convenienti, an in spiritu nimis igneo & empyreumatico, perperam in usum recepto, an denique in omnibus illis respectibus simul sumptis, considerationem aliqualem fortasse meretur. Spiritus enim vini, aliorumque multorum recenter destillati, quatenùs empyreumate tunc plurimùm saturati, ventriculo nocent, & partes vitales lædunt, cùm interim aliquandiu conservati, ignem suum infensum fermè deponant, naturæ magis benigni & innoxii, & gustui magis grati semper reddantur.

Adhæc notatu dignum est, maximos rerum Chymicarum fautores, & rationi medendi veteri præservidos hostes (ut nihil dicam de cinislibus istis, & circumforaneis operatoribus, qui omnia medicamenta adulterinis corrumpunt, & *fumos tantummodò vendunt*) in summâ rerum

inopiâ, paucissimis exceptis, vitam plerumque agere; tametsi credulis, imperitis, & avaris *aureos montes* (quod aiunt) *polliceri* haud vereantur. Quanquam autem verum sit, divitias ac facultates viris sapientibus, peritis, & in unaquâque arte optimè versatis, juxtâ meritum suum haud semper concedi, tamen verisimillimum id esse duco, quòd extrema illorum inopia ita passim obvia, *medicamentorum* aut *ARCANORUM* suorum celeberrimorum *noxæ*, quinimò summæ perniciiei, originem suam debeat: quòdque pars eorundem non exigua sit saluti generis humani (propter *Ignis* exitialem sive *participationem* sive *incorporationem*) saltem inidonea, si non maximè adversa. Etenim si hominibus magnâ ex parte è re forent, aut vires eorum dictis vulgò congruerent, etsi hunc vel illum *Alchymistam* locupletare non valerent, tamen sedulos ejusdem *artis* cultores in pecuniis corradendis (quemadmodum plerosque omnes artifices industriam adhibentes, & utilitatem aliquam publicam præ se ferentes, quæstus, undè vivant, mediocris concomitari non desinit) haud ita frequenter frustrarentur. Si *Filio meo charissimo consilium darem*, quid illi faciendum foret, ad magnam vim auri, aut saltem sufficientem comparandam; me quidem autore, spectatâ morum probitate sese ornaret, nullis fraudibus quenquam ludificaret, neque confingendis mendaciis quoquo modo operam daret, quodcunque vitæ gentis, aut quamcunque negotiandi rationem, ad rem familiarem augendam, ex instituto ille prosequeretur.

fequeretur. Nec minùs eidem inculcarem, eam esse rationem certissimam, & maximè expeditam, ut egestate miserâ prematur (quantumlibet veteratoribus nonnullis imposturæ suæ ad tempus aliquod prosperè contingant) alios perfidè circumvenire, falsa pro veris narrare, atque scelesti impostoris, aut hominis nequam partes ullas agere.

Sed ut ad *Chymica* redeam, quantumlibet *opera naturæ* apud quosdam evilescant, & *Natura* ipsa, apud *Epicurum*, ceu iners incusetur, nunquam ego possum non existimare, *naturæ opera*, iis quæ solertiâ *artis* comparantur, longissimè quidem præstare, imò cum *Galeno* eadem omni laude esse majora & excelsiora. Quamobrem rectissimè *divinus* noster *senex*.
 Ἡ ἰατρικὴ μαλίστ' ἐστὶ Φύσιν ἐστίν.

Sed hîc nequeo sine animadversione aliquâ præterire, quòd usus in Praxi hodiernus & creberrimus Corticis Peruviani, Chalybeatorum, Mercurialium, & Narcoticorum, pariter ac medicamentorum Spagyricorum, Materiam illam Medicam quam *Natura* ipsa benignè suppeditavit, & quæ in *Dioscoride*, *Galeno*, aliisque veteribus tam fusè exhibetur, jam exilio quodam multâsse videatur. Nimirum horum paucorum usus multiplex facilè addiscitur, & memoriæ mandatur. Neque vires animi his retinendis enervantur, neque robur corporis laboribus immensis exhauritur. Porro hæc brevissima studia otium permittunt hilaritati, recreationibus,

creationibus, computationibus, & amicis debitum. Adeò ut libri veterum pænè omnes, qui industriam requirunt, ut probè noscantur, & qui molestias graves lectori creant, planè evilescant, aut nauscam pariant. Verum enimverò quantumlibet sordescant, & gustui neotericorum ingrati sint veteres sive Principes, sive minores Medicinæ Duces, vincet certè, & in sæcula triumphabit, Veterum Medicorum gloria sempiterna, Veritasque rerum doctis semper amica, tam in Medicâ, quàm Scientiis aliis. Post omnes enim inventiones Artis & solertiæ, post tot abscondita in medium nostris temporibus prolata, post tot in Anatomîâ mira phænomena ope Microscopii patefacta, & ingenii curiosorum radiis illustrata, post tot Bezoardica, Benedicta, Polychresta, Specifica, & Mirabilia Chymistarum inventa, denique post tot nova medicamenta, eaque minimè contemnenda, ex Indiis advecta, Materia profectò illa ipsa Medica, quæ in *Dioscoride* & *Matthiolo* uberrimè reperitur, & ex prædiviti Naturæ penu summâ industriâ coacervatur, (nequaquam interim posthabito utriusque Indiæ recentiori supplemento) Medicis probis, peritis, & doctis, tanquam thesaurus medicinæ pretiosus, in deliciis & existimatione nunquam non habebitur. Et quanquam juniores fortè multi aliis viis gaudeant aliquandiu aberrare, certè pauci seniles medici, qui ex alienis periculis aut naufragiis sapientes & cauti sunt facti, observationi & experientiæ plurimorum sæculorum commenta nova & figmenta tandem præferent. Ut verò illi rei Herbariæ summi Magistri

stri in usum medicum commodiùs perducantur, en liber diu extitit *Justi Molleri* Germani, dictus Fasciculus remediorum ex *Dioscoride* & *Matthiolo*, *Basileæ* excusus, in quo omnia illorum remedia sub capitibus ordini morborum congruis clarè exhibentur, & quo libro rarò contigit videre utiliore, & medicis magis necessarium. Atque in hujus defectu, notandum est, supplementum commodum præponi *Matthioli* Commentariis, continens *Simplicium medicamentorum facultates secundum locos ex Dioscoride*.

Hæc verò de Materiâ Medicâ qualitercunque præstanti dicta, & ex autoribus sive veteribus sive recentioribus depromptâ, sunt intelligenda eâ lege, ut acre judicium Medici periti requiratur in seligendis & usui adaptandis simplicibus certis, notis, & salubribus, atque in dubiis ac incertis, obsoletis, & insalubribus repudiandis; eâ etiam lege, ut methodus medendi, præceptaque Medica usum medicamentorum ad sanitatem sive tuendam sive comparandam dirigant; ut denique evacuationum universalium recta & requisita administratio Simplicium selectissimorum usum præcedat, aut comitetur. Etenim quid Herbale quantumvis magnum in manibus anûs imperitæ? quid Instrumenta affabrè ac singulari artificio confecta, sine artificis exercitati scientiâ & dexteritate? quid denique Bibliotheca instructissima, & ornatissima, in custodiâ indocti, ignari, aut insipientis?

Veniam dabit æquus lector, si in hâc re paulò nimius ego videar. Nam modi quidam & consuetudines diversiformes, nunc fortè meliores, nunc deteriores, in medendo pariter ac in vestibus, oriuntur atque transeunt; & vulgus medicorum promissis novorum ductorum nimis facile fidem tribuit, donec Experientia fidelis Magistra, tutiores ad Veritatem vias tandem demonstret. Atverò nullum sæculorum præteritorum videtur fuisse in novis eximiis reperendis, aut Medicamentis longè gentium importandis, nostro sælicius, quod multis admodum utilibus paulò superbiens, atque Microscopiorum & Telescopiorum veteribus incognitorum adminiculis adjutum, nihil nunc in sublimibus cælis, neque in terræ penetralibus, notitiam suam effugere posse facile arbitratur.

Verùm nè Ingeniosi sibi nimium assumant, proponam illis considerata duo visibilia, obvia, & tamen mirabilia Phænomena, quibus si quis acumine subtili pollens lumen aliquod clarum rationibus prorsus indubiis effulgens afferre poterit, ille meritò habebitur Philosophus admirabilis, & in Arte Medicâ, si ità fert animus, ipso *Hippocrate* sapientior.

Et primùm obsecro, ut dilucidè explicet fluxum illum stupendum, & constantem, atque refluxum maris; quæ causa naturalis totum Oceanum in tantos ac tam regulares motus adigat, & impellat; quæ causa, præter Summi Numinis
Verbum

Verbum Omnipotens, tantas undarum moles omni terrâ excelsiores, ut constat navigantibus in mari tumido ac procelloso, accumulet, & certis tamen finibus, ac si solidæ fuerint illæ moles circumscribit; quænam causa tam rapidos maris æstus in stasis novi & pleni-luniis commovet, limitibus tamen alvei sui propriis conclusos, & tam raris terræ inundationibus conjunctos: cum præsertim conficiunt fluxus marini, ut videtur in Sabrinâ, fluvio Anglicano, rapido suo cursu, quinque circiter leucas quâlibet horâ, secum abripientes quàm celerrimè adversa flumina molis amplissimæ, ac si fuerint levissimum suber.

Et sic universè obtemperant, aqua, aer, aliaque omnia inanimata, ordini rerum primo, à supremâ Autoritate stabilito, longè meliùs animantibus Ratione contumaci inflatis, quæ videntur habere privilegium illud peculiare, pervicaciter repugnandi, ad libitum, Conditoris sui præceptis.

Secundò interrogo, an certò illi constet, utrùm stellæ illæ infinitæ, quarum numerus tantus oculis sat conspicuus, numerum multò majorem Telescopia patefaciunt; utrùm, inquam, stellæ totidem pariter atque Planetæ rapidissimo cursu diurno (si sit oculis fidendum) circumvolvantur Terræ; an Terra ipsa, illud exiguum punctum, comparatè ad cœlos (cujus ambitus à Gassendo Doctissimo calculatur constare miliaribus Italicis 26255, & semidiameter miliaribus 4177.) diurno motu circà suum axem continuò rotetur, ordine rerum terrestrium

trium nullatenùs interim immutato? Nequè hoc quæro, ut veritatem rei nimis dubitans. Ratio enim suadet, moveri hanc Tellurem, hanc parvulam Universi & lutulentam particulam; Sensus maximè demonstrat Cælos moveri tam immensos. Sed utrumque planè monet eruditissimos viros in rebus dubiis aut conjecturalibus summâ modestiâ se gerere oportere, non arrogantiam indecorâ intumere. Explicet etiam quomodo tantum terrestris Globi pondus sine columnis suffulciatur, & in medio Aeris Fluidi, stabile & æquabile permaneat, sine quâcunque aberratione, ex suo orbe assignato, aut sursùm, aut deorsùm, sive mobilis sit hæc Tellus, sive immobilis.

Rursùm quæro, an certò illi constet, Stellas visibiles tantâ esse distantiam distitas à Terrâ, quantam supponunt, aut conjiciunt, aut demonstrant Mathematici; an atmosphæra, quâ terra undique circumvestitur, non efficiat, ut objecta longe distita magnitudine suâ decrescant, & juxtâ longitudinem intervalli diminui videantur; an denique æther illud purissimum, vaporibusque immune, quod suprâ atmosphæram in cælos protenditur, Stellarum distantium omninò minuat magnitudinem veram? Certè lux valdè obscura oculis atque intellectui humanis elucet, cum circa res Cælestes, & supra caput, speculationes nostræ versentur. Nimirum de naturâ terrestrium non nisi perquam exiguam cognitionem, de cælestibus planè nullam habemus, nisi quam Numen Cæleste, ex immenso

immenso suo Omniscientiæ thesauro, nobis patefacere dignetur. Quid si instantiam singularem caliginis nostræ super naturam cælestium adjiciam? Omnes neoterici Curiosæ opinari consentiunt, Solem esse corpus igneum aut ignem cælestem; & tamen, quò propiùs Soli accedunt excelsa montium cacumina, aut planities montium magnæ, reflexionibus radiorum Solarium recipiendis æquè accommodæ, ac planities convallium inferiores (quales planities montanas insignes juxtà Armeniam peregrinatores nobis describunt) eò magis (quod contrarium naturæ ignis quo nos calefacimus) nivibus geluque montes tegi, utcunque in Climate præfervido ponantur; quò verò longiùs ab igne Solari tellus alicubi recedit, eò magis locos incallescere. Fastuosè igitur, si lubeat, intumescant homunciones, cum sublimibus suis notiis, quibus planè impossibile est efficere, ut aut doctrinæ copiâ, aut ubertate orationis, aut philosophiæ sapientiâ, cæcus aliquis natus, consuetudine hominum quantumlibet familiari utens, certam claramque lucis ipsius, aut colorum, quos oculis suis nunquam usurpavit, comprehendere possit.

Adhæc, si stellæ illæ infinitæ, in superioribus cælis Fixæ, tantâ magnitudine donentur, quantâ Mathematici aut volunt, aut demonstrant illas constare, equidem porrò supponerem, pace Theologorum, neque forte citrà rationem aliquam conjicerem, si minùs nequeat caligo humana id demonstrare, lucidas illas regiones stel-
lares

lares esse posse spirituum cælestium proprias ac peculiares sedes; easque fore corporum cælestium propria domicilia, cum corpora mortalia ac pereuntia in cælestia & perennia fuerint transmutata.

Consecutivâ pariter ratione etiam supponerem, si contemplatio permittatur circa res obscuras ac conjecturales procul versari, orbes illos Planetarum magnos, stellis superioribus subjectos, aut Æther illud amplum, quo prius errabant Planetæ, post conflagrationem postremam, esse posse spirituum malorum, dirisque devotorum hominum, receptacula tenebrosa; tenebris inquam, plusquam Cimmeriis, plusquam Ægyptiacis semper obscurata; cum lumen Solis, unâ cum mundo inferiori pereuntis, fuerit prorsus extinctum; cum Planetæ omnes ulteriori splendore radiorum Solarium fuerint spoliati; & cum velum aliquod densum inter lucidas Beatorum regiones, tenebrasque maledictorum, fuerit obductum; aut denique cum omnia inferiora in tenebras primas, quæ ante mundum hunc conditum chaos tegebant, tandem redierint.

Insuper supponerem, aut saltem benè sperarem, tot mundos amplissimos Stellares minimè quidem desertos, incolis Beatorum infinitis esse, aut in futurum fore plenos; neque tali incolarum felicissimorum penuriâ illos laborare, qualem vulgò suggerit iniquia nostra aliorum à nobis dissentientium, quantumlibet bonorum censura, & adversa Zelotarum rigidorum iracundia
nimis

nimis velle non rarò videtur. Quanto autem splendore (Deus bone!) cælestes illæ regiones irradiantur, cum *Mosis* à Sacro Monte descendentis (postquam lippitudine quâdam oculorum gloriam Majestatis Supremæ fuerat intuitus) vultus effulgens, nisi velo tectus, à populo spectari haudquaquam possit! cum Sancti *Stephani* celos patefactos vividâ fide prospicientis facies adeò resplenderet, ut ipsis inimicis suis Angelica quidem videretur!

Et si tantum fulgorem vel mortalium vultus cælestem lucem paululùm aspicientes participare videantur, quantis exultationibus, quantis illuminationibus animæ immortales tandem perfundentur, cum instar Solis resplenduerint, & cum nullâ nocte interpositâ, nullo splendoris occasu, summarum illustrationum fruitione æternùm fuerint donatæ!

Certè orbes illi insignes, splendidi & sublimes, tam quos oculis intuemur, aut quos telescopiis perlustramus, quàm qui per immensum illud æther, nullis cogitandi terminis circumscribendum, quaquaversus expanduntur, sunt Magnificentiae Infinitæ permanentia monumenta, quæ rerum cælestium contemplatores in altam Numinis admirationem necessariò ducunt, sursumque rapere interdum debent. Quin & minimi quidem animalculi, aut reptilis despicabilis fabrica, tantâ elegantia ac artificio composita, ut & plerorumque aliorum naturæ operum nobis propinquorum, atque idcirco sæpe-

numero spretorum, & vulgò minùs adversatorum, constructio exquisita, diligenti examine perscrutata, admirationem haud exigua Supremæ Potestatis meritò promovebit.

Quinetiam si enodandis & illustrandis phænomenis aliquantùm obscuris otium detur, explicet quis denuò, ex quo fonte, & à quo principio primùm profluat motus sanguinis circulatorius, cujus prima demonstratio nostrati præclarissimo *Harveio* meritò tribuenda est, & dicat cui primo motori naturali originem suam debeat. Vidi enim attonitus, similiter ac multi alii, ipsis oculis, (& fortè majori admiratione commotus, quàm si septem illa mundi Miracula perlustrare contigisset,) sanguinem animalium torrente quodam ferri per arterias ad extrema, eodemque celeri cursu per venas ab extremis reduci; sed planè inscius sum, an à corde, an à cerebro primus sanguinis impetus sit petendus; nec non ignarus sum, an Animæ nostræ sive solium, sive sedes, in parte aliquâ corporis principali collocetur, an non sit *totum animæ distributum in toto, & totum in quâlibet parte*, secundùm summum Dialecticorum Philosophorum. Certè satis manifestum est tenui nostræ rerum naturalium comprehensioni, Maximum & Potentissimum Naturæ Dominum (quem mortalium sapientissimus nequit unquam cultu & honore satis amplo prosequi, animo satis humili ac demisso venerari) ità noctem & caliginem rationibus rerum naturalium undique offudisse, ut ratiocinationes pleræque nostræ,
aut

aut hallucinationes potiùs, viris prudentiâ aliis prælucentibus, citiùs rîsum quodammodò moveant, quàm Admirationem aliquam mereantur.

Deus Optimus Maximus, à quo tanquam fonte æternùm inexhausto omnia bona ac fausta continuò descendunt, & à *cujus gratiâ & benedictione fœlix Medicæ Artis successus*, præ aliis quibuscunque, jugiter pendet, his, quæ sincero animo fideliter scripsi, pro Bonitate suâ immensâ, favere dignetur, quò in Publici commodum, privato semper anteferendum, cedant.

Liber Secundus.

OBSERVATIONES

D E

Morbis aliquot gravioribus

COMPLECTENS.

Orborum gravissimorum paucas aliquot curationes, quæ fortè Lectori haud displicebunt, aut quæ non planè inutiles erunt, adjicere lubet. Quòd si paucae sint, quas recenseo, observationes, sanè minus erit temporis dispendium, neque Lector diu bonas horas malè collocabit. Convivium Medicum, multiplicium Observationum apparatu instructum, quod voracem heluonum literatorum appetitum plenius saturare potest, liberum sit aliis copiosius exhibere, scilicet quibus aut otium placet tam laudabile, aut

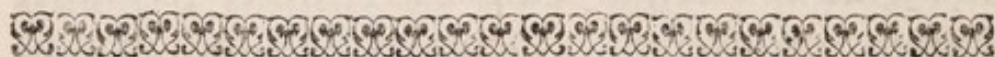

aut immensi adfunt scientiarum thesauri, aut quibus denique aliis tam facile sit morbos quolibet averruncare, quàm muscas interficere, vel fabulas narrare. Tenuitati nostræ in præsentia sufficit frugalis & Philosophicus apparatus. Neque etiam prorsus contemnenda est mensa sobria & perparca, eaque Medicis potissimum, qui in omni re solent modum aliis imponere, regulasque sanitatis conservandæ rigidas ac temperatas ferè tradunt. Nec facilè ferre possum, ut è memoriâ meâ id unquam elabatur, quod inter colloquendum cum doctissimo è nostris Medico ab ejus ore aliquando excidit. Nempe illum, qui de republicâ Medicâ optimè meruerat, & qui plurimorum morborum curationes scriptis suis eruditè fusiùs docuerat, equidem semel seriòque percontabam, quamobrem ille de morbis Capitis nihil unquam in lucem emisisset, qui de tot aliis morbis tam fæliciter, & cum plausu universo priùs scripserat: respondit vir integerrimus, *id propterea factum fuisse, quoniam illos morbos curare non potuit.*

Idcirco an Ars Medica Conjecturalis, ut aiunt, & quodammodò incerta sit, & in omnia sæcula semper fuerit; an ita constitutum sit generi humano, misero, infirmo, improbo & scelesto, à Supremo rerum omnium & Sapientissimo Rectore, ut pænas debitas, morborum diversorum & quandoque incurabilium castigatione, mortales persolvant; an humanum sit, & pænè necessarium, plùs minùsve errare; an denique veritati rerum naturalium, & maximè medica-

rum, densæ tenebræ semper obducantur; sapientum judicio & determinationi relinquendum arbitror. Sin perfectæ & consummatæ ægritudinum curationes quæ nunquam frustrabuntur, rarò innotescant, & tantummodò desiderentur, tanta est hominum ægrotantium, tanta circumstantiarum diversitas, tanta ejusdem hominis in disparibus ætatibus dissimilitudo; saltem voluntatem, & studium aliis benefaciendi, candidus & sciens lector æqui bonique consulet.

Observatio I.

De Epilepsiâ.

PUella formosa, undecim annorum, sanguineique temperamenti, Epilepticis paroxysmis gravissimis, & maximè diuturnis affecta, Decembris decimo octavo, anni 1701. consilium meum postulabat. A sex mensibus proximè elapsis duos paroxysmos vehementes quotidie sustinuerat, quorum uterque illam per duas vel tres horas ita convellebat, ut viris aliquot robustis plerumque opus esset manus pedesque Epilepticæ puellæ vi detinere, nè sibi nova mala ex verberibus & contusionibus tunc temporis accerferet. Præter illos majores, & regulares paroxysmos, alios indies leviores, facileque

que fugaces frequenter habuit; quotiescunque scilicet aut sternutare illam contigerit, aut quoties casus aliquis repentinus, terrore fortè injecto, illam faceret expavescere. Paroxysmus verò hujusmodi fuit: cadebat primò quasi exanimis in terram, aut lectum, undè morbus vulgò nuncupatur Caducus, & postquam motus expers paulisper manserat, artus huc illuc magnâ vi & molimine contorquebat, ut manibus sibi alapas impingere possit. Caput sæpè in spasmis deorsum flectebat, & tanto rursùm robore retrò tundeat, ac si occiput cuiquam illidere, & confringere moliretur. Oculi torvi undiquaque volvebantur; & spuma ex ore tandem profluebat. Triste denique fuit, horrendumque spectaculum. Morbus meritò *Sacer* dicitur, sive ob magnitudinem suam, quandoquidem *magna* apud veteres *Sacra* dici consuevêre, sive ob difficillimam ejus curationem, qui non humanâ ope, sed solummodò divinâ, credebatur posse tolli. Huic virgunculæ à primâ morbi invasione, etsi nonnunquam sternutaret, tamen nares fuerunt semper siccaë, meatusque earum occlusi, & nullis recrementis squalentes, adeò ut nullus omninò mucus, durante ægritudine, è Capitis aut Cerebri glandulis extillans per ista emunctoria abstergeretur. Similiter volæ manûs incendio interno exarescebant ab initio primo paroxysmorum, neque unquam ex perspiratione salubri humidæ sunt repertæ.

Post quamplurima medicamenta ruri successu nullo, incassumque administrata, præscripsi ei

pulveres insequentes, quorum unum sumebat bis in die, in cochleari Julapii Cephalici, superbibendo ejusdem, quâque vice, cochlearia tria.

℞. Lumbric. terrestr. pp. ℥j. cranii human. pp. ij. cardamom. min. ℥ij. M. F. Pulvis tenuissimus in chartas xij. distribuendus.

℞. Aq. ceras nigr. fl. tiliæ ana ℔. ℥. pæon. comp. ℥ij. tinct. castor. ℥ij. syrup. pæon. comp. ℥ij. M.

Sed quia tantam pulveris nauseabundi quantitatem ventriculus fastidiebat, paulò post singulas doses, Elixir Proprietatis dulcis guttas triginta, sacchari tantillo instillatas, insuper mox deglutiebat. Pro delicatioribus nausea, & gustus medicamenti ingratus potest immutari, aut palliari, olei nucis moschatae Chymicæ guttis aliquot saccharo commistis, pulverique priori additis, aut ambrâ griseâ saccharo admistâ; an verò remedium idcirco præstantius, an fuerit deterius, haud certò nobis constat.

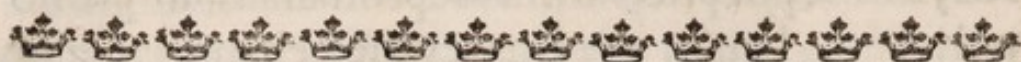
Secundo die quo pulveres illos sumebat, paroxysmi ex binis in singulum quolibet die reducebantur.

Quarto circiter die cæpit multum incalescere, & febrili quâdam effervescentiâ corripì; quæ mobrem sanguinis uncias septem è cephalicâ dextri lateris detrahi imperavi; undè vehemens
ille

ille fervor protinùs propulsabatur: nec non paroxysmi epileptici intrà septimanam à primo pulverum haustu penitus evanescebant. Calor autem febrilis modò descriptus, maturationem humorum impurorum in ventriculis cerebri anterioribus, aut in syncipite vicino, ad futuram expulsionem, ut videbatur, designabat. Nam sub finem primæ septimanæ duo phænomena memorabilia, eaque saluberrima, se ostendebant. Primò Nasi meatus, sive ductus excretorii, per quos tanta mucii copia sæpè in sanis vulgò transmittitur, & qui tam diu tamque densè occludebantur, sub finem primæ illius septimanæ ita pandebantur, ut circiter selibra mucii, aut purulentia cum sanguine striatæ è naso profluens emungeretur, tanquam si abscessus aliquis in cerebro ruptus viam sibi expedisset. Secundò volæ manûs tamdiu torridæ & arefactæ, madore miti & salubri perfusæ tactui sentiebantur. Quò protinùs factum, ut sternutatio in posterum contingens nullas amplius molestias, nullas caduci morbi accessiones progigneret. Exindè omnis intumescencia vultûs, quæ diligenter conspicienti priùs animadversa est, omninò disparuit, neque terror ex quâcunque levi causâ amplius pavidam percellebat. Consului, ut hæc puella aliquamdiu persisteret in repetendis ejusmodi pulveribus, illosque postea iteraret tribus diebus ante aliquot novi & plenilunia; ut & Fontanellas sub utroque crure aperiri curaret, & sic nulli omninò paroxysmi Epileptici ab illo tempore hætenùs redierunt.

Observatio II.

De Paralyfi.

UXor tribuni militum, fere quadragenaria, sub initium Martii, anno 1693. (cùm gelu admodum intenso tellus rigeret, & cùm primùm mandata Regia acciperem, ut Majestati suæ ad imperandas Fœderatas in Belgio copias proficiscenti servirem) Paralyfi in omnibus artubus, tam superioribus quàm infimis, corripiebatur. Nè digitum quidem utriusque brachii ad se sustentandum flectere potuit, atque in lecto supina recubabat, motu omni membrorum destituta. At verò Caput, tanquam arx, & propugnaculum inexpugnabile, urbe reliquâ captâ, & ab hostilibus morbi copiis occupatâ, sui juris & ab omnibus functionum læsionibus liberum permanebat; adeò ut valeret Domina clarè permulta proloqui. Veruntamen in tanto ac tam immani affectu, an Lingua Muliebris, propterea quòd ab omni mendacio enarrando, aut confingendo per totam vitam, tantam immunitatem & privilegium præ aliis corporis partibus meritò consequeretur, ut neque silentio ingrato, neque titubationi ineptæ damnaretur, cùm torpor languidus

guidus reliqua omnia membra prehendifset, nunquam ego exploravi, aut anxie perquisivi.

Paralysis hæc fuit universalis, & pænè Apoplectica, omnibus illis nervis, qui è vertebra medullæ spinalis prodeunt, & per truncum artusque corporis disseminantur, debitâ suâ tensione relaxatis; illisque solummodo nervorum conjugationibus à malo immunibus, qui à medullâ oblongatâ originem ducentes Capitis functionibus inserviunt. Rarissimè quidem hoc genus Paralyseas contingit, quùm Hemiplegiæ, & partium peculiarium alterutrius lateris impotentia paralyticæ frequentius obveniant.

Huic Dominae imbecillæ ita paucis hujusmodi medicamentis suppetias tuli, Numine Divino favente, ut illa paucos post dies digitis suis inter cibandum modicè uteretur, & decimâ die ab ingressu meo primo eam ancillâ leviter sustentatam cubiculo obambulare viderim, priusquam id temporis in Belgium transfretarem.

℞. Terebin. è Chio ℥iij. solve in vitello ovi recentis immiscendo syrup. de stæchade ℥j. aq. lact. alexit. ℥iiij. M. F. Potio.

℞. Castor. opt. gr. xv. confer. flor. salviæ ℥ij. syrupi pæon. comp. q. s. F. Bolus.

Sumebat illa haustum illum terebinthinatum quatuor matutinis insequentibus, ac deindè, nè ventriculus nimiam nauseam contraheret, alternis

ternis aliquot matutinis temporibus; Bolum verò singulis noctibus.

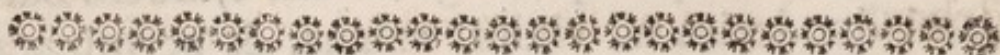
Notandum verò post haustus illos aliquoties propinatos, Dominam ægrotantem affirmâsse, flatum quendam dolorificum, morbi proculdubio causam proximam, quicquid de humore nervis irriguo vulgò determinatur, à superioribus spinæ vertebrae magis magisque deorsum impelli, tanquam si fuisse quodam (ut loqui amant) flatus videretur detrudi; & sensim, prout flatus ille per spinam descendebat, haustu terebinthinato repetito semper inferius depulsus, toties remisisse Paralyin, & vires ejus fuisse magis magisque redintegratas. Notandum etiam Terebinthinam pro miris facultatibus flatus discutiendi, quibus pollet (in quâcunque corporis parte flatus fortè includantur, & subtili ac penetranti suâ vi introitum in vias humoribus impervias facilius quàm regressum suum faciant) inter celeberrima medicamenta Carminativa annumerari oportere. Dedi nonnunquam Terebinthinæ Venetæ ℥vj. vel ℥j. (& tantam ejus quantitatem veteres vulgò adhibebant) in haustu similiter dissolutam, non modò in Paralyticis, verùm & in Arthriticis & Rheumaticis affectibus, cum optimo successu; sed in hoc postremo morbo venæsectio bis vel ter repetita ejus usui debet anteire.

Propter hanc Terebinthinæ vim carminativam, idcirco etiam Balsamum Sulphuris terebinthinatum tanti, in Paralyfi medendâ, meritò

tò æstimatur, ut Medici in Nosocomiis id plurimi faciant; quanquam guttarum ejusdem Balsami duodecim ad viginti exigua, & perminuta vulgò dosis est plerumque causa, quòd auxilium solummodò exiguum & imbecillum ferat. Sed & spiritus Terebinthinæ, ex quo conficitur Balsamum, brevī ac fugaci facultate præditus, atque è ventriculo in intestina citissimè transiens, tantam aut tam diuturnam impressionem nervæ ventriculi tunicæ, & consecutione quâdam cæteris corporis nervis è spinâ oriundis nequit efficere, quantam tenax, permanens, & balsamica ipsius Terebinthinæ facultas potentiùs & efficacius potest. Atqui non est tam facile exponere, quàm verum est affirmare, flatus in corpore pervagantes esse immediatam & proximam causam tum dolorum multiplicium, quī miseros excruciant, tum hujus morbi quasi anodynī & insensibilis, stupore potius quàm dolore noti & insigniti. Theoria flatuum per corpus volitantium, nobis adeò abdita & incognita videtur, ut ventorum turbulentorum natura, (cùm in aere nonnunquam fragore magno tonitribusque bella quædam gerant,) est ardua quidem & difficilis speculationi Philosophorum. Sanè quantascunque procellas, & fluctuum jactationes ab imo mari usque ad cælos venti interdum suscitant, quantos tremores & terræmotus venti in penetralibus terræ conclusi solent nonnunquam excitare, tanta aut istiusmodi tormina, cruciatus, & convulsiones, flatus in corpore humano geniti, & conclusi cient.

Observatio III.

De Diabete.

 Mercator opulentissimus, annos septuaginta septem natus, mense Decembri, anni 1701. per quinque dies integros, suppressione urinæ totali laborabat, ut nè guttam quidem, durante illo tempore, extillaret.

Die mensis septimo, post varia medicamenta & evacuationes universales, à me, alioque Medico inclyto priùs frustra adhibita, Cataplasma sequens umbilico ægrotantis tandem applicari iussimus,

℞. Sapon. nigr. ʒvj. croc. opt. ʒss. sal succin. gr. xv. M. F. Catapl.

Proximo die fontes urinarii, obstaculis perruptis, aperiebantur, & diluvium quoddam urinæ exundans succedebat, adeò ut illâ vespërâ Cataplasma protinùs submoveri mandarem, & pro sene venerando anxius timerem, nè morbus priori contrarius, nempè *Diabetes* compareret.

Die nono nullus dubitandi locus relictus est; etenim signa *Diabetis* pathognomonica se ostendebant. Lotium sine modo, & ferè sine intermissione continuò reddebat, Sitisque fuit inexplibilis, tanquam si Dipsadè venenatâ fuisset morsus. Sed potûs copia quantacunque lotio non respondit, neque quisquam sic affectus à potu aut mictione se tantillum inhiberi patitur. Fuerunt qui urinæ illius dulcedinem melleam gustare dignabantur. Ipse de morbi genio & dignotione, sine urinæ gustu, satis persuadebar. Sed hîc commodè occurrit excreta gustandi occasio idonea, si adesset *Xenocratis* discipulus, aut si *Xenocrates*, famosus olim Medicus, in vivis esset, qui nulla medicamenta ægrotis exhibebat, nisi ex urinarum & stercoreum sordidâ immundâque tribu fuerint deprompta. Iste omnium ægrotantium, ut fertur, urinas & fædissimas fæces prægustabat (aut prægustare saltem merebatur) quò meliùs de morbis sententiam ferret, & quò certius judicaret, quorum animalium excrementa ex domestico suo sterquilinio, aut promptuario pharmaceutico, feligeret & propinaret.

Ægrotans Dominus fuerat priùs carnosus & valde succulenti, quanquam senex, temperamenti; sed carniū & musculorum omnium velox fuit colliquatio ab hoc morbo. Die mensis decimo quinto, ex obeso macilentus, ex corpulento panè strigosus factus. Nam omnes corporis succi per canales urinarios tunc maximè patulos torrente quodam profluebant.

Cum

Cùm liberi & nepotes omnes numerosæ suæ familiæ cum amicis & consanguineis, conclamato ægro valedicturi, id temporis convenirent; post varia medicamenta confortantia, post theriacalia, aliaque incassum adhibita, in mentem mihi venit hoc urinæ profluvium immodicum fuisse quandam veluti Diarrhæam, aut fluxum meatuum urinariorum, sicut aliud illud Diarrhææ genus est intestinorum proprium, per alvum eodem impetu derivatum, & carnum omnium colliquationem eandem producens.

In deplorato hoc casu senis ornatissimi, experiri placuit Rhabarbari polychresti, innocui, & senili ætati quemadmodum infantili maxime congrui & accommodi, vires egregias, an in profluvio renali illud æquè conduceret, ac in fluore intestinali solet. Etenim morbus uterque non videbatur multum absimilis, quandoquidem sola fuerit locorum affectorum discrepantia, & *Diarrhæa sit quasi Diabetes alvi, Diabetes renum Diarrhæa.*

Sic itaque præscripsi, Medico altero haud refragante:

℞. Rhei cl. incis. ʒss. santal. alb. citrin. ana ʒj. cardamom. minor. ʒss. M. Infundantur lento igne, in vase clauso, in vin. Canarin. opt. lbj.

Sumpsit ægrotus hujus Vini colati cochlearia sex, horâ sextâ matutinâ insequenti, die Decembris

tembris decimo sexto, atque tantundem repetebat horâ decimâ antemeridianâ. Quis verò hujus Vini Medicati fuit effectus! certè senî tam miserè languescenti, etsi ante illum diem continuus urinæ effluxus tanquam rivuli cujusdam, per vias urinarias fuisset, tamen ab illo meridie usque ad decimam vespertinam, Diabetes penitùs sistebatur, nullum mingendi desiderium eatenùs habuit, sitire protinùs desuit, & eodem haustu tribus vel quatuor matutinis iterato, è gravissîmo hoc morbo perfectè convalluit.

De aquis mineralibus *Bristolensibus*, quantum in hoc morbo profint, & quantam existimationem meritò sint affecutæ, jam vulgo, & idiotis innotescit. Sed & aquæ illæ celeberrimæ in pluribus aliis languoribus, ac debilitatibus, præterquam illis renum, famam & existimationem optimè merentur, valetudinem infirmam insigniter roborant, & sitim in Diabete exortam præ aliis omnibus celerrimè extinguunt. Atverò mihi videntur aquæ universæ minerales juvenili & constanti ætati, magis quam senili, & potissimùm decrepitæ accommodari. Quippè vinum Burdegalense, Lusitanicum aut consimile, Senum fluoribus potentiùs & aptiùs, quàm aquæ quælibet medicamentosæ, proculdubio medebitur.

Observatio IV.

De raro exemplo Vulneris Pulmonum.

 Apitaneus quidam ferè quadragenarius,
 incola *Westmonasteriensis*, in mon-
 machiâ, sive pugnâ singulari, quam
 cominùs habuit, sub initium Februarii, anni
 præteriti, fuit pectore transfixus, & grave vul-
 nus subter mammam dextram accepit. Sic
 verò Honor, salute longè charior, in culmine
 suo acuto & supremo resplendebat, sic Digni-
 tas conservata cum purpurâ nobilissimâ tincta.
 Quippe Philosophos tantummodò decet inju-
 rias aspernari, & credant Philosophi, si ita pla-
 cet, *spretas injurias exolescere*; sed res mili-
 taris contrarias tradit regulas, sciuntque viri
 manu prompti, quàm pulchrum sit de quâvis
 offensiunculâ acriter digladiari, & quantùm
 præstat in aereo ac campestri honoris cubili
 quàm plumco & vulgari occidere. Nam *Cælo
 tegitur qui non habet urnam.*

Duorum Chirurgorum peritissimorum curæ,
 vulnere percussus sese committebat, qui vul-
 nus acceptum sat citò, si non præmaturè, con-
 solidabant. Nam paulò pòst, cùm omnia in
 tranquillo viderentur, procella quædam impro-
 visò

visò exorta est, & abscessu in pectore rupto magnam puris copiam cum sanguine striatam evomebat.

Post septem septimanas à vulnere primùm inflicto equidem accersitus, illum lecto incarceratum deprehendi, quanquam pulsus fortis & regularis fuit, vox clara, & vultus instar sanorum conspiciebatur. Illicò quæsi, cur lecto interdium non exurgeret, qui neque febre, neque vulnere videbatur coactus in lecto procumbere? respondit, neque vires deesse, neque voluntatem ad surgendum, sed quotiescunque se erigeret in lecto, aut ad vestiendum, aut comedendum, paroxysmus tussendi pertinax ac diuturnus statim oriebatur, cujus violentiam & molestiam vix tolerare potuit; periculum tamen paroxysmi sese extemplò erigens, coràm me fecit, & gravissima deindè accessio tussendi continebat, circiter horam quâque vice solita permanere. Durante tussis paroxysmo, integram pituitæ & purulentæ cujusdam libram paulatim exantlabat; idque, ut aiebat, toties quoties paroxysmum subiit. Porro striæ aliquot sanguinis exiguæ, à violentiâ tussis, inter excreationes pituitæ miscebantur; atque dolor in parte vulneratâ nonnunquam sentiebatur.

His visis, equidem arbitrabar, inferiorem Pulmonum lobum Diaphragmati adhæsisse, ex ichore aliquo vulneris residuo, aut sanguine incrassato, aut mucosâ pituitâ agglutinativam vim acquirentibus, nimirum à præproprio aut

immodico Narcoticorum & Astringentium usu. Quamdiu enim supinus decumbebat in lecto, à molestiis omnibus liber, & perturbationis expers permanfit æger, nullo pondere premebantur pulmones, sed quamprimùm se erigeret in lecto, pulmo pristino motu libero privatus, & deorsum ductus, onere præternaturali opprimebatur. Hanc connectionem partium inusitatam, abscessus prædictus viscositate suâ posse gignere videbatur, & attenuantia medicamenta Narcoticis contraria indicare.

Et cùm neque Balsamica, neque Pectoralia, neque etiam Spirituosa, quicquam conducere tollendæ causæ citò observarem, & cùm tantam illuviem pituitæ viderem tussî exantlatam, Diætam Exiccantem hujusmodi præscripsi, cum Prognostico, siquid illi spei ex medicamentis quibuscunque affulgere possit, ex hoc potu, temporis progressu, indubitatè expectaret:

℞. Rasur. lign. Guaiac. ℔ss. sarsapar. incis. ℥iiij. Chin. nodos. incis. ℥ij. santal. alb. citrin. ana. ℥ss. infund. in aq. font. ℔. xij. per xv. horas. Deindè coq. in vase dupl. lento igne, ad tertiæ partis consumptionem; addendo inter coquendum passul. major. incis. ℥iiij. & sub finem coctionis glycyrrh. ras. ℥ij. Coletur, & depuretur per subsidentiam. Bibat ℔ij, vel paulò ampliùs quotidie. Commodiùs præparari potest dimidia solummodò quantitas hujus Apozematis, quò meliùs conservetur, in tempestate calidiore.

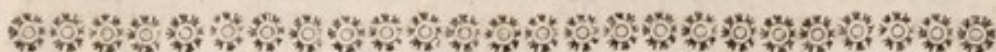
Eventus

Eventus fuit, quòd paucos post dies lecto exurgere valeret, tussì immunis; & intrà duas septimanas, sanitati perfectè restitutus horto obambulet. Veruntamen persistebat paulisper, meo monitu, in usu potùs Diætetici, nè recidivam aliquam pateretur.

Similem successum habuisse contigit, in *Empyemate Pleuritidem* malè curatam insequenti. Juvenis bibliopolæ, postquam inflammatio lateris suppuraret, & abscessus ruptus in cavitationem thoracis pus copiosum effunderet, pharmacopola me accersiri æquum ducit. Tunc verò corpus suum nè tantillum quidem inclinare, aut deflectere potuit, quin statim tussiret, magnamque puris copiam, ad libram saltem mediam, parùm abfuit quin totam libram, singulis tussicendi paroxysmis, paulatim exantlaret. Ego potum ejusmodi diæteticum extemplò præscribebam, consimilisque ejus effectus sensim succedebat. Et hujus exempli mentionem feci, quia in istiusmodi casibus, autores clari, & potissimum *Fabricius ab Aquapendente*, periculosam lateris apertionem, inter quartam & quintam thoracis costam, ad pus profluendum, suadere solent.

Observatio V.

De Lumbricis Variolas progignentibus.

Illius natu maximus Ornatissimæ Viduæ, undecim annos natus, in Junio, ætatis penultimæ, Variolis laborabat. Cùm primùm illum inviserem, febris fuit peracuta, pulsus celer & vermiculans, ventriculus nausæa affectus, anhelitus Difficilis; de nullo tamen dolore rogatus querebatur, quoniam caput stupore ingenti fuit detentum, usque adeò ut pænè elinguis esset & astantes nullos cognosceret. Pustulæ rubræ paucæ erumpere in facie incipiebant. Sed post operationem Emetici illius mitis, ac tutissimi, nempe radicis Epicacuannæ, omnia in melius versa; proximo manè multùm remittebat febris, anhelatio sublata, & gravibus omnibus symptomatis solutus est; adeò ut variolæ protinùs mites, satisque distinctæ, sine discrimine procederent.

Die duodecimo à primo morbi insultu, febre secundariâ prorsùs immunis fuit, & extrâ discrimen omne videbatur constitui; adeò ut parentem admonerem, me ante dies alios quatuor elapsos non ampliùs rediturum, nisi inexpecta-

pectatum aliquod symptoma ante tempus destinatum praesentiam meam requireret. Sepositis igitur, aut intermissis medicamentis, jussi ut solummodò haustulum vini Canarini tepefacti bis quotidie fumeret. Die verò morbi decimo quinto, nuntius mihi properanter accessit, obnixè rogans, ut puerum hunc moribundum, nullâ interpositâ morâ, protinùs inviserem. Adventans eum reperii febre acutissimâ correptum, pulsû undulante & formicante, anhelitu difficili, & torminibus ità exquisitis excruciatum, ut ingentes clamores continuò tolleret. Præterea duos Lumbricos rotundos vivos, vino illo perturbatos rejecerat, alterum vomitu, alterum verò sede. Quo indicio me commonefaciente, plures alios Lumbricos tam gravia symptomata posse comparare conjectans, statim præscripsi salis mirabilis, salis cathartici amari ana. ℥iij. in aq. font. tepefact. ℥vj. solvendas, & quamprimum exhibendas. Porro ol. nuc. mosch per express. ℥j. instar Cataplasmatidis, umbilico adhibendam.

Insequenti manè rediens, procellam planè sedatam, & tranquillitatem novam stabilitam inveni. Quocircà febris omninò profligata est, tormina consopita, pulsus sanorum similis, & facile respirabat. Denique à nutrice audiebam, infinitum, & pænè incredibilem filamentorum quorundam, aut vermium minimorum numerum per sedes, quas paulò antè copiosas habuit, fuisse expulsum.

Quamobrem nè novi tales tumultus in posterum ab aliis Lumbricis contingerent, & quia tempus purgandi commodum appropinquabat, præscripsi Bolum sequentem, vesperi illo exhibendum, & manè proximo haustum catharticum, repetendos tertio quoque die, ad quintam usque vicem.

℞. Semin. hyperic. ℥j. sem. fantonic. agaric. troch. ana. ℥ss. syrup. de absyn. q. s. F. Bolus.

℞. Rhei el. Agaric. opt. ana. ℥ij. folicul. fenn. mund. ℥j. semin hyperic. ℥ss. fol. thym. satireiæ ficc. ana. p. j. tartar. alb. crud. ℥ij. Inf. & coq. in aq. font q. s. colat. ℥iij. dissol. mann. sal. mirabil. ana. ℥iij. M. F. Potio.

Ex primâ catharsi duodecim Lumbricos mortuos dejecit; proximâ decem; tertiâ quindecim; quartâ undecim; & denique quintâ sex alios, omnes rotundos, albidos, mortuosque, ac plerosque circiter novem pollices longos, præter agmen quoddam, aut seminarium nascentium vermiculorum, vix formam perfectam adeptorum, cum primâ purgatione exclusorum.

Inter purgationes inducias hostibus dabam, & nulla anti-helminthica propinabam, sed solummodò statui, ut cochlearia iij. vini prioris Canarini, ad vires refocillandas, & corpus
ab

ab ulteriori putredine conservandum, bis in die pergeret haurire. Tùm demùm consului, ut incolumis, ægritudinisque omnis expers, aere rusticano se reficeret; utque post intervallum duarum septimanarum de Electuario sequenti lingeret cum bacillo glycyrrhizæ, ad magnitudinem nucis juglandis, singulis matutinis, donec totum deglutiret.

℞. Semin. fantonic. integr. ʒj. mell. commun. ℥ss. M.

Sic incorruptâ valetudine denuò fruebatur, & à Lumbricis securus in posterum degebat.

Cùm verò *Sal catharticum Amarum*, & *Sal Mirabile*, vires suas auxiliatrices in præsentì curatione præbuerint, atque in frequenti meritò jam sint apud nos usu, nec non primum illorum salium vulgò credatur esse verum ac genuinum sal ex aquis mineralibus purgantibus extractum, æquus & idoneus ejus usus nullo modo, ut opinor, interpelletur, si demùm innotescat, *Sal illud Polychrestum esse sal Gemmæ, sive Fossile, aut marinum*, in magnâ copîâ aquarum mineralium catharticarum coctum, crySTALLIZATUM, aut ad ficcitatem evaporatum. Quanquam & magna pars salis communis, sive marini dicti quo cibos condimus, habetur sal fossile in aquâ marinâ solutum, purificatum, & evaporatum. Aut aliter fit sal illud catharticum ex sale fossili, sive marino, similiter soluto,

to, atque inter concrefcendum inflillando oleum aliquod Chymicum, putà Abfynthii, &c. Nam varii funt operandi modi, varii ejufdem ferè falis dicti cathartici fapores, juxtà opificum diverfam peritiam aut verfutiam. Neque mihi quoquomodo perfuadere unquam potui, à primo ejufdem falis ufu vulgari, aliud id effe poffe, quàm fal Muriaticum arte alteratum; quandoquidem tam inexhaufa falis copia, pro minerali aquarum catharticarum habita, vili pretio paffim fuppetat, & cùm tam exigua illius quantitas ex aquarum evaporatione reverà fuppleatur.

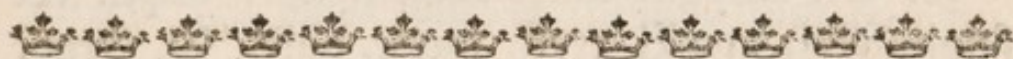
Quinetiam tametsi Curiofi facilè conjiciant, neque omninò dubitent, nitrum, alumen, vitriolum, aliaque falium genera, ex analyfi aquarum mineralium exquisitâ, quam deftillatio illis fupeditat, fc invenire, ac detegere; tamen rariffimè aliud illorum principium falinum, aut caufam falfedinis generalem comprehendere fas eft, quàm fal Foffile in penetralibus terræ concludum, & cujus mineras fubterraneas rivuli aquarum præterfluunt, antequam earum fcaturigines in confpectum noftrum prodeant. Et certè aquæ Fontium Mineralium falfedine majori, aut muriaticâ imprimis donantur, cùm fale præfato primùm faturantur, fed poftèa per colatorium terræ, quam præterlabuntur, paulatim expreffæ, magis magisque dulcefcent; quemadmodum & aquæ ipfæ marinæ redduntur etiam dulces, per intima terræ, lege Naturæ Circulatoriâ, circumfluentes. Sic fal marinum

rinum in terrâ fit fossile, ut fossile mari fit marinum.

Adhæc, aquas illas minerales catharticas, quæ minimum salis destillantibus præbent, & tamen purganti facultate eâdem pollent, quâ aliæ quæ plus ejus reddunt (quales sal perparcè suppeditantes sunt aquæ nostræ Epsomenses & Richmondenses, in aere saluberrimo sitæ) sal noxium aliquod, præ aliis continere posse ad suspicandum inducor.

Denique falsedinem Oceani immensi ex nullo alio fonte deducere licet, nisi ex quamplurimis mineris salis illius fossilis, per alveum maris longè latèque distributis.

Observatio VI.

De Anginâ.

Conjux Excellentissima Præsulis amplissimi, & Archiepiscopi Reverendissimi, pietate, eruditione, & prudentiâ singulari maximè conspicui, Anginâ corripiebatur. Interiores laryngis & faucium musculi phlegmone tenebantur, tumorque internus deglutitionem

nem inhibebat. Os pariter illuvie phlegmaticâ & spumosa obruebatur.

Manè accersitus phlebotomiam in brachio instituebam, & paulò post enema emolliens injiciendum; quo rejecto, Domina insignis Linctûs insequentis cochleare singulis horis accipiebat. Notandum verò, si tumor ejusmodi faucium, introrsum versus, omnem deglutiendi facultatem auferat, Cucurbitula sicca una aut altera colli spondylis affixa, ita musculos gulam, sive œsophagum, & guttur comprimentes retrò abducet, ut opportuna potestas detur medicamenti hauriendis, aut alimentis absorbendis, durante scilicet Cucurbitularum applicatione.

℞. Ol. amygd. dulc. recent. flor. sulph. vel sulph. vivi, ana ℥j. cryst. tartar. pulv. ℥ij. syrup. de althæ. ℥iij. ol. nuc. mosch. still. gtt. iiij. sacch. cand. ℥ij. M. F. Linctus.

Ex operatione medicamenti tam vulgaris, quod primas vias, citrà reliqui corporis perturbationem ullam, commodissimè expurgat, & alvi fæces, durante phlegmone, satis validè detrahit, rediens proximo manè inclytam Dominam ab Anginâ perfectè liberatam inveni; ac deindè post duos dies haustum catharticum propinabat, neque aliis remediis illi opus fuit. Hoc verò morbo laborantes iterum atque iterum audiivi constanter asseverantes, quòd ex singulis cochleariis ejusmodi Linctûs delibatis intu-

intumescencia sensibilibiter magis magisque de-
crescere solet.

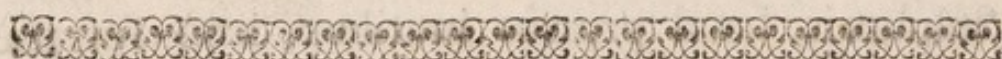
Et profectò constat Sulphur tam vivum, quàm in flores sublimatum, in tumoribus illis faucium, hæmorrhoidalibus, aliisque pluribus præstantes minimèque contemnendas continere vires. Annotandum solummodò universalialius usui præcedere debere; & corpora fluida, ac constipationis immunia priùs reddi oportere, quò curatio, ejus ope, fæliciùs ocyùsque succedat.

His adjicere libet, Observationem de naturâ Sulphuris, haud prorsùs inutilem, imò fortassè non levis momenti ad Praxin, & quam Experientia mihi comprobavit, sed quæ hætenùs, quod scio, intacta fuit apud autores diligentissimos.

Flores Sulphuris sublimati, quanquam facultate deficcandi humores superfluos fuerint præditi, & quanquam primâ facie purificationem insignem, exaltationem, & excellentiam majorem præ se ferant, tamen introsumpti plura gravia incommoda secum ducunt. Etenim circâ superius ventriculi orificium nimis diu immorantur, pituitosis humoribus in ventriculo contentis sæpè innatant, aut fluitant, Nauseam exindè creantes importunam, & quæ Nausea est cruditarum & indigestionum feracissima. Sed Sulphur vivum ac nativum his noxis planè liberum est. Nam terreno suo pondere ad fundum ventriculi facile descendit, neque Nauseam

am idcirco parit, sed postquam vim suam exciccantem supra diffuderit, locum tempestive mutat, prolabiturque in intestina, ut demum per alvum, tandem excernatur. Cum è contrà Flores illi sublimati, & pondere suo nativo penitus orbat, calore ventriculi naturali exuscitati, rursus in sublime tendunt, & levitate suâ ascititiâ stimulat, fursum attolluntur, contrà leges Coctionis. Quare longè tutius videtur, uti internè Sulphure vivo, quod solum ægris veteres Medici propinabant, quàm Flores istos leves, artificiales, & magis insalubres.

Observatio VII.

De Variolis Anomalis, sive cum Morbillis consociatis.

CUM in tractatulo priori noxam ægrotantibus formidabilem, ex medicamentis impensè calidis, Theriacâ putà Andromachi, Mithridatio, aliisque similibus, non modò in therapeiâ Infantum, verum & Adultorum febricitantium adverterim, & crebris usurpârim sermonibus; Exemplum veritatis prædictorum maximè deplorandum, cum pace superiorum, hic enarrabo, quò melius tanti Exempli autoritas alios à consimili infortunio, si

Deo

Deo placet, deterreat. Cùm primùm Serenissima Regina nupera nostra, immortalì Coronâ jam fulgens in Cælis, mihi statum salutis Serenissimi Regis, exindè etiam Beati, exponere dignaretur, quo tempore honos immeritus tanto Regi serviendi mihi concessus est; Regina, inquam, inter optimas, prudentissimas, dulcissimas, & maximè pias (inter omnes quæ hæcenus ab exortu mundi, aut ubicunque vixerunt; & à cujus præsentia nemo sine gaudio & alacritate unquam discessit) meritò annumeranda, de seipsâ narrare dignabatur: *quotiescunque se admodum malè valere, aut febricitare persentisceret, sibi morem invaluisse, ex consilio Clarissimi Loweri, tùm defuncti, ut Theriacam Andromachi, ad sudores acciendos, sub ingressum lecti, haud parcè sumeret.* Cui ego tùm temporis, duobus circiter annis priusquam Variolis illis perniciosus corripereetur, ex quibus vitam mortalem cum immortalì commutaret: *etsi veneratione non levi Doctissimum Lowerum semper prosequor, tamen mihi videtur Majestatem Vestram ex illo medicamento tam impensè calido extremum vitæ periculum subituram esse, quandocunque Vos detinebit Febris permanens & continua.* Nunquam enim vidisse contigit Febres magis exitiales, & Phrenesi furibundâ citiùs conjunctas, quàm in illis ægrotis qui Theriacam Andromachi, Mithridatium, & similia calidissima Alexipharmaca, ineunte primùm Febre, inauspicatò sumpserunt. Idque nocumenti eò magis evenire solet, quò Febricitantes fuerint temperamenti calidioris & san-

& sanguinei, & quo temperamento omnium optimo nemo Vestrum excellit. Porro Galenus, inquam, qui in laudes Theriacæ multiplices librum consultò scripsit, nuspiam ejus usum ad Febres Ar dentes, sed ad Chronicos solummodo affectus, ac venenatos, laudibus suis celebravit. Attamen his omnibus, aliisque ejusmodi oblivioni dein traditis, & consilio celeberrimi Loweri memoriæ firmæ etiamnum inscripto, Reginae summè admirandæ, sub primum Variolarum insultum, vespèrâ primâ Theriacam Andromachi sumere placuit, atque sudoribus nullis juxtà consuetudinem emanantibus placuit manè insequenti ejusdem duplicem quantitatem iterare, ad sudores frustra eliciendos, priusquam Medicorum consilium exploraret. Sic visum est rerum omnium Sapientissimo Gubernatori Reginarum optimam à populo indigno in Cælos derepentè transferre. Nunquam tot lacrymis, tam veris fletibus, tam universis luctibus quisquam mortalium, nè parens quidem dilectissimus à filio charissimo, ante illam plangebatur. Neque enim tam Reginae unius jactura deplorata, quàm Regni totius clades & ruina tum temporis videbatur contingere. Veruntamen dolorem acerbissimum quem tantæ calamitatis memoria semper refricat, multum mihi minuit, quòd scopulos illos, in quos naufragium fuit factum, ego indigitarem, & periculi futuri præmone-rem.

Et quia nonnullæ doctorum procul disjitorum, & maximè transmarinorum criminationes super hoc funestissimo casu fuerint in vulgus iniquè disseminatæ, tam quoad Medicos quàm quoad morbum; ad veritatem rei certiùs cognoscendam pauca quædam scitu non indigna, permissu Superiorum exorato, adjicere non gravabor.

Variolæ, ex quibus pretiosissima illa vita tam subito abrepta est, fuerunt omnium deterrimæ, ac summè perniciosæ; nimirum cum Morbillis confociatæ, quasque Erysipelas in facie, Petechiæ, & Hæmoptysis usitatò concomitantur. Et medicos id temporis advertebam insigniores, cum alii Variolas comparere, alii Morbillos contenderent, conjunctas fuisse morborum amborum vires, & quorum vim simul unitam me plùs semel observâsse, affirmabam. Quod quia nunquam à quopiam autore, quod scio, literis consignatum, neque à Medico forsan alio priùs observatum, digressio hæc veniam faciliùs obtinebit.

De historiâ Variolarum illarum, ac naturâ pænè Pestilentiali (quæ quantùm ab errore isto Theriacali pendebat, facile est judicare) potui multa conscribere, sed ea breviter tantummodò perstringam. Die tertio morbi exanthemata in conspectum primum prodibant, cum tussî admodum molestâ; atqui eâ facie erumpebant, ut medicis planè dubium esset, an Variolæ certò forent, an Morbilli. Die quarto Variolæ in facie, ac reliquo corpore, sub propriâ & distinctâ

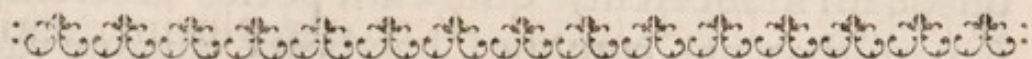
M formâ

formâ se ostendebant. Die sexto manè pustulæ Variolosæ per totum pectus in Morbillorum maculas rubras majusculas sunt conversæ. Atque Erysipelas, *Rosa* dicta, totam faciem intumescentiâ replebat, pustulis prioribus locum cedentibus. Illâ vespérâ, Petechiæ plurimæ latiores, & rotundæ, in fronte suprâ supercilia, & in temporibus aspiciebantur. Cùm verò maculas illas non fuisse Petechiales, (quas mox venturas ego manè prædixeram) verùm Sphacelatas ob nigricantem earum colorem, quidam Medicus Peritissimus asseveraret, proximo manè diei putà septimi, aliquot Macularum illarum phlebotomo Chirurgi celeberrimi, durante Consultatione pungebantur, & sanguis ex illis effluens veras Petechias fuisse demonstrabat. Post mediam noctem diei sexto succedentem, & quâ nocte ipse pervigilabam, magna anhelitûs difficultas oborta est, & paulò post sanguinis sputum copiosum. Die septimo mictus sanguinis sputo ejus successit. Die octavo latæ Morbillorum maculæ in pectore permanebant, sed in artubus inferioribus, ubicunque fuerant pustulæ variolosæ, omnis illarum intumescencia prorsùs evanuit, eæque in Maculas rotundas, pustularum magnitudinis æmulas, intensè rubras, & summè coccineas versæ, superficie earum lævi, & nequaquam eminenti, instar stigmatum Pestilentialium. Porro pustula una magna pure repleta, lato circulo coccineo Pustulam ambiente, instar cujusdam Anthracis, suprâ Cordis regionem à me tunc annotata est; & sub quâ pustulâ plurimum sanguinis extravasati, aperto postea corpore

corpore, est repertum. Denique circiter mediam noctem animam sanctissimam, proh dolor! efflavit.

Observatio VIII.

De Affectione Hystericâ.

 N affectiones muliebres Hystericæ dictæ, ab utero potissimum, an à ventriculo depravato, an ab aliis corporis partibus originem traducant; an illæ aut ab utero, aut à Liene, aut à pulmonibus, primariò vel secundariò pendeant, ego haudquaquam disceptabo. Controversias sanè Medicas subtilioribus ingeniis, aut quibus aliis per otium licet, facile est suscitare; lites dirimere, prudenterque judicare, res est gravissima ac laboriosa, doctorumque Professorum subtili acumine perquam digna; sed morbum propulsare salutaribus remediis, est omnium utilissima, & summoperè laudanda.

Mercatoris opulentissimi, qui paulò antè Munimentorum omnium Societatis *Africanae* fuerat Præfectus, uxor eximia, annorum circiter triginta quinque, valetudine adversâ diu laborabat. Sed inter plures muliebres querimonias res præcipuæ notæ fuit, quòd ab horâ decimâ vespertinâ, quâ ibat cubitum, usque ad secundam matutinam,

erecta in lecto federe pallio suo cooperta cogere-
tur; neque interim caput pulvinari incumbere
possit, metu strangulationis deterrita, à flatibus
fursùm elevatis. Cùm Narcotica somnum ne-
quaquam inducerent, quin eum potius arcerent,
& perturbarent; cumque Chalybeata, aliaque va-
ria à Medicis præclaris antea præscripta, constitu-
tioni tenerrimæ plurimùm obesse putarentur, e-
quidem consului ut Bolum sequentem fumeret cu-
bitum itura, superbibendo cochlearia quatuor hu-
jusmodi Julapii.

℞. Confer. flor. borrag. ℥ij. castor. opt. ℥ss.
fyrup. caryoph. q. s. F. Bolus.

℞. Aq. lact. alexit. ℥iiij. puleg. rutæ ana ℥ij.
bryon. comp. pæon. comp. ana ꝑj. fyrup. de artem-
is. ℥jss. M. F. Julap.

Ex his tantum levamen protinùs sensit, tantam
spiritibus pacem & requiem, ut in lecto decum-
bere, caputque cervicali statim inclinare, non am-
plius dubitaret; & quanquam somno non ita re-
pentè se componeret, tamen noctem placidam,
flatibusque immunem, neque somno mediocri
destitutam, in posterum traducebat.

Sed quia Pilulæ illi magis gratæ fuerunt, hu-
jusmodi præscripsi, quarum unam aut alteram,
quandocunque se malè haberet, si horâ decubitûs
fumeret, nunquam placidâ & tranquillâ nocte
Domina hæc postea carebat; neque à plus de-
cem annis has pilulas in promptu semper habenti,
neces-

necessarium fuit amplius confugere ad meum,
aut cujusquam alterius Medici auxilium.

℞. Castor. opt. sublt. pulv. ʒj. myrrh. el. gal-
ban. puriss. ana ʒss. croc. opt. ʒj. extract. gen-
tian. in tantillo aq. gentian. comp. dilut. q. s. F.
pilul. mediocres.

Non hîc silentio præterire possum, Narcoti-
ca fæminis Hystericis, ad soporem inducendum,
non sine noxâ & incommodo sæpè exhiberi. Si-
quidem Hysterica propriè dicta, ut castoreum,
myrrha, galbanum, assâ fætida, & crocus, quam-
plurimis mulieribus somnum tutò & efficaciter
conciliant; quando Opiata aut Narcotica, quan-
tumlibet nocturnæ requiei capeßendæ sint di-
cata, præter alia mala & incommoda, eas mu-
lieres insomnes agere noctes sæpenumerò co-
gunt. Inter omnia verò tempora, quibus Nar-
cotica tenero sexui inauspicatissimè solent exhi-
beri, nullum mihi videtur magis infælix & in-
faustum, quàm illud *Puerperii* tempus, Et
quanquam Obstetrices vulgares, atque Medici
ipsi, in torminibus & vigiliis Puerperarum, Nar-
coticis audacter uti sæpè minimè erubescunt, ta-
men persuasissimus sum, sanam priùs & firmam
fæminarum n' u'tarum valetudinem, Narcoticis
tunc temporis usurpatis præter modum sæpissimè
lædi, depravari, & præ aliis omnibus causis prop-
tereà in morbidum ac valetudinarium statum
perverti. Hinc igitur illis obstructions pertinaces,
mensium suppressio, decolores & pallidissimi vul-
tus, inappetentia, tormina ventris diuturna, me-

lancholiæ, & nonnunquam maniæ superveniunt. Hinc deinceps labes morbida temperamento adeò clavo trabali infigitur, ut neque Chalybeatis, neque aliis quibuscumque possit in solidum tolli, ante proximum parturiendi tempus, quo sanè vera, & maximè opportuna crisis easdem sanitati pristinæ restituendi rursùm redit, & occasio idonea errores priores corrigendi, siqua unquam, ministratur.

Observatio IX.

De Ventriculi dolore summo, cum Vomitu periodico conjuncto. Item de dolore Colico; ejusque tam Præcautione, quàm Curatione.

Illuſtris Domina ventriculi dolore graviffimo, & Vomitione importunâ, alternis ferè ſeptimanis, redeunte, per plures annos laborabat. Medicos noſtros celeberrimos diu, fruſtraque conſuluerat, qui venæſectione, emeticis, narcoticis, chalybeatis, aliisque minimè contemnendis remediis ventriculo affecto ſubvenire nitebantur. Poſt multam operam, ut accidit, inutiliter locatam, ego Vinum ſequens Medicatum præſcripſi, quo primùm ſæpiùs, poſtea rariùs, iterato, ab omnibus

bus symptomatis ventriculus ejus tandem liberatus est, & absque aliis medicamentis Domina præfata convalescebat.

℞. Summitat. absyn. Rom. centaur. min. ana M. ℥. flor. chamæm. p. ij. rad. gentian. incis. ʒij. Infund. frigidè per xij. horas in vin. alb. ℔iij. colatur. rursùm infund. frigidè rhei el. incis. ʒx. rad. calam. aromat. pæon. mar. ficc. ana ʒiij. enul. campan. ʒj℥. semin. coriand. ʒj. M. Coletur tantummodò inter utendum.

Præclarissimus Bateus noster in adversariis suis privatis (quorum syllogen magnam mihi contigit comparare, nempe de singulis corporis morbis, à capite ad calcem, observationes omnes complectentem tam suas, quàm alienas quas in communi hominum consortio annotare solebat, præscriptum tradit, quod in Pharmacopœiâ Bateanâ, à Shiptono, pharmacopolâ non ita pridem peritissimo, typis mandatâ, describitur sub titulo Tincturæ Rhabarbari; & cujus notitiam Baro illustrissimus G. ventriculi dolore, & viscerum torsionibus, ante ejus usum, diu excruciat, à pharmacopolâ suo, quadragintâ librarum Monetæ Anglicanæ pretio acquirebat, cum nullo ære à Medico suo ordinario id impetrare possit. Nempe ejusdem usu Baro ille nobilissimus citò convalescebat, cui irrita priùs fuerant alia omnia medicamenta. Hæc verò fuit formula,

℞. Rhabarb. el. incis. ℥ij. uvar. passar. enucleat. N. 60. glycyrrh. ras. ℥ij. facch. cand. lbss. aq. vitæ vel anis. lbij. Macerentur &c. F. Colat. Da cochlear. ij. vel. iij. matutino tempore, quoties fuerit necessarium.

Colicus dolor sic falsò nuncupatur, cùm paroxysmus quilibet gravior sit semper Ventriculi affectus, non Coli intestini. Magnitudo Coli ampla facibus accumulandis est maximè idonea, ejusque plicæ ingentes eisdem retinendis sunt accommodæ. Sed substantia coli crassa & obtusa, quanquam flatus ex eo sursum lati caput, ventriculum, aliasque principes corporis partes nonnunquam laceffant, in alvo putà constipatâ, tamen tantis cruciatibus, spasmisque progignendis, quanti Colicâ laborantes sæpissimè torquent, non videtur esse posse causa effectrix aut adæquata. Cæterùm Ventriculo cruditatibus depravato, ac læsis ejus functionibus (cùm Culina sit totius corporis, in quâ scilicet cibi omnes coquuntur, comminuuntur, & in cremorem quendam, aut Chylum, conficiuntur, ad futuram alimenti distributionem, corporisque nutritionem) morbi ferè omnes, & maximè colicus dolor, juxtà discrepantiam temperamentorum, & partium peculiarium imbecillitatem, sive nativam, sive adventitiam, diversimodè contingunt. Os, sive introitus ventriculi, insigni nervorum plexu cingitur ac munitur, spiritibus plurimis eò excubias primas facientibus, nè res noxiæ aut hostiles, pro amicis atque alimentosis, sine sensatione aliqua,

quâ, perturbatione, dolore, aut singultu ingruente, tanquam classico quodam, in castra ventriculi ampla admittantur. Tunica etiam ventriculi interior tota est nervea, ac sensationi inserviens, adeò ut, cum sæva aliqua tempestas in ventriculo oriatur, flatibus furibundis procellam suscitantibus, illicò fremant propinqui spiritus, facile in spasmos ruant, & tensiones, inflationes, intumescantiasque maximè dolorificas ciant. Proindè ventriculus tum ex fabricâ suâ, tum usu, sedes propria, ac primaria, torsionum illarum molestissimarum, & sæpè perniciosarum, quæ in Colicâ excruciant, videtur stabiliendus. Certè Galenus, veteresque medici sapientiores, ventriculum tanquam basin ac fulcimen pænè omnis sanitatis considerabant, cum Absynthiata in aquâ, siquando conjungeretur febricula, in vino si febris abesset, toties propinarent, ac si sola, instar omnium, salutem corpori imbecillo restituere ferè valerent.

Obiter Julapia hodierna, destillatione exorta, veteribus medicis planè incognita fuerunt. *Aqua, Vinum; Ptisana*, sive hordei mundati decoctum; *Melicraton*, sive hydromel extemporaneum; *Οἶνον μέλι*, sive *vinum mulsum*, aut melilitum; *Passum*, sive vinum passulatum, ex uvis ficcis expressum; *Sapa*, sive vinum coctum; *Posca, Oxycraton*, sive acetum aquâ mistum, fuerunt omnia ferè Julapia, quibus majores nostri utebantur, in medicinâ administrandâ. An verò Julapia illa veterum, propter simplicitatem, sumptûs parcimoniam, atque *εὐπορυσίαν*, an ea hodierno

hodierno in usu, eò quòd magis gratificentur & gustui delicatulorum, & locupletum voluntati, præponi mercantur, sagaces, periti, probique medici litem dirimant.

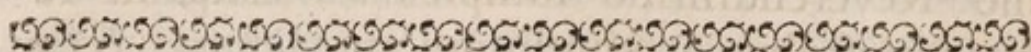
Quòd verò ad præcavendam Colicam attinet, masticatio frequens Rhabarbari ventriculum sic affectum præ aliis corroborat, cruditatibus onustum sublevat, flatusque illius discutit, antequam in procellam sæviorem denuò exuscitentur. Dioscorides consultit, ut *Στομαχικοῖς ὡς ἐστὶ ζλαμασσώμῃον καὶ καταπινόμῃον, μηδενὸς ὑγρῆς ἐμπρόσθεν*. *ut ventriculo affectis rhabarbarum ita ut est, in substantiâ scilicet, masticeatur, ac citrà sorbitionem ejus liquidis immisti lentè deglutietur.* Expertusque ipse eloquor, qui diros paroxysmos Colicos, saltem unum & alterum, Iliacæ passionis ferè æmulos, quondam sustinui, eâque masticatione diu liber à levissimis protinùs evasi.

Paroxysmis gravioribus subito occurrendum est, neque segniùs agendum, nè enormes vomitiones motum fibrarum intestinalium peristalticum tandem pervertant, Iliacamque illam miserandam passionem inopinanter accersant. Sane chronicis, levioribusque ventriculi inflationibus sæpè recidivis sedandis Tincturæ illæ superscriptæ Rhabarbarinæ, aut rheum manducatum, Elixir Salutis dictum, ut & Mithridatium, Theriaca Andromachi, plurimæque ejusmodi alia, sæpissimè sufficiunt. Quòd si Colicus dolor vehementiùs excruciet, immanesque oboriantur vomitiones, fæcibus obduratis, viâque dejectionum
prorsus

prorsus occlusâ; post venæsectionem, enemaque valdè salinum, ubi indicantur, cathartica laudano conjuncta paroxysmum tollere plerumque solent. Tincturæ Sacræ, sive Hieræ Picræ, uncia tres, cum Laudani Liquidi Sydenhami guttis quindecim, vel viginti, inter paroxysmi sævientis intervalla propinata, & proximo manè aquarum mineralium catharticarum libræ tres, paulatim epotæ, paroxysmum Colicum potenter profligabunt. Neque etiam exigui usûs nonnunquam sunt, cùm sal mirabile, tùm catharticum amarum, in aquis mineralibus soluta, atque iterata quousque vias inferiores aperire possint. Tutissima enim sunt hæc blanda cathartica, cùm fortiora illa magis invalentia, bili ferocienti stimulos addentia, vires ægrotantium, & maximè Melancholicorum nimis labefactent, Icterusque post se crebrò relinquant. Item, post universalia, corticis Peruviani pulverati minuta quædam quantitas cum laudano liquido exhibita, & in intervallis vomitionum toties quoties iterata, si à medico præsentē prudenter imperetur, curationem paroxysmi atrocis brevissimam quandoque complet.

Observatio X.

De Hæmorrhoidum fluxu immodico.

EXimia Domina, ac vidua, gracilis, & biliosi temperamenti, Episcopo admodum Reverendo mihi vicino convivens, nocturno tempore tantam sanguinis jacturam per Hæmorrhoides derepentè fecit, ut plusquam quatuor ejus libras astantes æstimerent, ante meum adventum post mediam noctem, paucis horis deperditas. Et credibile quidem fuit permagnam vim sanguinis per sedem, nimirum absque torminibus, tunc effluxisse, quoniam Domina præfata id temporis mihi narraret, sectâ tantummodò in brachio olim venâ, tantum furorem atque impetum sanguinem suum tunc exagitâsse, ut in maximum vitæ discrimen conjiceretur, animamque pænè afflaret, priusquam sanguis rapidè erumpens medicamentis variis sisti possit. Et si vena in brachio, loco patulo & medicamentis topicis exposito, illam in extremum vitæ discrimen ita inducere valuisset, quantò majus periculum in hoc casu immineret ex venâ ruptâ aut exæsâ, in loco quo vas ipsum prorsus lateret, & quo nulla topica medicamenta partem internam affectam pertinere possint! Postquam verò Domina languescens Sacrosanctum ac postremum Viaticum ab Episcopo illo

illo Reverendissimo sumpserat, tanquam rebus terrestribus quamprimum valedictura, & in cælestes regiones illicò migratura, (interim comparatis quæ in usum præsentem mihi videbantur comparanda) jussi ut portionem spiritûs vini rectificati in vase idoneo calefacerent famuli, utque pannos laneos, unum post alterum, spiritu illo probè calefacto imbutos, ano ægrotantis submoverent. Quo fotu paulisper usurpato, sanguis ita vehementer profluens penitus sistebatur, sine quocunque alio remediorum apparatu, atque extrà omnem metum ægra protinùs constituta est. Spiritum verò rectificatum, tametsi summè penetrabilem, idcirco calefaciebam, ut fumus exurgens in venas internas ad supprimendum fluorem vi suâ sanativâ & corroborante ocyùs introiret. An verò spiritus Terebinthinæ in consimili casu pares vires cum vinoso habeat, de quo tanta meritò celebrat insignissimus & peritissimus Chirurgus nostras Dominus *Young*, in Devoniâ artem Chirurgicam summâ cum laude, & cum multorum commodo exercens, neque disceptabo, neque si experientiæ sit consentaneum, quicquam repugnabo. Fotui ex aceto in Hæmorrhagiis externis multum tribuitur, pariter ac Oxycrato, veterum *Poscæ*, sive aceto aquæ immisto & introsumpto. Eadem Domina ex tanto ac tam subitaneo sanguinis profluvio, Febre intermittenti Tertianâ deinceps correpta est, quæ cortici Peruviano facillimè cessit.

Porro autem observavi, fotum eundem ex spiritu vini rectificato, nonnunquam iteratum, pa-
riter

riter atque fotum ex aceto vinario, fluxum mensium pertinacem sistere posse, cum nulla medicamenta interna scopum destinatum attigerint, & cum astringentia ac narcotica non ita tuto fuerint adhibenda.

In fluxu mensium immodico, aquas minerales purgantes, quæ fervorem sanguinis contemperant, & miti astrictione sunt præditæ, nonnunquam satis feliciter usurpavi. Aquarum illarum libræ duæ paucis matutinis epotæ, cum unciâ unâ Syrupi de althæâ, in primo illarum haustu, non raro conducunt.

Antequam hanc decadem Consiliorum dimitto, æquum videtur admonere, quod Præscriptorum in eis unum & alterum, quoad minuta quædam minoris momenti, fortè non fuerint ad amissim eadem cum illis quæ multò prius præscripsissem; ideoque memoriâ, quantum penes eam fuit, in minusculis quibusdam suppleri. Sed summa rerum præscriptarum, undè Curationes recensitæ potissimum pendebant, ubique, & omni ex parte, fideliter tradita est.

D E

L U E V E N E R E A.

HIC morbus tam gravis & acerbus est; tam latè serpit, & perniciem suam undique spargit; tantis cruciatibus miseros plerumque opprimit; & pristina sanitas tam difficulter restituitur, ut ab annectendo quædam eò spectantia non potuerim prorsus abstinere. Primordia hujus mali, quæ pudendis solis labem inurunt, contemptui & ludicro habeant, si ita placet, ganeones & Belli nostri, & petulantibus facetiis, tanquam nugas & crepundia, ea excipiant; sed quandocunque aut prima illa inquinamenta aut succedentia, in sanguinem denuò transferentur, atque per totum corpus virus distribuetur, poenas insipientiæ debitas illi abundè persolvent.

De Origine hujus morbi ambigitur, an ab omni ævo, post homines natos, extiterit; an superiori ferè sæculo in *Europam* ex *Indiâ* Occidentali

dentali fuerit advecta. Multa sunt testimonia, aut saltem suspiciones non contemnendæ, de antiquitate hujus Luis, quanquam tot ferè Regna non ità pridem contrà ejus Natales probrosos decertârunt, alterum in alterum illud opprobrium rejiciens, quot urbes olim *Homerum* sibi gloriôsè vendicârunt. Certè nomen ejus legitimum usque ad nostra hæc sæcula in tenebris latuit. Nec forma & figura hujus Monstri à prioribus Medicis satis clarè & distinctè sunt descripta, neque ante novam suam denominationem nisi confusè admodùm cognita. Hoc autem proculdubiò scimus, plurima olim apud nos Nosocomia Leprosis recipiendis fuisse extructa; & multùm fallor, si unica & singularis domus apud nos etiamnùm maneat, Leprosis vulgò recipiendis peculiariter dicata. Porrò Venerei contagii eadem semper causa tyrannidem exercuit, nempe vaga & promiscua scortatio; nullisque sæculis defuerunt meretrices infames, quæ corpore prostituto vilem quæstum facerent: *positâ* verò *causâ* *ponitur* etiam *effectus*, quemadmodùm & *sublatâ* semper *tollitur*. Quibuscunque enim in regionibus, quibuscunque demùm locis, prostibulæ istæ, ac corruptelæ juventutis vulgares prorsùs exulant, legumque asperitas scortationem omnem coercet, deest etiam unà cum impuris scortis Lues hæc Venerea. Ubicunque verò lupanaria palàm permittuntur, remissio magistratu aut dissimulante; vel ubicunque meretriculæ latebras aliquas fædas securè nanciscuntur; eadem Lues cum horridâ malorum turbâ, cumque omni suo miseriarum famulitio, longè latèque dominatur. Atque, ut
mihi

mihî quidem videtur, in utero impuro meretricum vulgarium, quæ plurimis viris, quantumlibet sanis, sese prostant & commiscant, certò & naturaliter progignitur Lues, perindè atque ex sordibus & immunditie prodeunt pulices & pediculi. Et quoniam *corruptio optimi* est *omnium* semper pessima, cur non ex feminis prolifici, & in tantos naturæ usus destinati, corruptione pravâ & incongruâ venenata illa Lues possit *φυσικῶς* propagari?

Cùm furor & rabies plurium animalium, leviores illorum morsus, cutim solummodò pungentes, venenatos ac lethales reddit; cùm animalia quædam, aliàs mansucta, æstro libidinis indomitæ percita, miris modis exagitantur, & cùm se sentiunt tunc fortè cohibita aut refrænata à cupido suo complexu, in maximè immanem feritatem ac sævitiam feruntur præcipitanter; cùm spiritus à toto corpore elicitî, unitis viribus inter coeundum conjunguntur; cùm semen innumeris animalculis imprægnatum esse constat, & tot eorum agmina heterogenea, à scortatoribus diversis ejaculata, in eodem utero impuro invicem decertant, & inter se digladiantur; non ità mirum est, exitum tam dirum sequi, prolem tam dissidentaneam, tam prodigiosam, tam pestiferam exindè procreari, qualis est *Lues* ista *Venerea*, ità multiformis. Quibus aliter sentire placet, ut docti in hâc re, neque sine ratione & argumentis, invicem dissentiant, per me gaudeant dilectis suis sententiis, tamen potius equidem persuadeor, pestem istam popularem semper
N
fuisse

fuisse grassatam, apud scortatores infames, tam à sæculis longinquis, quàm recentioribus. An verò hic morbus miserabilis *Lepra* olim dicta fuerit, an postea *Lues* nostra, quæ ità jam serpit; certè *Lepra antiquorum Lue Venereæ* apud nos jam prorsus cessit, neque crediderim tot *Leprosorum Nosocomia* fuisse priùs condita pro *Impetigine* adhuc superstite solummodò curandâ.

Sanè *Lues* hæc perniciosa est *Supremi Judicis* tremendum quoddam flagellum, instar ensis illius stricti capiti *Damoclis* inter epulandum impendentis, omnibus scortatoribus semper interminans, quod sapientes ab impuris amplexibus faciliè deterrebit, quodque insipientes severissimis flagris aliquando cædet. Quis enim mulierosus certus esse potest, meretriculam qualemcunque sibi uni, ut videtur, stipendia facientem, non aliis pluribus fuisse priùs aut denuò fore pervulgatam, atque ideò obnoxiam venereo inquinamento, utcunque ista mendaciis suis, perjuriisque usitatis, pudorem aliquem comminiscatur?

Neapolitanus hic morbus vulgò nuncupatus est, & ab obsidione *Neapolitanâ* primum ejus contagium originem traduxisse ut plurimum creditur, anno scilicet post *Christum* millesimo, quadringentesimo, nonagesimo tertio; cùm *Neapolim* castris suis circundare diceretur *Carolus* octavus *Gallorum* Rex. Sed cùm rumorum popularium tanta sit incertitudo, ut sapientes vix quicquam pro certo pronuncient, quod non manifestis & sibi notis testimoniis confirmatur; cùm
aliorum

aliorum morborum primus exortus in tenebris æquè permaneat; cùm ita constitutum sit rebus humanis, ut in singulis sæculis quædam continuò pereant, oblivionique tradantur, & alia quædam rursùm emergant & suscitentur; cùm virus Venereum in omnes ferè regiones totius orbis, quantum nobis innotescit, ab oriente ad occidentem, à septentrione ad meridiem, jamdiu spargatur, & usquequaque diffundatur; cùm denique Medici aliquot gravissimi Luem istam infamem ante Epocham illam *Neapolitanam* contagio suo virulento *Europam* jamdudùm invasisse constanter affirmant, contrà sententiam vulgarem, sanè difficile est aliquid certi & indubitati in re ita obscurâ stabilire & decernere; quam antiquam Luis prosapiam admodùm apertè indicare videatur antiqua, ac permanens causæ existentia, nempè scortatio illicita, vaga, & promiscua, primordiis fortè rerum humanarum, aut saltem effræni hominum libidini, ac corruptelæ meretriciæ coæva.

Equidem admodùm miror, undè fabula tam falsa & ficta, acceperit fidem, & originem suam duxerit, quæ tam facilè potest refelli, de origine *Luis Venereæ* inter obsidium *Neapolitanum* à *Carolo octavo*, cùm Rex ille *Neapolim* magnificè intraret, sine quâvis obsidione, & Magistratus unà cum populo *Neapolitano* obviàm Regi procederent, urbis claves illi ferentes, post *Capuam* oppugnatam, illique deditam; quemadmodùm rem totam fideliter narrat *Philippus de Comines*, testis tunc oculatus rerum in *Italiâ* gestarum, in

Historiâ suâ honestissimâ memorabilium. Et videtur error scriptorum tam popularis & principalis de putativâ *Luis* origine enarrandâ, gravissimam causam æquæ suspicionis, de veris ejusdem natalibus ita nuper constituendis, jure præbere.

Et nullus dubitarem hanc sententiam communem recentiorum, de nuperâ *Luis* origine, posse in posterum & perpetuum refelli, verumque stabiliri, si ipsa experientia possit licitè permitti hanc litem decernere. Id autem commodius determinaretur, apud Regiones Orientales, Turcico, Persico, aut Indico imperio subditas, ubi arbitrium Satraparum solet omni juri prædominari, & ubi mancipia utriusque sexûs vulgò venduntur, instar cæterorum animalium. Nimirum si apud gentes inhumanas plures servi fani, aut commilitones fani, unâ cum juvenculâ fanâ, in eâdem domo aut recessu per aliquot menses concluderentur, ab omni consortio alieno interim seclusi, facîle tunc appareret, ex promiscuâ naturæ commixtione, & improbâ confusione, Luem ipsam veram & legitimam, pro sobole emersum, & procreari.

Sed ut hanc rem paulò altiùs perscrutemur, *Hippocrates*, cujus autoritas apud omnes doctos plurimùm valet, libro tertio de Morbis Epidemicis plurima horrenda symptomata enumerat, quæ ad formam Venereorum quam proximè accedunt: ut, *pustulas magnas, & pustulas corpore universo erumpentes, maximeque caput impetentes, ulcera fœdissima circa pubem & pudenda,*

denda, inflammationes Erysipelatodes malignas & depascentes, diarrhœas & cibi fastidia, tabes multas, aut atrophias, nunc sine febre, nunc cum febre contingentes; carniū, nervorum, & ossium mutilationes ex decidentiâ magnas, à carie præcedente, prolapsus partium abscessibus corruptarum, & denudationes femoris integri, tibiæ, aut pedis totius, prolapsus brachii, aut cubiti totius, & omnium miserrimas carniū jacturas, cum pubem pudendaque malum affecerit; ichores ulcerum & abscessuum puri absimiles, & pure omni deteriores, capillorum defluvia, fluxiones ad pudenda multas, dolores gravissimos cum vigiliis, ulcera oris serpentia, & tubercula tam interna quàm externa circa inguina, aut bubones, tubercula faucium, ulcerationes pudendorum, & similia, quæ quidem breviter tradit, & more suo conciso. An verò hæc omnia à Peste verâ, an à Pestiferâ hâc Lue etiam oriantur, in utramque partem ut differant par est doctis liberum relinquere.

Quicquid verò de turpibus *Luis* natalibus sit statuendum, certè dolendum est maximè, Curationem tantæ ægritudinis, omnes corporis partes, tam internas quàm externas, à capite ad calcem, polluentis, è manibus Medicorum doctorum & peritorum ità profugisse, atque Chirurgis, necnon tonsoribus imperitis, ignarisque quibuslibet vulgò concedi. Quis enim tam fatuus & insulsus, quis tam illiteratus ardelio, qui non Medicafter in hoc morbo circumforaneus facilè evadat, sine instituto, sine sumptu, & sine

arte; qui non curationem *Luis*, aut saltem *Gonorrhææ* Infallibilem perfrictâ fronte polliceatur? Quales autem hi sunt Medici? Sartores ut plurimum & fabri, similesque artifices, popinatores inertes & decoctores, qui in officinis suis fidem prius labefactaverant. Quàm infælix igitur & misera est Infectorum conditio, qui duplices sustinent poenas, damnanturque tum atrocissimi morbi cruciatibus, tum rudis agyrtae ignorantiae periculosa! Quasi levissimi quilibet affectus peritiam Medicam jure efflagitarent, morbus verò maximè anceps, medullisque penitus infixus, cuivis illiterato possit tuto demandari!

Ut autem summum discrimen *Lue* Infectorum manifestius appareat, considerandum est, hunc morbum frequenter esse Protei-formem, & post primam ejus subjugationem, sæpè novas postea induere facies. Illud equidem facile adducor ut credam, propterea quòd tot tabidos & atrophiam confectos, pulmonibus ferè intactis, nec nisi secundariò læsis, viderim perire. Et nisi ex acuto aliquo morbo illos contigerit extinguì, marcore & atrophiam vix intellectam tandem contabescere semper observavi. His lac Asininum, pectoralia, narcotica, & similia, primam venenatam causam nihil respicientia, ad supremum usque diem frustra exhibentur. Chirurgi salivatione absolutâ, & mercede laborum acceptâ, integram sanitatem audacter promittebant; atque denuò ægrotantes, longè diversis symptomatis quàm prius affecti, neutiquam somniant de reliquiis fomitis venenati, aliquamdiu conso-

confopiti, & intus delitescantis, sed sub novâ formâ revirescentis. Interim Medicus quantumlibet peritus, nihil causæ Venereæ facile suspicabitur, atque ægrotus partim ex verecundiâ, partim præteritæ curationis securus, de pristinis rebus oblivioni jam traditis nullam mentionem facit. Heu quanto igitur discrimine versantur hujusmodi ægrotantes, cum nec ipsi de causâ ægritudinis primariâ nè verbum musitent, cumque Medici contrâ morbum incognitum, Andabatarum more, cœcutientes militent! Certe Autores nonnulli, magis emunctæ naris, veritatem horum suboluerunt, cum ita prudenter illi consulerent, quoties aut dolor Ischiadicus, aut Rheumaticus, aut alius valdè pertinax, remediis propriis & usitatis nequaquam cederet, ut ad Diætam sudorificam, è Ligno sancto, Sarsaparillâ, & consimilibus, tanquam ad sacram Anchoram confugeretur.

Ex his *Luis* reliquiis spretis, & aliquamdiu abditis, non solummodò pendet valetudinaria, & misella parentum, æquè ac aliorum scortatorum conditio; sed & hinc morbi aliquot puerorum tralatitii, & fermè immedicabiles, & quos nominare minimè convenit, nè nati insonites, viri tandem facti, contumeliam, mœstitiam, atque animi perturbationem aliquam exindè immeritò patiantur. Quamlibet enim majus est reverà dedecus à vitiorum suorum, quàm natalium, turpitudine & infamiâ, tamen novi viros eximios & fortes, clarâ & illustri stirpe, sed illegitimè prognatos, qui præter modum dolo-

re opprimebantur, quoties de natalibus suis spurii mentionem aliquam factam ex susurris clanculariis in communi hominum consortio illi suspicarentur. Atque in eâ re major est *Turcarum* justitia & sapientia, apud quos nemo parentum culpam in filios iniquè transfert, & nulla est ignominia natis ex partu illegitimo prodiisse.

Porro statuendum est *Luem Veneream* esse morbum venenatum, & maximè deleterium. Et quanquam non ità repentè interficit, ut ictus & morsus animalium venenatorum, tamen temporis aliquo spatio, modò longiore, modò breviori, vitam infectis certissimè adimit, nisi remediis propriis & salutaribus sanitati pristinæ tempestivè restituantur. Paucis igitur agamus de veneni hujus, cæterorumque naturâ, & breviusculâ comparatione. Inter alias notas sunt signa venenorum, insignis faciei totiusque corporis pallor, & extremorum perfrigeratio, quæ in Venereis sunt maximè conspicua. In venenis assumptis, natura materiam venenatam omni vi expellere nititur in superficiem corporis & partes externas, undè maculæ variæ, papulæ, & exanthemata oriuntur: Similiter in *Lue Venereâ* prodeunt maculæ, interdum parvæ, lentiginum instar, interdum latiores; eæque modò rubræ, modò flavescentes; & primum circâ frontem ac tempora, deindè caput reliquum, tandemque per totum corpus diffusæ; nec solummodò maculæ, sed & pustulæ & tubercula in cute erumpunt. Venenis per os assumptis, calidis dico & erodentibus, magnum

exoritur

exoritur incendium in faucibus, & ventriculo, atque intestina doloribus aut torminibus exquisitis cruciantur: *Lue* infecti faucium inflammatione, & paulatim exulceratione, semper corripuntur; ventriculus illorum sensim prosternitur; & quanquam artus dolorum sævitiam & atrocitatem utplurimum ferunt, tamen plus semel novi, aut intestina, aut hypochondria eisdem diris cruciatibus affecta, iisque tempore vespertino recrudescentibus, quos artus utplurimum & magis regulariter sustinent. Denique Venena propria sua & peculiaris medicamenta, sive Antidota, ut ritè expellantur, requirunt: *Lues*, nisi propriis & quasi specificis Antidotis pernicies ejus virulenta depellatur, vulgaria omnia pharmaca, & methodos omnes quantumlibet doctas, solet aspernari.

Sed natura hujus Veneni est alia atque alia, tum secundum regiones magis ad Septentrionem aut Meridiem positas, tum secundum Temperamentorum varietates. Etenim in *Hispaniâ* & *Lusitaniâ*, de hoc morbo (sæpe tam mitis iste est illic) vulgò colloquuntur, quemadmodum nostri solent de Liene & Scorbuto. Siquidem illorum Medici ad febricitantes matronas nobilissimas ac virtute præditas accersiti, solenniter quærunt, an *Lue Venereâ* laborent, sicut nostri de Catameniis, quanquam & verècundè interrogant. Et in illis regionibus, ubi Veneni aliqua portio indefinenter perspirat, Infecti multi sese totam vitam hoc morbo comite satis placidè traducere nonnunquam posse, sæpe

sapè confitentur. Apud nos verò longè aliter se res habet, & hæc Lues ferocem & immanem tyrannidem exercet. Nullus hic symptomatum & cruciatuum finis, nisi aspera aliqua brevior, aut diuturna mitior, medicatio interponatur, donec aut dolores contorquendo, aut ulcera depascendo, aut ichor venenatus ossa corrumpendo, miseriis finem imponant, & lacerum putridumque cadaver tandem abjiciatur, pabulum sanè ingratum, & vix vermibus acceptum.

Quinetiam juxtà Temperamentorum diversitatem Venenum hoc dissimiles vires apud nos obtinet. Temperies Melancholica, & Biliosa ejus exterminationem ægriùs sustinent, quàm Sanguinea, & Phlegmatica. Multò faciliùs restituantur juvenes quàm ætate provecti. Idemque est dicendum, de Scabie, Herpete, & nonnullis aliis morbis varia temperamenta affligentibus. Et sicut Temperamentorum differentia efficit, ut Cathartica longè dispares effectus obtineant; hoc corpore mitissimis medicamentis facilè purgato, illo fortissimis ægrè cedenti; utque idem dejectorium medicamentum eodem pondere diversis hominibus exhibitum, in uno celerem ac violentam, in alio tardam ac mitem, & in alio nullam omninò operationem concitaverit: ità & de Venenis dicendum est, quòd illa citiùs aut seriùs interimere soleant, non modò ex propriâ & innatâ vi perniciosâ, sed secundùm fortio rem aut debilio rem repugnantiam naturæ ejus, qui venenum accepit.

accepit. Nam opinio ista vulgaris ficta est & falsa, quæ *Indos*, ab iisque *Italos*, ita artem veneficam statuit calluisse, ut in statum diem, aut tempus prædeterminatum, siue fuerit septimana, siue mensis, siue annus, Venenatos omnes certò conficere possint. Natura enim unius quàm alterius, quemadmodum dictum est de catharticiis, veneno magis se opponit, & lethale virus reprimit, aut frustratur.

Sunt qui *Luem* arbitrantur, fractis & attritis senio viribus tyrannidem suam fermè omnem jam deposuisse, & ad interitum suum cum senectâ demùm vergere. Eademque apud plures doctos sententia jamdiu obtinuit, quandoquidem blanditiis verborum tam literati quàm aulici spe vana ductis nonnunquam se accommodant, & gratiam lenociniis solent sibi conciliare. Qui verò sic sentiunt, nosocomia hodierna paulisper adeant, aut Chirurgos probos & exercitatos consulant; videant ulcera multiplicia, cancrosa, & depascentia, tophos & gummata, ossium caries, & carnum putrilagines; videant tabes, lipothymias, cachexias, denique totam Pandoræ pyxidem ibidem apertam; exaudiant etiam horrendas miserorum execrationes, gemitus acerbos, & ululatus permolestos; tandemque dicant, an *Venus* egregiâ illâ mansuetudine mancipia sua hodierna excipiat; dijudicentque pariter, utrùm *Mars* an *Venus* plures ex numero viventium tollat; uter denique istorum amasiorum exitium pejus & frequentius cultoribus suis inferat.

Quod

Quod ad Therapeiam attinet *Luis*, alii Salivatione curationem moliuntur; alii sine Hydrargyro, & nescio quibus ineptis Arcanis eandem audacter pollicentur; alii denique emeticis, & catharticis Mercurialibus, & Diætâ Sudorificâ intercalatâ, similibusque, venenum illud penitus subigere annituntur.

Medici fermè omnes, totumque Chirurgorum sodalitium, uno consensu, Salivatione tanquam brevissimâ, & maximè efficaci methodo, *Luis* curationem aggrediuntur. Nec denegandum est cuiquam in Arte Medicâ mediocriter versato, Salivationem esse omnium Methodarum quas hætenùs excogitavit peritia Medica, maximè expeditam, atque efficacem, ad virus illud Venereum valdè obtundendum, & malignitatem ejus perniciosam abundè frangendam, si minùs ea valeat non rarò ad venenum istud penitus delendum. Certè in his regionibus Borealibus, frigoris prædominio obnoxiiis, ubi labes Venerea tantâ immanitate sævit, Salivatio præ aliis adhuc notis inducias maximè veloces, pernicipiei dilationem, & symptomatum omnium vehementium cessationem obtinet celerissimam; nec non in quibusdam infectis, & potissimum in junioribus, curationem perfectam aliquando complet. Sed si consideretur horrenda illa, terribilis, & nonnunquam intolerabilis medicatio, tantis cruciatibus & periculis extremis stipata, saltem exoptanda est, & omnium votis,

votis exposcenda, alia aliqua jucundior methodus, tutior illâ minùsque molesta.

Potentissimum, & efficacissimum salivandi genus est id, quod per inunctionem Mercurialem excitatur, & quod solum, tanquam *dignum nodo cuneum Sydenhamus* noster præclarissimus laudat. Sed refert scire, attentèque contemplari, in quot vitæ discrimina Salivatio ista conjicit infectos; quot ex eâ solent vulgò interire; quàm horrendas capitis, fauciumque efficit intumescencias, suffocationem repentinam frequenter minitantes, & vix fræno manûs peritissimæ rectè gubernandas. Nôrunt quidem alyptæ quàm periculosas diarrhœas, dysenterias, lipothymias, in temperamentis maximè Mercurio repugnantibus, ista crebrò producit; sed aliam vix exercebunt artem, vix quærent alyptæ, nisi quam in tyrocinio à Magistris suis didicerant. Tanta verò est in hoc Salivationis genere humorum fusio, tanta succorum omnium corporis sæpè exantlatio, ut nil mirum sit, si spiritus vitales unà dissipentur; & maximè si in hâc terrâ, aliter sælicissimâ, ubi Melancholia tantum obtinet imperium, complures ex tam rapidâ fluidorum profusione succumbant ac pereant. Quàm fugax scilicet voluptas acerbissimas sustinet sæpe-numerò pœnas! Quantâ curâ & industriâ Sirenum illarum veneficarum blanditiæ sunt ab omnibus fugiendæ, quicunque aut sanum corporis temperamentum conservare volunt, aut vitam longævam jucundâ lenique senectute finiendam cupiunt!

Porro

Porro si facultates Hydrargyri tantâ copiâ in corpus intromissi, ac sanguinis motu circulari omnes corporis partes pervadentis, velut in Salivatione vulgari contingit; si illius vires naturæ humanæ tam noxias, ac inimicas; si virus ejusdem nervis & cerebro peculiariter adversum, attestante id paralyfi, & tremoribus frequentibus; si onus & tormina, quæ ventriculo & intestinis vulgò infert; si pallidissimum plumbeumque colorem, quem vultui impertit; si denique quòd à veteribus omnibus medicis Hydrargyrum in catalogo Venenorum annumeretur diligenter perpendamus: sanè Medico probo incumbit, quando duobus Venenis tam Morbi quam Remedii unâ convenientibus sit necessario occurrendum, de Antidoto aliquâ propriâ, salutari, & excellenti, sollicitum esse. Et si tela ad hunc morbum ritè expugnandum magis apta & idonea unquam reperiantur, è Medicorum pharetrâ magis magisque denuo instructâ, potius quàm ex aliorum quorumcunque sive armamentario, sive officinâ, nî plurimùm fallor, certò extrahentur.

Et quicquid delirum vulgus, alii que nonnunquam saniore judicio præditi, contrà sentiant, sanè nescio, an quisquam omnium morborum qui miseros mortales solent excruciare, judicium acerrimum Medici periti & exercitati, potius quàm agyrtæ aut indocti alicujus artificis, requirat ac mereatur, quàm Lues ista immanis & venenata.

Quan-

Quanquam verò Salivatio omnibus aliis Methodis ubique palmam præripuit, tamen notatu dignum est, quod *Julius Palmarius*, Medicus *Parisiensis* clarissimus, & eruditissimus copiosius differuit, qui Magni illius *Fernelii* fuit discipulus, & qui librum de Morbis Contagiosis cum doctè tum eleganter scripsit. Ille Salivatione, quantumlibet tunc populari, per diram inunctionem, quantumlibet nunc vulgò usitatâ, *vix centesimum quemque* Lue correptum, perfectè sanari tradit; sed recidivo illos morbo, ex scintillis aliquamdiu consopitis recrudescente, nonnunquam citius, nonnunquam post plures annos affici, & languescere. Atque *alii*, inquit, *decies*, *alii duodecies* suo tempore *Salivationem frustra sunt experti*, tantâ interim cum doloris acerbitate, malorumque miserrimorum acervo, ut forti viro multò satius sit semel mori, quàm vitam morte pejorem sic proferre.

Ego itaque hæc animo diu multumque evolvens, nunquam complecti potui, quamobrem *Fernelii*, *Palmarii*, aliorumque Medicorum doctissimorum methodi tutiores ac jucundiores tam paucos sectatores consequutæ sint, & praxi hodiernâ ita proscribantur, nisi ob has potissimum rationes:

1. Medici illi præclarissimi odio adversus Hydrargyrum nimis acri flagrabant, propter noxas illas gravissimas quas sæpius infert corpori. Et *Fernelius*, primus omnium Medicorum, curationem

tionem Luis sine quocunque Mercurialium usu interno, & fortè nimis temerè suscipiebat, & palam pollicebatur; Amuletis suis selectis ac saluberrimis, Diætæ Sudorificæ, victui tenui & frugi, & catharsi intercalatæ solummodò confusus. Et certè propter ausum ac tentamen tantum, tamque salubre generi humano, si fortè minùs sælix fuisset successus, omni laude dignissimus est egregius ille Medicus, quanquam in pestifero hoc morbo usus illius medicamenti periculosi, quod à * *Plinio* vocatur *Venenum omnium rerum*, summè necessarius nobis hætenùs videtur. Nam *malum ovum malo corvi* apprimè convenit. *Palmarius* autem Hydrargyrosi vulgari infensus fuit, tum ob perniciem ejus, tum propter extremos cruciatus, doloresque asperrimos quos inuncti sustinere necessario damnantur; tum denique quia proposita sua curatio per Guaiacum & Amuletum, aut per Alexipharmaca sua Hydrargyro conjuncta, tutior fuit, & longè salubrior inunctione vulgari, sputantium vires exhaustienti. Quocircà alias Luem extirpandi methodos, tutiores, ac magis salutare, necnon jucundiores, licet paulo cunctabundas, fusè proponebat.

2. Chirurgi uno ore Salvationi præ aliis curandi modis favere videntur, aut quia præmiis donantur majoribus, isto modo valetudini prospicientes, summâ cum assiduitate, infectumque sub imperio quodam despotico vitæ ac mortis

* *Nat. Hist. lib. 33. c. 6.*

clanculùm in conclavi, remotis aliis plerumque arbitris præterquam nutrice, tamdiu tenentes; aut quia durante tyrocinio nullam aliam æquè certam *Lui* medendi artem illi hætenùs didicerunt; aut quia aliam discere vix unquam volunt.

3. Quoniam Chirurgi technis suis hanc Medicinæ partem, quantum in illis fuit, tanquam sibi jure propriam ubique arripuerunt; & Medici, sive ob molestias tam fædæ curationis, sive aliis negotiis impediti, illam provinciam quasi derelictam nimis neglexerunt, ac vilipendêrunt.

4. Quia curationes temporaneæ & Palliativæ in hoc morbo, ut in aliis nonnullis, magis placent, ægrisque gratificantur, quàm Eradicativæ, quæ magis operosæ sunt, & exercitatione non parvâ egent. Quam ob rationem induciæ multorum dolorum gravissimorum Narcoticis derepentè comparatæ, & ægrotantibus sæpè magis placent, & medicis nonnunquam præferuntur, quàm quæcunque alia, permanentibus interim aliquamdiu doloribus, salutaris medicatio. His adde, Salivationem symptomata omnia Venerea ita utplurimùm tollere, ut nulla recidivæ suspicio impræsentiarum restet, aut præmii procrastinandi ratio convalescentibus ampliùs appareat.

Quod ad Impostores illos imperitos, turpissimos lucriones, ac nebulones vulgares attinet,

qui sine Mercurio, sine regimine, sine quâcunque molestiâ, & nescio quibus *Arcanis* insulsis, curationem brevissimam, nec non infallibilem, omnibus Lue infectis cum insigni impudentiâ publicè pollicentur, argumento sunt Bacillino quàm Medico digniores, & fascibus Magistratum aut collistrigio, prout veteratores perfidi, sunt potius castigandi, quàm disceptationibus, aut ullis rationum momentis accipiendi.

Denique tertium *Lui Venereæ* medendi genus, quod posthabitâs Salivatione solenni per inunctionem institutâ, & spretis deceptorum insciorum fallaciis, cathartorum, aut emeticorum Mercurialium vi & efficacîæ, cum Diætâ è Lignis & Radicibus exiccantibus, ac regimine debito, conjunctorum nititur, fusiores orationis copiam planè requirit. Sed nè tot impostores & agyrte dolis & insidiis suis hinc ansam aliquam arripiant, vela dicendorum contraham, & pauca haud prorsus inutilia jam dictis adjiciam.

Et 1. Notandum est, Ligna exiccantia, Gummi, corticem, & lignum Guaiaci, lignum Sassafras, atque Radices Sarsaparillæ & Chinæ, tantum ferè emolumenti naturæ humanæ conferre, & debilitatæ suppetias salutes præbere, quantum damni & nocumenti Hydrargyrum corpori infligit. Sunt hæc salubria quædam hujus morbi venenati, licet imperfecta, pariter atque *Mercurii* ipsius Alexipharmaca, quandoquidem & citrà *Mercurii* auxilium opera & oleum nostrum sine fructu perdi solent. Et quanquam illa ex se nunquam

quam apud nos scopum attingunt, Hydrargyro prætermisso, venenumque Venereum nequeunt penitus delere & extinguere, tamen robur nativum erigunt & fovent, palloremque huic morbo congenitum, in vividum ac sanum colorem certocertius immutant.

2. Notandum est Cathartica deleteria dicta huic morbo expugnando, qui vires corporis validissimas ipse infringit, & robur summum facile comminuit, quandoque minus convenire, quam mitiora & blandiora medicamenta. Et quoties fortior & validior requiritur catharsis, illa longè tutius obtinenda est, in debilibus scilicet naturis, sennâ, rhabarbaro, agarico, jalappâ, epithymo, polypodio, mannâ, hermodactylis, aut eorum quibusdam, additis etiam ceu stimulis, sale mirabili, cathartico amaro, polychresto, prunellæ, aut crySTALLIS tartari; his, inquam, sæpè securius & commodius alvus movetur; neque plura eorum identidem repetita ita corpori imbellium nocent, quemadmodum scammonium, colocynthis, & helleborus, quæ aut ventriculum conturbant, aut intestina corradunt, gravibusque torsionibus excruciant, aut visceribus omnibus, partibusque principibus, malignâ suâ qualitate sunt infensa.

3. Quanquam *Mercurialia*, & *Hydrargyrosis*, in omnibus temperamentis *Lue* inquinatis indiscriminatim vulgò usurpentur, tamen notandum est, corpora crassa, obesa, phlegmatica, & frigida, ab illis maxime omnium lædi; &

constat injurias insignes quas *Hydrargyrosis* talibus facit, vix unquam postea deleri, adeo ut non minus discriminis à medicamento quam ab ipso morbo illis contigerit. Atqui Sanguinea, Biliosa, & præfervido calore redundantia corpora, incommodo minore *Hydrargyri* usum paulò copiosorem sustinent, quam aut prius nuncupata, aut Melancholica Temperamenta. Etenim calida & sicca viscerum intemperies, contrariis quibus pollet facultatibus *Hydrargyrum*, corrigitur, emendatur, & nonnunquam insigniter juvatur, atque bilis ferocientis acrimonia plurimum demulcetur.

4. Quotiescunque *Lue* jam pridem infecti, qui Ptyalismum prius subierunt, aut qui aliis modis ad tempus tantummodò sunt restituti, morbo recidivo è latibulis erumpente, aut novam formam sortito, turbas novas commovente; quoties, inquam, illi in atrophiam, neque à Pulmonibus tabidis, neque à Lumbricis pendentem, inciderint, quanquam Diarrhoeâ admodum violentâ exhauriantur, à Narcoticis ut plurimum abhorrendum est Medico, & restringentibus interdendum. Nam Malignitate veneni Venerei intus delitescens sic imminutâ, & per sentinam corporis depositâ, propria Antivenerea optato eventu non diu frustrabuntur, & corpusculum strigosum deleteriâ *Lue* panè confectum, præter expectationem rursùm pinguescet.

5. Cum virus *Venereum* est benè retusum ac fractum, omnisque symptomatum ferocia refrænata ;

frænata ; at fomes venenatus haud penitus extinctus sub cineribus delitescit, novos postea tumultus suscitaturus : quemadmodum & in aliis nonnunquam casibus, ubi symptomata anomala, doloresque vagi infirmos detinent, Medicamenta nervina, arthritica, amara, & antiscorbutica *salubria*, aliquamdiu usurpata, & præsertim admista cum Antivenereis magis innocuis, catharticis blandis identidem intercalatis, reliquias Veneni istius infracti tutò profligabunt, integramque tandem sanitatem præ aliis restituere valebunt. Siquidem talia corruptelæ humorum deleteriæ contraria, sanitati tuendæ, amissæque recuperandæ, vitæ producendæ, staminibusque vitalibus tenuioribus confirmandis apprimè conducunt.

6. Infantes à nutricibus lactantibus infecti, quanquam maculis, pustulis, ulceribusque scætant, quanquam & nocturnis illis doloribus erunt excruciiati, facillimè omnium restituuntur. Farina sarsaparillæ ferè insipida, saltem nullo gustu ingrato, aut fastidioso prædita, panatellis aut puliculis suis, ut par est, commista, addito etiam, ventriculi gratiâ, Santali citrini polline, nullâ pariter nausæâ donati, catharticisque debitis intercalatis, tenerrimæ ætati, ut lætè nonnunquam observavi, salutem perfectam reddidit. Quòd verò infantuli à contaminatâ nutrice infecti, tanquam à Peste quâdam, sint ante inceptam curationem quamprimùm amovendi, non opus est ut admoneamus.

Denique

Denique 7. infectis, cùm curatio modis mitioribus magisque benignis ac salutaribus quàm Salivatione illâ acerbâ & excrucianti instituitur, non est iis persistendum ad certum quendam ac determinatum dierum numerum, sed nunc brevius, nunc diutius, pro ratione veneni, naturæque reluctantis, remediis immorandum, quousque sub regimine debito venenum penitus subigatur, & symptomata omnia prorsus evanescant.

Antequam finiam, nequeò tacitè prætermittere errorem popularem insulsum, at valdè perniciosum, qui longè latèque inauspicatò increbuit. Nimirum didicit, aut fortè audivit ignarum vulgus, si quispiam infectus cum sanâ muliere mutuis amplexibus se commiscuerit, à labe omni *Venereâ* se confestim fore tutum & immunem. Quot *sanae puellæ* contaminatæ sunt, aut Luem contraxerunt, & ex hoc stupido errore perierunt! Sed cùm sanguinem pervasit virus pestilens, & viscera afflatu illo impuro imbuuntur, credat etiam plebecula insipiens pari ratione, se clavam *Herculi*, quod aiunt, & fulmen *Jovi*, extorquere posse, & se montes excelsos, virtute cujusdam incantamenti, posse radicitus avellere, & alioversum transferre.

Ut verò finem faciam, nonnullis videri possum nimis acriter perstrinxisse morbum *Venere* clemente prognatum, Deâ scilicet illâ amabile, cui tam principes summi, quàm vulgus infimum,

vota

vota sua nimis frequenter faciunt, & cujus illecebræ pectora ferè omnium æstu quodam impotenti aut inordinato facilè percellunt. Acriùs, inquam, hujus morbi sævitiam perstrinxisse videar, quàm plurimi medicastri, qui eundem in postremis habere solent, ac pro nihilo, ut aiunt, ducunt; ut scilicet artis cujusdam exquisitæ, quam alicubi didicerunt, ostentationem gloriosè faciant; atqui ut reverà crumenas incautorum aliquando emungant, ut familiares suos opprimant, omniaque ad quæstum commodumque proprium iniquè referant. Atverò longè præstat medico probo, liberalibusque disciplinis instituto, verum dicere, quàm quæstu quovis duci, communique utilitati quàm suæ consulere. Modici rerum statûs, modò res sint benè partæ, nemini poeniteat. Nam pauca nonnunquam desiderium explent, permulta animum rarissimè satiunt. Mediocris copia rerum commodè benèque vivendo necessariarum facilè suppletur, virisque bonis rariùs deest. Sed in Superfluis accumulandis nullus vulgò finis gravissimarum sollicitudinum, nullum molestiarum maximarum tædium, rapinarum terminus; quasi dira illa execratio, aut fascinatio, avaros in justosque semper comitaretur, ut in opulentiâ inopes, in abundantia egeni vitam prorsùs inquietam traducere damnarentur. Præcipiti cursu breviuscula labitur vita. Nec magna pompa impedimentorum necessaria est, ut amæna sit profectio, neque requiritur tanta viatici copia, ut breve iter conficiatur. Præclarè illis actum puto, quibus in benè agendo deponitur vita. Nec sapientibus *lugendam esse corporis mortem, quam animæ immortalitas*

mortalitas consequitur. Etenim tum demum nos verè victuros constat, cùm è vitâ hâc excesserimus. Quid eò olim eximiè dixit Philosophus, (pectore spe tumido, consolationis plenò, animoque futuris gaudiis admodum aspiranti) in senectam vergens, & Senectutem ornatissimè laudans? * Si in hoc, inquit, erro, quòd animas hominum immortales esse credam, lubenter erro: nec mihi hunc errorem, quo delector, dum vivo, extorqueri volo.

* Cic. de Senectute.

F I N I S.

